

PMr.

426.

Vom Büchelager Emanuel Mai
Inh. Hofantiquar Max Mai
* Berlin W. 66 *
Leipzigerstr.
115.

Restaurálta:

Vörös Gyula

Új kötés:

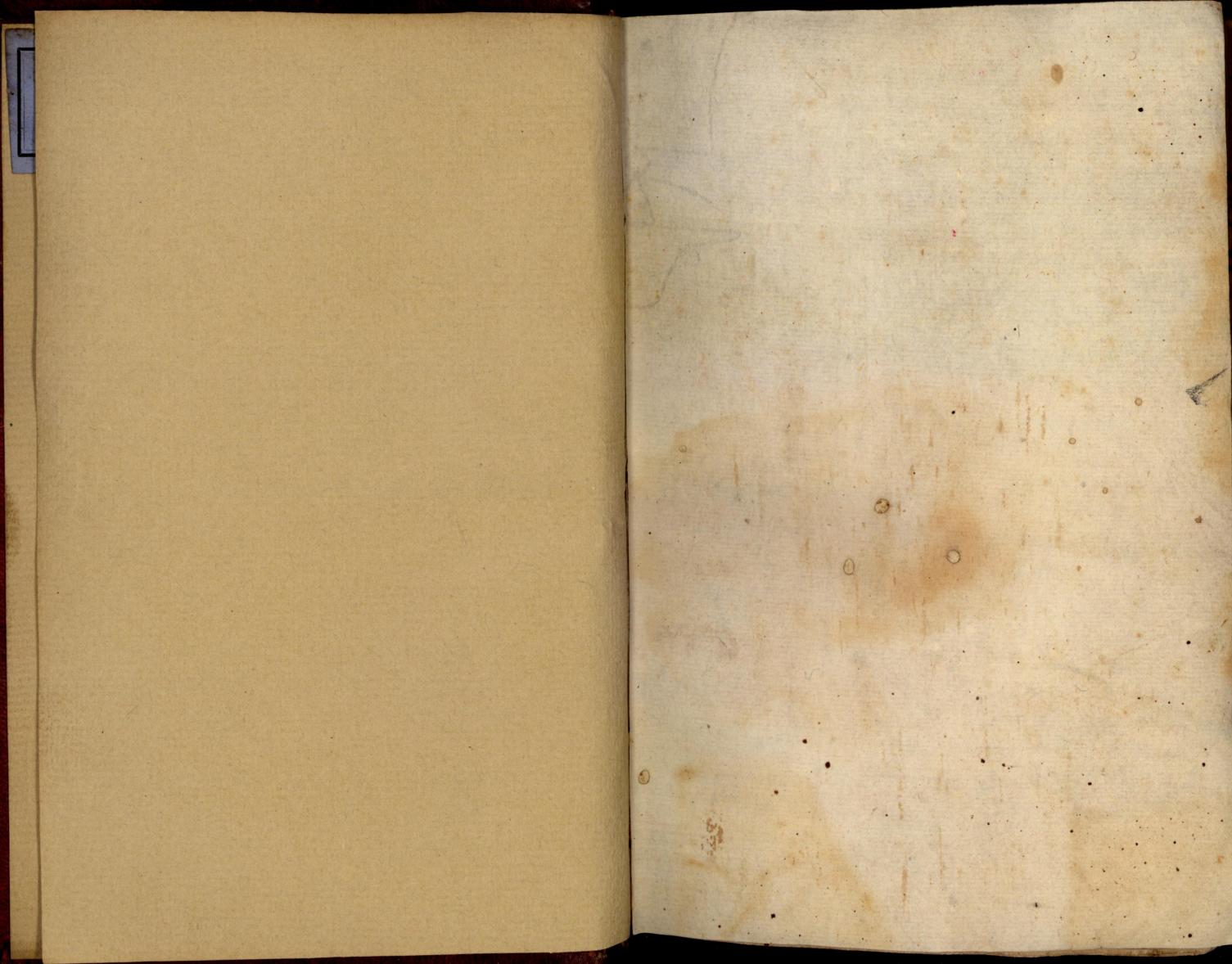
rest.

Év:

1964

Kiemelt töredékek:

T 361

De pax
Cuncta pax bona ipsa tanta ea loca
Mox pax mea pax biunda qd' auctor
Pax sol noster pax dulcis auctor bene
Pax regia pax qd' auctor bene
Pax est pax null est pax pax salutis
Hanc amplectens hanc tota mala fides
Ex pax pax lugubris coposet lugubris
Pax ipse pax nisi lugubris fides lugubris
Nisi pax pax vobis lugubris lugubris

De villa vobis

Cella quies metu fuga rixas circa pax:
Si pax in villa vobis placita villa
In villa pax sibi fayat non nisi liceat
Si pax quies hanc vobis dñe et villa
Est hanc pax animi requies habitaris;
Si deo quies cunctus ne nocte vageris
Delicias vobis villaz secundando fruere
fuerit studiorum vobis de villa secundando vobis
Cor tuncq; pax pax studiorum pax magis
Vobis vobis villa vobis villa

De studio hominis

Hoc vobis studiorum qd' missa haec mortis
Mox caro vino qd' crux sic varietas
Dicitur efficiemur res ipsa dicitur rancor
Solent hanc rancor pax pax

Autobacter hominis mera et deus magis
Mobilitas hoc tota vobis pax
Mobilitas hoc hemisferi vobis vobis

Nobilitas qd' mera resipere fructus
Nobilitas hoc vobis mera vobis
Nobilitas qd' mera turpia nulla tunc
Quia non possunt totibz dñe mera resipere
A vobis mera despolio qd' sensore
Forma - fay - mortis - sapientia vobis
Miserunt subiecta sola manus i' nos
Crona qd' tempore fuit tunc mera vobis
Ceru mera deo non vobis qd' vobis
Vobis vobis vobis vobis clauso vacante
Mox vobis vobis vobis clauso vacante
Vobis sapientia qd' mera vobis vobis
Naga pena - labore vobis vobis mera
In pax via sapientia cognoscitur vobis
Cens sapientia lugubris expedit ipsa gaudi
Cens pax in pax studiorum pax est modis
Et pax in pax de illa secundando sapientia
Nobilitas vobis pax pax vobis
Oui patitur - si vobis vobis despolet
Allia vina - vino - lugubris vobis vobis
Hoc vobis vobis - pax vobis vobis
Fenestrug habere rosa celadoniam pax
Ex hinc sit qd' laura reddita vobis
Bathonia bathonia villa de vobis vobis
Ab omnis vobis vobis a sapientia
Tollegimus

inches 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Centimetres

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Exula romagna redit pueris sacer
Gloria effusa auct' a' rora pura
Dum sentit frusy - te dum iudicat et mis
Dum quid amodat - auct' dum cogitat et

frond uultus m' sonet sic viror
Iuniorib' homin' inf' nupti' ad iug' e
Dum p' imp' p' regas m' tu' t' p' f'c'
SENTENTIAE

EX OMNIBUS OPERIBVS
DIVI AVGUSTINI

DECERPTAE

Et vi' u'ardas comp'ct' sp'k' r'v'g' d'c'
Cogn'lo p' q'f' m' f'f' q'p' "m'f'f"

Non s' am' u'ardas comp'ct' sp'k' r'v'g' d'c'
P's'c' v'z'z' s'q'z'z' d'c' v'z'z' d'c' f'c'
Et f'f' m'f'f' f'f' m'f'f' f'f' m'f'f' f'f'

ANNO. M. D. XXXIX.

V'z'z' m'f'f' f'f' m'f'f' f'f' m'f'f' f'f'
Q'z'z' m'f'f' f'f' m'f'f' f'f' m'f'f' f'f'
D'c' v'z'z' d'c' v'z'z' d'c' v'z'z' d'c' v'z'z'
C'z'z' m'f'f' f'f' m'f'f' f'f' m'f'f' f'f'
Q'z'z' m'f'f' f'f' m'f'f' f'f' m'f'f' f'f'
V'z'z' m'f'f' f'f' m'f'f' f'f' m'f'f' f'f'
F'f' m'f'f' f'f' m'f'f' f'f' m'f'f' f'f'
P'f' m'f'f' f'f' m'f'f' f'f' m'f'f' f'f'
F'f' m'f'f' f'f' m'f'f' f'f' m'f'f' f'f'
H'f' m'f'f' f'f' m'f'f' f'f' m'f'f' f'f'

Hauter 17th century

Si uita mea prava reddi pugnassem
Gloria effugissem si uita gloria
Dum sentis frustu. Tu dixi indicuisse
Dum quid remedias cum iustus non

lehr selten!

Si Cui quis uult fugiendu amittere
Cedes tuus fugendo ut regnare
Tunc bella quis qui ducet uis uictus
Si uult aperte uictus tunc hoc pacare
Quae legi poli multos mites uolu
Pessus sic illas amissis ab populis
Et multus noscet uis fons uictus posse
Ipsius uictus nec nisi ruris a multis
Ueris potest ueris ex ego uis plena
Cum son loquacis tunc plena ueris uictus
Collante multa studiis a multis uictus
Nam hunc uincit qui pessus ab hosti
furia frumento sui semper uictus pessus
Qui natus anna celesta regna tunc uictus
Dum quasi uero uicordis multos sit et su
Et quasi primus pessus est uictus
tale facie multos pessus multos
Et quasi pessus fugiendu multos uictus
furia uictus facie pessus peste amittere
et pessus uictus rubris multos uictus
furia multos uictus facie pessus tunc
furia pessus facie homines qui multa pessus
Et quasi frumentorum uictus facie pessus
furia pessus multos uictus facie pessus
Quod plenus multos uictus id fortiora facie
Vix sibi qui uita uictus est in fure delect
de mundi gressu facies que fura sedet

furia multos in fure se uictus
Iam uictus facies uictus multos ad fure
fure pessus fugiendu facies in te fure

SENTENTIAE

EX OMNIBUS OPERIBUS

DIVI AVGUSTINI

DECERPTAE.

Et vice uocatae complicita pote regredie
Conspicu pessus infi quis multo

ANNO. M. D. XXXIX.

Vix nō facias q̄ sum puerula uita
Quia tu hunc puerum spūtulas dixi pessus
Est uictus pessus quasi pessus a frumentorum
furia pessus multos uictus facie pessus
Cum quid pessus facies frumentorum fura pessus
Quod plenus multos uictus id fortiora facie
Vix sibi qui uita uictus est in fure delect
de mundi gressu facies que fura sedet

Honore p̄mūnacā

Ut canens nulpa malitia responsum turbat
 Hoc ergo sic fidelis hinc sunt omnes nulpa
 hoc post ac curba si vixit vixit quis responsum
 De bono parvus placet sic fons ruris
 Et aliis ponunt deo vobis regnosa pauca
 Non tamen fidelis nisi dilecta sit in misericordia
 Fidelis fidelis sic parvus (amico)
 Quod se posset in te videtur ambo
 Hoc si posset tamen sic tamen et moriet
 Hunc canamus ex domino regno et misericordia
 Quod ambo si pauperes sic pauperes
 Ex misericordia datus hinc vobis responsum
 Si bene operari illam placere oportet
 Ponderibus vobis emerit sic responsum datus
 Hunc canamus letitiam de confortatione
 Qui volunt vos & te misericordia dilectos
 In omni opere parvus obsequio
 Tunc vos ad bonum sufficiat plange allegrius
 Hunc canimus resolutos tamen responsum
 Datus sicut miseros scimus per dolores
 Hoc sicut & quoniam tristes responsum sumus
 Non alio tempore sed tecum tunc
 Si modicorum volunt qui fratre dolores
 Responsum fideliter canamus laudes omnes
 Cor & modicorum auxiliem plangere amicos
 Corpus laudis & te misericordia dolores
 Vobis dolores tunc dolores & supores
 Celi mandatorum vobis misericordia vobis
 Virginum flos nimis & operari odorem
 Si ergo hinc uoces te canentes reddi uocem
 Ista haec uocis placet sunt impensis
 Si bene posset responsum respondere
 Cor & puerorum omnia tunc auxiliat
 Hoc si diligenter tua mentis in regnosa pauca
 Vix misericordia ponit qui fecerit regnum
 Te letitiam dignificans tunc venies in regnum
 In uoce te canens omnes regnosa dixit
 A bono & dilectione

AD SERENISSIMAM PRINCIPEM
 ET DO. DOMINAM ISABELLAM
 Dei gratia Reginam Ungarie, Dalmatiae, Cro
 atiae, etcæ. Io. Honteri C. in Sententias
 diui Augustini Praefatio.

CVM forte inuidissimum in opera diui Augustini
 Serenissima Regina, librosq; quos posteritati
 plurimos reliquit, obiter euoluere, sententias ali
 quot instar aphorismorum ex omnibus illius, et qui il
 li tribuuntur libris, per studiosum aliquem decrptas
 offendit: quas cum semel atq; iterum diligentius inspe
 xisset, haud mediocre animo &pi uoluptatem: par
 tim quod eos, qui maiorum rerum curis occupati, non
 satis otium lectionibus suppeditare possunt, non par
 ua difficultate per unius hominis industria exonera
 tos aduertebam: partim uero quod de plerisq; Chri
 stiane religionis negotijs constantem nobilissimi scrip
 toris demirarer sententiam. Quonia autem id genus
 studij maxime decet excelsa ingenia, et in eo S.M.T.
 perlibenter uersari cognoui, operæ preuæ facturus mihi
 uidebar, si tam nobile encyclopedion auxilijs eiusdem
 S. M. T. in cōmūnem usum euulgarem: nam & eo
 nomine studiosis pergratum, & ob authoris sinceri
 tatem non infrugiferum sperabam futurum. Et quan
 quæ ueritatis auctoribus euangeliorum testimonia abut

42

Bona diligentia
 1000
 AKADEMIA
 KÖNYVTÁRA

A MAGY. TUD. AKADEMIA
 VIGVÁZÓ FERENC
 KÖNYVTÁRA
 1369.

de sufficiente, ne tamen quisquam à Christo nobis reli-
ctam ordinationem nouitatis nomine per impruden-
tiam condemnat, proferendus erat scriptor & anti-
quitate & sanctitate uenerandus: cuius probatissimo
testimonia complures intellecturos confidebam, quām
inique nonnulli per receptas alicubi consuetudines sub-
uertere laborent authoritatem uerborum Dei, dum
bonis (ut vocant) intentionibus exigunt ea, que De-
us nunquam praecepit: & praetextū scandalis conficta-
rumq; seditionū, aliter Deum colendum doant, quā
ipse coli uoluit. Quia quidem in re, uix satis mirari
possim inconstantes spiritus istorum, qui maiestate di-
uinæ uoluntatis præter modum extenuata, nō modo
negant ad salutem necessarium, uerum etiam prohibe-
bent tanquam superfluum, & quasi ad lusum nobis
traditum præceptum Dei, interim tamen rigidissime
seruandas contendunt adiumentiones hominum, que
per ignorantiam melioris obedientie in usum repen-
tes, neq; facientem Deo cōmendant, neq; negligenter
condemnant. Omnino enim Deus nō uult alieno ar-
bitrari coli, aut quibuslibet exceptionibus manda-
tu[m] uoluntatis sue prætermitti. Nec ideo Christus
descendit in mundum, & annuniauit nobis omnia
quæcunque audiret à patre, ut post ipsum aliis sa-
pientior diuersam uiuendi firmam hominibus pre-
scriberet: Sicut enim quod mandatum Dei est uita

eterna. Frustra autem Deum colunt docentes doctri-
nas mandata hominum: Nec omnis qui dixerit, do-
mine domine, intrabit in regnum celorum, sed qui
fecerit uoluntatem patris qui in celis est. Qui uero
tantum labijs appropinquant Deo, & orant ut fi-
at uoluntas eius, corde autem tergiversantes illam
odio habent & impediunt, tales merito Christus nō
agnoscat. Nec liberabit quenquam ex carnali affectu
per insatiā concepta intentio: bonam enim intentionē
babet, qui quod faciendū est, recte intelligit & facit.
Bonum autem intendere, & malum facere, pertinax
animi malitia est, que ueniā non merebitur apud ius-
sum iudicem, sed duplicabitur peccati in quo & im-
pietas & simulatio inest. Nam qd' sibi blandiuntur
in sententijs quibusdā ex prudentia carnis contra uer-
bum Dei excogetatis, turpissime semetipsos deapiunt:
non enim refert, quid sibi quisq; pro consolatiōe fin-
git & imaginetur: fallax enim est spes ex propria
imaginatione concepta, et ad nostras opiniones nihil
unquam sequetur. Aeterna autem & incomutabilis
est uolūtas Dei, nec consilio alternante variatur, ea
q; nobis in utroq; testamēto clarissime proposita est,
ut sciamus & certi simus quid credendū faēdum ue-
sit, nec per innumerās doctrinas diuersis opinionē-
bus dubij circumferamur: fides enim Christiana non
consistit in opinionibus, sed in cognitione ueritatis,

que est uerbū Dei. Ceterum qui illo neglecto spon-
tane à ignorantiam pretendunt suę contumacię, aut
obstinatos cunctatores expectando putant, minime
excusabuntur: Nam quisquis sāre tenetur, etiam si ig-
norauerit, & plagiis digna fecerit, iuste uapulabit,
quia & ipsa ignorantia in eis qui intelligere nolue-
rūt, sine dubitatione peccatum est: in eis autem qui
non potuerunt, pena peccati. Ergo in ipsis non est
excusatio, sed iusta damnatio. Nec cæcitas ducentis
liberabit à perditione cæcū comitem: & cunctator si
cunctatorem expectauerit, neuter perueniet ad pal-
mam. Verum eiusmodi corruptæ persuasions maxi-
me prouenient ex fermento eorum, qui parū idonei
uix alia ob causam rebus sacris p̄ficiantur, quā ut
satisfactū consuetudinibus: Atq; hi uerbis quidem fin-
gunt se capere salutem omnī, factis autem prodūt
insignem malevolentiam suam, dum sub nomine san-
dali & seditionū callide prohibent mandatū Dei, ac
scandaloso contagio sic inficiant animos similiū, ut
existiment se nihil prorsus ad salutem opus habere
ijs, quibus maxime indigent. Quanquam & si quis
obseruatōe p̄ceptōrū Dei ruditatem aliquius offen-
dat, iure culpari non posſit. Execrabilis enim est di-
lectio proximi, per quā Deus contemnitur, & man-
data eius negliguntur. Utilius autem scandalum nasci
permittitur, quā ueritas relinquatur. Sed & si quod

scandalū ex ueritate nascatur, edidit in perniaciē eorū,
qui illud inde accipiunt, ubi nullum datur. Quonia
pax multa diligentibus legem dei, et non est illis scan-
dalum: osores autem p̄ceptōrū Dei, & ipsi sunt
scandalū, & ipsis omnia scandalosa. Enimvero qui
uirulentis conuicti odium conciliant ueritati, & in-
stitutionem Christi seditionis nomine columniāt, ex
solis benedictionibus et maledictionibus Moysi facile
redargui possunt. Nam quicquid incōmodorū rebus
publ. unquā accidit, nouitas ab hominibus contra deū
inuentarum religionum in causa fuit. Non enim He-
lias impios cultus auersando peccauerat, sed insania
Baralitarum effecit, ut non plueret dominus super fa-
dem terræ, donec plenisime vindicatū esset in sacrile-
gos prophanaiores testamenti Dei. Nec subuersio ne-
nit super Iudeā et Ierusalem propter p̄dictatum à
Christo regnū cœlorum, sed qđ tum cū p̄dicabātur
qua paas erāt, seducti ab impijs pontificibus & pha-
riseis noluerunt agnoscerē tempus uisitationis suę:
atq; ita Rhomani, quos supersticiose timebant, fun-
ditus extirpauerunt ridiculos istos paas amatores.
Quapropter ut aūq; manus Dei uerauerit sortem
nostrā, ex obseruatione eorū qua Deus p̄cepit, nē
bil aduersi timendū: quonia am placuerint domino
uice horū, etiā iuricos eius conuertet ad pacem cū
eo: sin autem disfliuerint, etiā amicos eius conatabit

cōtra eum ad iniurias. Videndū itaq; ne credamus
cuilibet spiritui, sed probemus utrū ex deo simi facie
enim in angelū lucā sese transformat satanas, et spe
cīem pletatis interdū prae se fert abominanda blasphemā.
Nec frustra toties prædictus est plenus dolii et fi-
gmentorū anticristi. Quim et bestiam esse tradit libe-
ber Apocalypses, quā admirati sunt et adorauerūt
omnes habitantes in terra, quorum nomina non sunt
scripta in libro uitæ. Difficile tamen inter tot riz-
nia bonū semen dinoscere, nisi ad præscriptū uerbi
Dei omnia probemus, huic soli constanter adhære-
mus: siquidē et deus ipse præcepit, nihil ad uerbum
suū addendum, nihil auferendū ex eo: non declinan-
dū ab illo ad dextram, neq; declinandū ad sinistrā.
Hinc et psalmographus maledictos uocat, qui decli-
nant à mandatis Dei: Et apostolus anathemate de-
uouet eos, qui diuersam ab euangelio suo doctrinā
hominibus annundant. Et sfer annus adhuc qd' omnē
hypocrisī suō tempore dominus proficeret in luem;
Et cuiuslibet opus quale sit, ipse declarabit. Cauen-
dū interim, uigilandū ac precandū, ut liceat effuge-
re uersutias, quas nunq; dormiens per suos ministros
callide machinatur satanas, ne sumū fugientes incida-
mus in flammam. Satis prædictum est omnibus: in-
telligant, quibus datum est.

SENTENTIAE

EX OMNIBVS DIVI AV
GVSTINI LIBRIS
DECERPTAE.

Innocentia. 1.

Innocentia est uera, que nec sibi nec alteri noat.
Quoniam qui diligit iniquitatem, odit animā suam,
Et nemo non prius in se quam in alterum peccat.

Dilectio. 2.

Sic diligendi sunt homines, ut eorum non diligentur
errores, quia aliud est amare quod facti sunt, aliud
odiſſe quod faciunt.

Aeternitas. 3.

Vera aeternitas & uera immutabilitas non est nisi in
deitate trinitatis, cui quod est esse, perpetuum est:
quia natura initio carens, incremento non indigens,
sicut nullum finem, ita nullam recipit mutabilitatem.
Creaturæ autem illæ quibus deus aeternitatem dedit
uel daturus est, non penitus omnis finis alienæ sunt,
quia non sunt extra commutationem, dum finis illis
est & temporalis institutio, & localis mutatio, &
ipsa in augmentum sui mutatio facta.

Patientia. 4.

Patientia dei magna est, qua parat contemptus,

parat etiam negatus, et magis uult uitam peccatoris quam mortem. Eruditio est penitutinis, et oblatio correctionis: nec ulla Christi opera à misericordia uacant, quoniam homini et indulgentia consulit, et flagello.

Vtio Dei. 5.

Divina bonitas ideo maxime irascat in hoc seculo, ne irascat in futuro: et misericorditer temporalem adhibet severitatem, ne aeternā iuste inferat ultiōē.

Confessio laudis. 6.

Vera confessio est benedictis, cum idem sonus est et oris et cordis. Bene autem loqui et male uiuere, nihil aliud est, quam se sua uoce damnare.

Charitas. 7.

Dilectio dei et proximi propria et spēdalis uirtus est piorum atq; sanctorum, cum ceterae uirtutes et bonis et malis possint esse communes.

Doctrina apostolica. 8.

Doctrina apostolica tam salubris atq; uitalis est, ut pro capacitate uentium neminem sui relinquat exortem: quia siue parvuli, siue magni, siue infirmi, siue fortes habent in ea unde alantur, unde satientur.

De querendo Deo. 9.

Deum querens gaudium querit. Sic ergo querat, ut non in se, sed in domino gaudeat: accedendo enim ad deum, illuminatur ignorantia, et corroboratur in-

firmitas, data sibi et intelligentia qua uideat, et charitate qua serueat.

Fastidium spiritale. 10.

Sicut corpori noxiū est escam corporeā non posse perapere, ita animæ periculōsum est spiritales delicias fastidire.

Non esse. 11.

Nomunquam multi sunt, qui ad non esse tendunt. Quid enim tam est obnoxium pauidati, quam quod est debitum perditionis?

Clementia. 12.

Non concupiscat deus penam reorum, tanquam saturari desiderans ultiōē: sed quod instum est, cum tranquillitate decernit, et recta uoluntate disponit, ut etiam mali non sint inordinati.

Intellectus. 13.

Bonum intellectum habet, qui quod faciendum est, recte intelligit et facit. Alioquin talis est sine opere intelligentia, qualis sine timore sapientia, cum scriptū sit: Initium sapientiae timor domini.

Requies. 14.

Habet et in hac uita requiem suam anima, que de morte infidelitatis exempta est, et non ab operibus iustitiae, sed ab iniquitatis se abstinet actione, ut uiuens deo et mortua mundo in humilitatis et mansuetudinis plāta tranquillitate requiescat.

Votum. 15.

Quisquis bene cogitat quæ uoceat deo, & quæ uo-
uendo persoluat, seipsum uoceat & reddat: hoc
exigitur, hoc debetur. Imago cæsaris reddatur cæsa-
ri, imago dei reddatur deo. Sed sicut uidendum est
quid offeras, et cui offeras, ita etiam considerandum
est, ubi offeras: quia ueri sacrificij extra Catholi-
cam ecclesiam locus non est.

Gratia & Iustitia. 16.

Duae sunt retribuções iustitiae, cum aut bona pro
bonis, aut mala pro malis redduntur. Tertia est re-
tributio gratiae, cù per regenerationem remittuntur ma-
la, et retribuiuntur bona: atq; ita manifestantur, quia
uniuersæ uiae domini misericordia & ueritas. Illam
autem retributionem impiorum, qua pro bonis ma-
la restituuntur, deus nescit, qui non retribueret bona
pro malis, nisi esset cui retribueret bona pro bonis.

Cuius hospes. 17.

Omnis qui ad supernam pertinet uitatem, peregrin-
nus est mundi, & dum temporali uititur uita, in pa-
tria uiuit aliena, ubi inter multa illecebrosa, et mul-
ta fallacia deum nosse & amare paucorum est, quibus
fit præceptum domini lucidum illuminans oculos, ut
nec in dei, nec in proximi charitate fallantur.

Caro. 18.

Nemo est cuius animam corruptibile corpus & inha-

bitatio terrena non aggrauet, sed nitendum est, ut
carnis cupiditates spiritus uigore superentur: & inte-
rior homo, qui semper sibi sentit resisti, semper de-
dituino auxilio expectet adiuuari.

Angusta uia. 19.

Angusta est uia quæ dicit ad uitam, & tamen per ip-
sam nisi dilatato corde non curritur: quia iter uirtutum
quo gradiuuntur pauperes Christi, amplum est fide-
lium spei, et si arctum sit infidelium uanitati.

Cultus Dei. 20.

Hoc affectu et desiderio colendus est deus, ut sui cul-
tus ipse sit merces. Nam qui deum ideo colit, ut aliud
magis quam ipsum promereatur, non deum colit,
sed illud quod asequi concupiscat.

Iudicium. 21.

De occultis cordis alieni temere iudicare, peccatum est:
& eum cuius non uidentur nisi bona opera, iniquum
est ex suspitione reprehendere, cum eorum quæ ho-
mini sunt incognita, solus deus iudex sit: quia iu-
stus est & inspecto uerus.

De adiutorio Dei. 22.

Divini est muneris, cum & recta cogitamus, & pe-
des nostros à falsitate atq; iniustitia continemus, quo-
ties enim bona agimus, deus in nobis atq; nobis aum
ut operemur, operatur.

Afflictio. 23.

**Iusto iudicio dei datur plerumq; peccatoribus potestis
qua sanctos ipsius persequatur, ut qui spiritu dei in-
natur et aguntur, siant per laborū exeratia clariores.**

Saintia. 24.

Non est uera scientia boni, nisi ad hoc comprehendatur, ut agatur. Inutiliter autem meditatur legem dei, qui laborat ut memoria teneat, quod actione non implet.

Legis amor. 25.

Qui legem dei diligit, probat se in hominibus inquis id quod contra legem est odire, non homines.

Legis scrutatio. 26.

Mandata dei nisi quieta mens scrutari non potest, ut ergo religiosum exercetur studii, abigenda sunt iurta malignorum.

Profectus. 27.

Nemo tam eruditus, nemo tam doctus est, qui superna illustratione non eget. Non enim ulla ita diuinorum honorum augmenta sufficiunt, ut non semper superfit quod mens rationalis et intelligendum desideret, et gerendum.

Misericordia et Veritas. 28.

Si omnes homines simul consideremus, quorum alij misericordia salui fiunt, alij ueritate damnantur, uniuersae uiae domini, id est, misericordia et ueritas suo fine distinctae sunt. Si autem solos sanctos intueas

mur, non discernuntur ha uiae domini. Individua enim ibi est et a misericordia ueritas, et a ueritate misericordia: quia beatitudo sanctorum et de munere gratiae est, et retributione iustitiae.

Pax. 29.

Christianæ perfectionis est, pacificum esse etiam cum pacis iniurias, spe correctionis, non consensu malitatis, ut si nec exemplum, nec cohortationū distinctionem sequantur, causas tamen non habeant quibus odire nos debeant.

Tentatio. 30.

Custodit nos dominus ab omni malo, non ut nihil patiamur aduersi, sed ut ipsis aduersitatibus anima non lœdatur. Cum enim tentatio adest, fit quidam in id quod nos impugnat, introitus. Et si uero bono fine, id est sine uulnere anime tentatio consummatur, ita ad æternam requiem de profundo temporalis laboris exitur.

Gratia. 31.

Ad celestis Hierusalem non ascendunt consortium, nisi qui toto corde profitentur, non proprij operis, sed diuini esse munieris quod ascendunt.

Pij contempti. 32.

Omnis qui in Christo pie uolunt uiuere, neceſſe est ut ab impijs et dissimilibus patientur opprobria, et despiciantur tanquam stulti et insani, qui pra-

**Sentia bona perdunt, & iniisibilia sibi profutura
promittunt. Sed haec despectio & irrisio in impios
re torquebitur, cum & abundantia eorum in egesta
tem, et superbia transferit in confusionem.**

Patientia. 33.

**Tota fidelium salus, tota patientiae fortitudo ad eum
qui in sanctis suis mirabilis est, referenda est: quia
nisi in illis dominus esset, furori impiorum fragili-
tas succumberet humana.**

Præpositi ferendi. 34.

**Ita à plebis principes, & à seruis domini ferendi
sunt, ut sub exercitatione tolerantiae sustineantur tem-
poralia, et sperentur eterna. Auget enim merita uit-
tis, qui propositum non uiolat religionis.**

Lex Dei. 35.

**Recti corde de præceptis dei & constitutionibus non
queruntur, quia iustum est omnia æquanimiter accipi,
que iudicaturus uoluerit tolerari.**

Domus Dei. 36.

**Omnis sancti ædificij status, sicut deo operante profi-
cit, ita deo custodiète consistit: Quoniam tunc utilis præ-
positorū custodia est, cù spiritus dei populo suo præ-
fideret, et non solum greges, sed etiam ipsos dignatus
custodire pastores.**

Aeterna gaudia. 37.

**Aeternæ ciuitatis aeterna sunt gaudia, et stantium die-
rum**

**rum perpetuitas infinita nec uariabitur, nec labetur:
quia incommutabili pace potentur, quorum erit om-
nium bonum, etiam que fiunt singulorum.**

Lex charitatis. 38.

**Lex christi perficatio est charitatis, qua deus proximisq; diligitur, & per quam dicitur conditori legis:
Dimittit nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus
debitoribus nostris. Bene autem expectat promissio
nem dei, qui mandata eius exequitur, nec frustra
sperat parandum peccatis suis, qui ignoscit alienis.**

Iussa Dei. 39.

**Nihil deus iubet quod sibi profit, sed illi cui iubet.
Ideo uerus est dominus, qui seruo non indiget, &
quo seruus indiget.**

Præsidentia Dei. 40.

**Id quod in tempore nouum est, non est nouum apud
deum qui condidit tempora, & sine tempore habet
omnia, que suis quibusq; temporibus pro eorū ua-
rietate distribuit.**

Prudentia. 41.

**Mutabilium omnium dispositionem immutabilis ra-
tio continet, ubi sine tempore simul sunt, que in tem-
poribus non simul fiunt, quia tempora non simul
currunt.**

Impunitas. 42.

Nihil infelicius est felicitate peccantium, qua poenalis

*nutritur impunitas, & mala uoluntas uelut hostis
interior roboratur.*

Legis litera. 43.

*Legis litera quæ docet non esse peccandum, si spiri-
tus uiuificans desit, occidit. Scire enim peccatum po-
tius facit, quam cauere, & ideo magis augeri quam
minui: quia male concupiscentiae etiam prævaricatio
legis accedit.*

Lex & Gratia. 44.

*Lex data est ut gratia quereretur, gratia data est ut
lex impleretur. Neq; enim suo uitio non implebatur,
sed uitio prudentiae carnis, quod uitium per legem
demonstrandum, per gratiam sanandum fuit.*

Promissa Dei. 45.

*Hoc promittit deus quod ipse facit, non ipse promit
tit, & aliis facit, quod iam non est promittere, sed
prædicere. Ideo non ex operibus, sed ex ueritate
uocante, ne ipsorum sit, non dei: & merces non im-
putetur secundum gratiam, sed secundum debitum,
atq; ita gratia iam non sit gratia.*

Culpæ ueniales. 46.

*Sicut non impedient ab æterna uita iustum quædam
peccata uenialia, sine quibus hæc uita nō ducatur: sic
ad salutem eternam nihil profundunt aliqua bona ope-
ra impio, sine quibus diffidant uita cuiuslibet pes-
simi hominis inuenitur.*

Punitio diuina. 47.

*Cum uoluntas mala potestatem accipit efficiēdi quod
capit, ex iudicio eius uenit, apud quem non est ini-
quitas: punit enim etiam isto modo, nec ideo iniuste,
quia occulte. Cæterum iniquus puniri se ignorat, ni
si cum manifesto supplicio senserit uolens, quati mali-
fit, quod perpetrauit uolens.*

Superbia. 48.

*Omnia uitia in malefactis tantum ualēt, sola super-
bia etiam in recte factis cauenda est.*

Prospere, Aduersa. 49.

*Interest plurimum, qualis sit usus, uel earum rerum
quæ prospere, uel earū quæ aduersæ dicuntur. Nam
bonus nec bonis temporalibus extollitur, nec malis
frangitur: malus autem ideo huiusmodi infelicitate
premitur, quia felicitate corrumpitur.*

Mors piorum. 50.

*Mala mors putanda non est, quam bona uita præ-
cesserit: non enim facit malam mortem, nisi quod se-
quitur mortem. Non enim curandum est multum ne
cessario morituris quid accidat ut moriantur, sed mo-
riendo quò ire cogantur.*

Vera castitas. 51.

*Ita nō amittitur corporis sanctitas mancē animi san-
ctitate etiā oppreso corpore. Sicut amittitur corporis
sanctitas uiolata animi puritate etiā corpore intacto.*

Mortem non consescendam, 52.

Maior animus merito diendus est, qui uitam erum
nosam magis eligit ferre quam fugere, et humanū
iudicium, maxime quod est uulgare, quod plerumq;
caligine erroris inuoluitur, prae conscientiae luce ac
puritate contempnere.

Vera libertas. 53.

Iustis quicquid malorum aliquis dominus irrogat,
non pena est criminis, sed examen virtutis. Nam etiā
bonus si seruiat, liber est, malus autem et si regnet,
seruus est: nec unius hominis, sed quod grauius est,
tot dominorum quot uitiorum.

Vota. 54.

Nemo quicquam domino recte uoueret, nisi ab ipso
acciperet quod uoueret.

Essentia deitatis. 55.

Omnis substantia, quae deus non est, creatura est, et
que creatura non est, deus est. Nulla ergo differen-
tia est in deitate trinitatis, quoniam quod deo minus
est, deus non est.

Gratia. 56.

Tales nos amat deus, quales futuri sumus ipsius do-
no, non quales nostro merito.

Aeternitas. 57.

Ordo temporū in aeterna dei sapientia sine tempore
est, nec aliqua sunt apud eum noua, qui fecit que-

futura sunt.

Prima causa. 58.

voluntas dei est prima et summa causa omnium cor-
poralium spiritualiumq; motionum: Nihil enim fit
uisibiliter et sensibiliter, quod non de intuisibili et in-
telligibili summi imperatoris aula, aut iubeatur, aut
permittatur, secundum ineffabilem iustitiam premio-
rum, atq; poenarum, gratiarum et retributionum,
in ista totius creaturæ amplissima quadam universaq;
republica.

Lapsus hominis. 59.

Supplicia
Diabolus superbus hominem superbientem perdu-
xit ad mortem: Christus humilius hominem obedientē
reduxit ad uitam: quia sciat ille elatus excedit et deie-
cit consentientem, sic iste humiliatus surrexit, et ere-
xit credentem.

Incrementa. 60.

In rebus spiritualibus cum minor maiori adhaeret,
sciat creatori creatura, illa fit maior quam erat, non
ille, et hoc est maius esse, quod est melius esse: qd
adhaerens creatura creatori, non mole auctior, sed
virtute fit maior.

Deus incogitabilis. 61.

Excedit supereminencia deitatis non solum usitati
eloquij nostri, sed etiā intelligentiae facultate. Verius
enim cogitatur deus quam dicatur, et uerius est quā

cogitatur. Non parua autem notia pars est, si antequam sare possumus quid sit deus, possumus sare quid non sit.

Beatitude. 62.

Omnis beati habent quod uolunt, quamuis non omnes qui habent quod uolunt, continue beati sunt, Continuo autem sunt miseri, qui uel non habent quod uolunt, uel id habent quod non recte uolunt. Propior est ergo beatitudini uoluntas recta, etiam non adepto quod cupit, quam prava, etiam si quod cupit obtinuit.

Esse cum Deo. 63.

Magna miseria est hominis cum illo non esse, sine quo non potest esse: in quo est enim sine dubio, sine illo non est: et tamen si eius non meminit, eumque non intelligit, neque diligit, cum eo non est.

Incarnatio. 64.

Divinitas uerbi equalis patri, facta est particeps mortalitatis nostrae, non de suo, sed de nostro, ut et nos efficeremur particeps deitatis eius, non de nostro, sed de ipsis.

Odium perfectum. 65.

Perfectum odium est quod nec iustitia nec scientia caret, id est ut nec propter uitia homines oderis, ut nec propter uitia homines diligas. Recte ergo in malis odimus malitias, et diligimus creaturam, ut nec

propter uitium creature damnetur, nec propter naturam uitium diligitur.

Mendacia. 66.

Dissimilia et laboriosa sunt figura mendacij, que autem ueru uult dicere non laborat: quietiores enim sunt boni quam mali, et absolutiora sunt uerba uerae, quam commenta fallacium.

Arcana scripturae. 67.

Bonae sunt in scripturis sanctis mysteriorum profunditates, quae ob hoc teguntur ne uiles cant, ob hoc queruntur ut exerceant, ob hoc autem aperiuntur, ut pascent.

Sudor Christi. 68.

Orans cum sudore sanguineo dominus Iesus Christus, significabat de toto corpore, quod est ecclesia, emas naturas martyrum passiones.

Sacramentum. 69.

Sacramentum pietatis in iudicium sibi sumit indigenus: Bene enim esse non potest, male accipiendi quod bonum est.

Laus Dei. 70.

Qui laudat Deum in miraculis beneficiorum, laudet et in terroribus ultionum. Nam et blanditur et minatur. Si non blandiretur, nulla esset exhortatio, si non minaretur, nulla esset correctio.

Mature resipiscendum. 71.

Remedia conuersio[n]is ad deum, nullis auctoriationibus sunt differenda, ne tempus correctionis pereat tarditate. Qui enim poenitenti promisit indulgentia, dissimulanti diem crastinum non sponponit.

Resipisc[er]ta. 72.

Rectus est & bene inuocat deum, qui in omnibus malis quae patitur, se acusat non deum, & in bonis que facit, non se laudat sed deum. Sicut enim repellit deus peccata sua defendantem, sic recipit confidentem.

Creatura. 73.

Mirabilis est fabrica mundi, sed mirabilior fabricator. Et male occupatur creatis, qui a creatore discedit: cui si inhaeserit, inferiora calabit, ne quod dilexerit contra naturam, conuertatur in poenam.

Ordo. 74.

Anima rationalis superioribus inferiora preponet, non potest regere quod regebat, quia regi noluit a quo regebatur.

Poena peccati. 75.

Corpus carnis nostræ ornamentum nobis fuit: peccatum & compedes inde accepimus, ut vinculis mortalitatis omnis humanarum actionum cursus prepediretur.

Psalmi cum opere. 76.

Recte in dei laudem psallit, cuius opera cum uoce concordant. Nam finito carmine, uox tacet. In bonis autem acti

tem actibus uita permanens nūquam retinet eius gloriam, quem in se gaudet operari.

Timor Dei. 77.

Onnia quæ timetur, rationabiliter declinantur: Deus sic timendus est, ut ab ipso ad ipsum configuratur.

Securitas. 78.

Sicut præpostera securitas in periculum impellit, ita inordinata solida securitatem parit.

Virginitas. 79.

Virginitas carnis, corpus intactum: virginitas animæ fides incorrupta.

Avaritia. 80.

Multa nos in facultatibus nostris superflua habere probabimur, si necessaria sola retineamus. Nam uana querentibus nihil suffiat, & alienorum quodammodo retentor est, qui profutura pauperibus inutiliter habet.

Vox mentis. 81.

Quomodo aures nostræ ad uoces nostras, sic aures dei ad cogitationes nostras. Non autem potest fieri, ut in mala opera exceant cogitationes bonæ: quoniam hoc actione promittur, quod corde concipitur.

De canticu nouo. 82.

Sicut ueteris hominis uetus cantum ad temporalia, sic noui hominis nouum canticum pertinet ad eternam: & ita unusquisq[ue] cantat, ut uiuit. Nouum autem

**canticum carmen est fidei, quæ per dilectionem ope-
ratur.**

De uera humilitate. 83.

Vera fidelium humilitas est, in nullo superbire, in nul-
lo murmurare, nec ingratu esse, nec queruli: sed
omnibus dei iudiciis gratias deo agere, deuq; landa-
re, aius omnia opera, aut iusta sunt, aut benigna.

Desperatio. 84.

Nimis miser est, qui non sperat in deo, et de se sibi
seunda promittit, cum ex eo ipso quod non querat
dei auxilium, ab omni spe uera salutis exaderit.

De diuitijs. 85.

In magna egestate sunt, qui de iniuritate diuites, in
striae opes et sapientiae non habent: qui autem do-
mino seruunt, ea bona acquirunt, quæ perire non
possunt.

Beneficentia. 86.

Non sufficiat abstinere à malo, nisi fiat quod bonum
est: et parum est nemini nocere, nisi studeas multis
prodeesse.

Impunitas. 87.

Peccator qui peccat, non ideo à domino non uidetur,
quia male agentis poena differtur: grauius autem in
eum deficiunt, cui etiam ipsa correctio denegatur.

Humilitas. 88.

Non acceditur ad altitudinem dei, nisi per humilitatem,

qui propinquus subditus, longe ab eo recedit elatus.

De sepultura. 89.

Sicut peccatoribus diuitibus nihil prosunt exequiae
sumptuose, ita nihil nocent aut uiles, aut nullæ san-
ctorum pauperum sepulturæ.

De gaudio recto. 90.

Non potest quisquam fraudari delectationibus suis
qui Christus est gaudium: aeterna enim exultatio est,
qui bono latatur aeterno.

Quid hominem Deo iungat. 91.

Deo qui ubiq; est, non locis sed actionibus, aut lon-
gini, aut proximi sumus: quia sicut nos separatis
dissimilitudo, ita nos illi coniungit imitatio.

De bono prælio. 92.

Humanæ aegritudinis est, in carne mortali delectati-
onem habere peccandi: sed discipulus amatorq; uir-
tutum, non pacem huic concupiscentiae tribuere, sed
bellum debet indicare.

De spe fidelium. 93.

Non te terreat Christiane, quod credita differuntur,
licet in abscondito sit promissio, in spe tamen perse-
ueret oratio: Exercit operibus, crescere virtutibus: du-
fidei constanter probatur, gloria retributiois augetur.

Malitia brevis. 94.

Omne tempus malorum pusillum est: quid enim tam
exiguum, quam quod in hoc tendit, ut non sit?

Charitas inexhausta. 95.

Crescat semper facultatis charitas, dum usu maior,
& largitatem sit dicitur.

Defectus malorum. 96.

Malorum impietatem perire necesse est, aut proprio iudicio, aut sententia dei: Nulla enim iniquitas permanet, cui finem aut correctio, aut damnatio facit.

Pii non deseruntur. 97.

Adhaerens deo & semper eius faciens voluntatem, nunquam a suo habitatore deseritur: et si quædam dura atq; aduersa patiatur, non relinquitur, sed probatur.

Iustitia. 98.

Tota iustitiae ratio est, ut declinentur mala, & fiant bona, cuius observantiae inter quaslibet aduersitates forma seruanda est: quia hoc solum nunquam amittitur, quod operi pietatis impenditur.

Mali tolerandi. 99.

Tolerentur praesentia mala, donec ueniat beatitudo promissa: Sustineantur a fidelibus infideles, et inter horrorum frumenta rizaniorum avulso differatur: Quantumlibet sequuntur impij, melior est etiā in hoc tempore causa iustorum, qui quanto acrius impetruntur, tanto glorioius coronantur.

Precatio. 100.

Clamor ad deum est intentio cordis & flagrantia

dilectionis, quia semper petitur quod semper optatur. Hoc autem deo absconditum non est, quoniam ad ipsum reddit, quod ab ipso proœxit.

Satisfactio. 101.

Bona est peccati confessio, si & curatio consequatur: Nam quid prodest detegere plagam, & non adhibere medianam?

Perfectio. 102.

In hac uita, quæ tota tentatio est, etiam in sublimissimis sanctis non apprehenditur illa perfectio, cui non superfit ascesio.

Vetus homo. 103.

Cum praesentis uite cursus agitur, etiā si ualde proficiat cuius exercitio homo corrumpitur exterior, & interior renouatur, necesse est tamen ut dum conditio ni subiecta mortis, labores toleret uetus statis.

Via iustitiae. 104.

Imago quidem dei est homo, et qui per iustitiae ambulat uias, ad similitudinem sui tendit autoris: et tñ dum in hac uita dedit, conturbatioes uanitatis incurrit.

Eruditio diuina. 105.

Prima diuini munieris gratia est, ut erudit nos ad nostræ humilitatis confessionem, & agnoscare faciat, quod si quid boni facimus, per illum possumus, sine quo nihil possumus.

Fides. 106.

Omnis infidelium uita peccatum est, & nihil est bonum sine summo bono: Vbi enim deest agnitus aeternus & incomparabilis ueritatis, falsa uirtus est, etiam in optimis moribus.

De fundamento spirituali. 107.

Sicut enim fundamentum corporeæ fabricæ in imo est, ita fundamentum fabricæ spiritualis in summo est. Terrena ædificatio à terra incepit, coelestis extructio à superno crescat exordio.

Oblivio Dei. 108.

Tunc diatur deus meminisse, quando facit: tunc obliuia, quando non facit. Nam neque obliuio cadit in deum, quia nullo modo mutatur: neque recordatio, quia nihil obliuiscatur.

Miracula. 109.

Hi uident mirabilia dei, quibus profunt: Nam quod non intelligitur, uel unde non proficiatur, non uidetur.

Misericordia & Veritas. 110.

Non auferat ueritas misericordiam, nec misericordia impedit ueritatem. Si enim pro misericordia uincabis contra ueritatem, aut quasi rigida ueritate oblitus fueris misericordiam, non ambulabis in via domini, in qua misericordia & ueritas obuiauerunt sibi.

Imitatio Christi. 111.

Tentatio Christi eruditio Christiani est: Imitatores enim magistri debent esse discipuli: non in fauendis

miraculis, quæ nemo exigit, sed in custodienda humilitate, atque patientia, ad quæ nos dominus invitauit suo exemplo.

Auaritia. 112.

Quomodo radix omnium malorum cupiditas est, sic radix omnium honorum est charitas.

De gaudio Christiani. 113.

Christiano recte gaudendi causa non praesens seculum est, sed futurum. Et ita est utrumque temporalibus, ne obsint aeternis: ut in via qua peregrini ambulat, hoc placeat, quod ducat ad patriam.

De sabbato. 114.

Male celebrat sabbatum, qui ab operibus bonis uacat. Otium autem ab iniuitate debet esse perpetuum: quia bona conscientia non inquietum, sed tranquillum facit animum.

Hilaritas in bono. 115.

Cum bonum operaris, hilaris operare: nam si quid boni tristis feceris, fit de te magis quam facias.

Malorum convictus. 116.

Si in mores malorum non transcant boni, etiam inter cohabitantes magna diuisio est. Non ergo homines qui meliorum exemplo corrigiqueunt, sed hominum est fugenda iniuitas.

Timor. 117.

Eam deus innocentiam probat, qua homo non metu-

pœna fit innocens, sed amore iustitiae. Nam qui timore non peccat, quamvis non noceat cui vult nocere, tamen plurimum nocet: & abstinentia ab iniquo operi, sola tamen reus est uoluntate.

Pharisaismus. 118.

Melior est in malis factis humilis confessio, quam in bonis superba gloriatio.

Correctio. 119.

De malitia mali flagellatur bonus, et de seruo emendatur filius.

In malis bonum. 120.

Sicut stellas coeli non extinguit nox, sic mentes fideliū adhaerentes firmamento sancte scripturæ non obscurat mundana iniquitas.

De propria facultate 121.

Ad pecandum homo abundat propria facultate, ad agendum autem bonum non sufficit, nisi ab illo iustificetur, qui solus iustus est.

Mali erudiant bonos. 122.

Magnus honorum labor est, mores tolerare contrarios, quibus qui non offenditur, parum proficit: Tantum enim torquet iustum alieni peccati iniquitas, quantum à sua recedit.

Accessus ad deum. 123.

Non locorum interuallis acceditur ad deum, uel redditur ab eo, sed similitudo facit proximum, dissimili-

tudo longinquum: & nimia miseria est ab eo bono longe esse, quod ubiq; est.

De uera libertate. 124.

Libera semper est seruitus apud deum, cui non necessitas seruit, sed charitas.

De tolerantia. 125.

Qui ideo neminem vult pati hominum, quia ut arbitratur multum profitat, per hoc ipsum quod alios non tolerat, ostendit quod potius non profitat.

De artifice summo. 126.

Totum bonum quod habemus, ab artifice nostro habemus. Sed si hoc in nobis est, quod ipsi fecimus, inde damnabimur: si autem hoc quod deus fecit, inde coronabimur.

De uerbo Dei. 127.

Verbum dei per quod facta sunt omnia, tempus praordinavit quo suscepit carnem, non tempori cessit quo uenteretur in carnem: Homo quippe deo accessit, non deus à se recessit.

De fide. 128.

Intellectui fides uiam aperit, infidelitas claudit.

Gloria uana. 129.

Quo primum uitio superatur homo, hoc ultimum uimat. Cum enim omnia peccata superauerit, manet periculum, ne sibi mens nihil consilia in se potius quam in domino glorietur.

De perfectione. 130.

Fixis aurum perfectio desideriorum est, & in id quisq; tendit ac nititur, ut ad illud perueniat, quo delectatur. Sapiens ergo est, hoc appetere quod bonū facit, non id amare quod decipit.

De duabus donis gratiae. 131.

Sicut duo sunt officia medianæ, unum quo sanatur infirmitas, aliud quo astuditur sanitas: ita duo sunt dona gratiae, unum quod aferat carnis cupiditatem, aliud quod facit animæ perseverare uirtutem.

De laboris fine. 132.

Non poterit hominius labor finiri, nisi hoc diligit, quod ei non posse afferri.

De iniquitatis lesione. 133.

Impossibile est, ut iniquitas prius lœdat hominem in sum in quem tendit, quam cor iniustū unde procedit.

Miracula inuisibilia. 134.

Visibile miraculum ad illuminationem uocat, inuisibile autem eum qui uocatus uenit, illuminat. Omnia mirabilia dei narrat, qui credens uisibilibus ad intellegendum inuisibilia transitum facit.

Diaboli fuga. 135.

Meliores sunt qui diabolum persequentem fugiunt, quam qui praeūtem sequuntur: quia utilius est eum hostem habere, quam partiam.

Cupiditas. 136.

Oes pravae cupiditates sunt porte inferi, per quas in mortem itur, cuius dominatum subit, qui adeptū se ad perfundū letatur, quod peritū conauit.

De adulacione. 137.

Adulantum lingue alligant animas in peccatis: Dele stat enim ea facere in quibus non solum non metuitur reprehensor, sed etiam laudator auditur.

De male consilio animo. 138.

Animus male sibi consensu dum uidetur sibi nullā peccatum pati, credit quia non iudicat deus, cum abuti patientia dei, & non intelligere parentis benignitatem, iam sit magna damnatio.

Qd' prior sit natura quam uitium 139.

In creatura que arbitrio suo peccat, prior est natura, quam uitium: Quod ita contra naturam est, ut non possit nisi noce naturæ, quod ita non esset uitium à deo reædere, nisi naturæ cuiuslibet uitium esset, cui potius competeret esse aum deo.

Deus uniuersi. 140.

Nullum deus uel angelorum, uel hominum crearet quem malum futurum presasset: nisi pariter nosset, quibus eos uisibus bonorum commendaret, atq; in ordinem seculorum, quasi pulcherrimum Carmen, etiā ex pulcherrimis quibusdam antitheticis honestaret.

De conditione creature. 141.

Tria quedam maxime nobis scienda de conditione

creature oportuit intimari. Quis eam fecerit, per quid fecerit, quare fecerit. Dixit deus, inquit, fiat lux, et facta est lux: et uidit deus lucem quod bona esset. Nec autor excellentior est deo, nec ars efficacior est dei uerbo, nec causa melior est, quam ut bonum creetur à bono.

De bono & malo amore. 142.

Est amor quo amatur, et quod amandum non est: et iustum amorem odit in se, qui illum diligit, quo amat quod amandum est. Possunt enim ambo in uno homine esse, et hoc bonum est homini: ut illo proficiente, quo bene uiuimus, iste deficiat quo male uiuimus, donec ad perfectum sanetur, et in bonum commutetur omne quod uiuimus.

De bono creature. 143.

Creature rationalis uel intellectualis bonum, quo beatificata, non nisi deus est, quod ei non ex seipso est, quia ex nihilo creati est: Hoc enim adepto sit beata, quo amissio misera.

De uitio naturae. 144.

Vitium esse nec in summo potest bono, nec nisi in aliquo bono. Sola ergo bona alibi esse possunt, sola autem mala nusquam. Et ille que ex malae voluntatis uitio uitiae sunt, in quantum uitiosae sunt, mala sunt: in quantum autem uerae sunt, bona sunt.

Quid credi debeat. 145.

Non est fas aliter credere officia deum cum uacat, alter cum operatur: quia nec officia dicendus est, tanquam in eius natura fiat aliquid quod ante non fuit. Patitur quippe qui afficiatur, et mutabile est omne quod patitur. Non ergo in deo, aut pigna uacatio, aut laboriosa cogitet industria, que noruit et quiescens agere, et agens quiescere: et quod in operibus prius quidem est, aut posterius, non ad facientem, sed ad facta referendum est. Aeterna enim est et immutabilis uoluntas eius, nec consilio alternante uariatur, in qua simul est, quicquid in rebus creandis uel ordinandis, aut praecessit, aut sequitur.

Deus solus creator. 146.

Nullius quamvis minimae naturae, nisi deum creatore dia aut credi licet ab aliquo. Quod si angeli missi uel permisisti adhibeat operationem suam rebus quae cognoscuntur in mundo, tamen non sunt creatores animalium, sicut nec agricultor frugum uel arborum.

Mors qualis. 147.

De prima corporis morte dia potest, quod bonis bona sit, malis mala. Secunda uero sine dubio, sicut nullorum bonorum est, ita nulli bona.

De morte piorum. 148.

Mors etiam piorum, peccati poena est, sed ideo ipsis dicitur bona, quia illa bene utuntur, quibus finis est

ad mala temporalia, et transitus ad uitam eternam.
Sicut enim iniustitia male uititur, non tantum malis,
uerum etiam bonis: ita etiam iusticia, non tantum bo-
nis, uerum etiam malis bene uititur.

Baptisma sanguinis. 149.

Qui etiam non percepto regenerationis lauacro pro
Christi confessione moriuntur, tantum eis ualeat ad
abolenda peccata, quantum si abluerentur fonte bap-
tismatis.

Mendacium. 150.

Cum homo secundum se uiuit, non secundum deum,
similis est diabolo, quia nec angelo secundum ange-
lum, sed secundum deum uiuentum fuit, ut staret in
ueritate, & ueritatem de illius, non de suo menda-
cium loqueretur. Vnde non frustra dicitur: omne pec-
catum esse mendacium: quia non peccatur, nisi ea no-
luntate quae contraria est ueritati, id est Deo.

Affectus. 151.

Diversitas humanae affectio[n]is, ex diversitate uolun-
tatis est: quae si prava est, peruersis erit moribus in-
quieta: si autem recta, non solum non culpabilis affec-
cio hominis erit, sed etiam laudabilis.

Liberum arbitrium. 152.

Arbitrium uoluntatis tuu[m] est uere liberum, cum uirijs
peccatisq[ue] non seruit: tale datum est a deo, quod amissum
nisi a quo potuit dari, non potest reddi. Vnde ueritas

dicit. Si uos filius liberauerit, tunc uere liberi eritis.

Diffidentia sui. 153.

Bonum est sursum habere cor, non tamen ad seipsum,
quod est superbia, sed ad deum, quod est obedi-
tia. Plus autem appetendo minus est: qui de se sibi
sufficiere confidit, ab eo qui uere ei sufficiat, defiat.

De uita beata. 154.

Beata uita si non amatur, non habetur: Porro si ama-
tur, non ideo habetur: neceesse est, ut ceteris rebus ex-
cellentius diligatur: quoniam propter hoc amandum
est, quicquid aliud est amandum. Quia uero beatus
esse non potest, nisi qui eam ut dignum est, amet, con-
sequens est, ut eam aeternam uelit, que tunc uere
beata erit, quando terminum non habebit.

Mali nasamur. 155.

Non omnes quidem mali in hoc proficiunt, ut sint
boni, nemo tamen est, nisi ex malo bonus.

De aliibus terrenis. 156.

Cives terrenei ciuitatis parit peccata uitiata natura, q[ue]
sunt uasa irae. Cives ergo coelestis patriae parit a
peccato naturam liberans gratia, qui sunt uasa misericordie.

De ira Dei. 157.

Ira dei non perturbatio est eius, sed iudicium quo
irrogatur poena peccato, Cognitio uero ipsius, & re-
mugitatio mundanarum rerum, est incommutabilis

ratio. Neq; enim sicut hominem, ita deum cuiusquā facti sui poenitet, cuius de omnibus omnino rebus tam fixa est sententia, quā arcta præsentia est.

De persequentibus ecclesiam. 158.

Inimici ecclesie quolibet modo errore censentur uel malitia depraventur, si accipiant corporaliter potestatem affligendi, exerceant eius patientiam. Si tantūmodo male sentiendo aduersantur, exerceant eius patientiam. Et ut etiam inimici diligantur, exerceat eius benevolentiam: quia deus his qui eum diligunt, omnia cooperatur in bonum.

De fine boni & mali. 159.

Finis boni est, nō quo consumitur ut non sit, sed quo perficiatur, ut plenum sit. Et finis mali est, non quo esse destinat, sed quo usq; noxendo perducat. Vnde unum est summum bonum, aliud autem summum malum. Illud propter quod appetenda sunt bona cetera, ipsum autem propter seipsum: hoc propter quod declinanda sunt mala cetera, ipsum autem propter seipsum.

De natura. 160.

Est natura in qua nullum malum est, uel etiam nullum malum potest esse. Esse autem natura in qua nullum bonum sit, non potest.

Do animi æquitate. 161.

Melior est animi æquitas, quā corporis sanitas, & conuenientius iustus dolet in supplicio, quam latitus est in delicto.

De precepto charitatis. 162.

In precepto charitatis tria inuenit homo quæ diligit: deum, & se, & proximum. Et quia ille in sua dilectione non errat, qui deum diligit, consequens est, ut proximo ad diligendum deum consulat, quem iubetur diligere sicut seipsum.

Dominatus Christianus. 163.

Pax domestica, est ordinata cohabitantium imperandi obediendi, concordia. Imperant enim qui considunt, sicut vir uxori, parentes filijs, domini seruis. Obediunt autem quibus consultur, sicut mulieres maritis, filii parentibus, serui dominis. Sed in domino iusti uiuentes ex fide, & ab illa adhuc auitate peregrinantes, etiam qui imperant, seruiunt eis quibus uidentur imperare: quia non dominandi cupiditate imperant, sed officio consulendi: nec principandi superbia, sed prouidendi beneficio.

De conditione seruitutis. 164.

Nomen & conditionem seruitutis culpa genuit, non natura, & prima huius subiectionis causa est peccatum: quia sicut scriptum est. Omnis qui facit peccatum, seruus est peccati. Vnde melior est eius status qui famulatur homini, quā qui suæ seruit cupiditati.

De prælatis. 165.

f 1

Veri patres familias subditis suis tanquam filijs ad co-
lendum & promerendum deum consulunt, deside-
rantes uenire ad coelestem domum, ubi imperandi
necessarium non sit officium: quo donec ueniatur, ma-
gis debent patres qui dominantur, quin serui tol-
care qui seruiunt.

De regimine populi. 166.

Loaus superior sine quo regi populus non potest,
etiam si ita sit tenendus atq; administrandus ut decet,
tamen indecenter appetitur. Vnde otium sanctum que-
rat, querat directionem ueritatis, negotium iustum
suscipiat necessitas dilectionis.

De uita anime. 167.

Sicut non est à carne, sed supra carnem, quod eam
faicit uiuere, sic non est ab anima, sed supra animā,
qd' eam faicit uiuere beate: quia ut uita carnis anima
est, ita beata uita hominis deus est.

Iustitia imperfecta. 168.

Iustitia nostra quamvis uera sit, propter uerum bo-
ni finem ad quem refertur, non tamen tanta est in hac
uita, ut potius per remissionem peccatorum constet,
quam per fidem uirtutum.

De plena pax. 169.

Quā diu uitijs repugnatur, plena non est pax: quia
illa quae resistunt periculo, debellantur prælio: &
illa quae uicta sunt, nondum secura triumphantur

otio, sed adhuc solito premuntur imperio.

Mors prima & secunda. 170.

Prima mors animam nolentem tollit à corpore, se-
unda animam nolentem tenet in corpore. Ab utraq;
morte id habetur, ut quod non uult anima, de suo
corpore patiatur.

Occulta Dei. 171.

In cognitis causis operum domini non nihil nouimus,
cum scimus non sine ratione omnipotentem facere,
uerum infirmus humanus animus rationem non po-
test reddere.

De negligentijs. 172.

Frustra homo post hoc corpus hic promittit sibi qd'
in hoc corpore comparare neglexerit. Nemo iniui-
tus bonum facit: etiam si bonum est, quod facit: quia
nihil proficit spiritus timoris, ubi non est spiritus cha-
ritatis.

De humana societate. 173.

Sicut in potestatibus societatis humanæ maior pot-
estas minori ad obediendum præponitur, ita Deus
omnibus.

De diligendo Deo. 174.

Beatus qui diligit deum, & amicum in deo, & ini-
micum propter deum. Solus enim nullum charum
amittit, cui omnes in illo chari sunt, qui nunquam
ante dimittit te, nisi dimittatur.

Bonum incorruptibile. 175.

Manifestum est, quoniam bona sunt que corrumpuntur, quae neque si bona non essent, corrumpi possent: quia & si summa bona essent, incorruptibilia essent: si autem nulla bona essent, quod in eis corrumpetur, non esset.

De incōmutabili Deo. 176.

Cum deus incōmutabiliter bonus, omnes fecerit creature bonas, nec ulla omnino nisi ab ipso sit creatura natura, nulla est substantia mali: quia quod auctorem deum non habet, non est aliud quam desiderium, uel actio inordinatae uoluntatis.

Iustitia iniquis odiosa. 177.

Sicut palato non sano poena est abusus, qui sano suauis est, et oculis ægris odiosa lux, qua incolumis gaudet obtutus: ita dispergit iniquis iustitia det, cui si subiaceantur, non conturbarentur.

De ægritudine animi. 178.

Aegritudo animi rationalis est, cum bonis inferioribus delectatus, superiora non appetit, & ex parte non amittit. Ideoq; in duas dividitur uoluntates, cuius una est, tota non est: et hoc adest uni, qd' deest alteri.

Pax studium. 179.

Homini religioso parum esse debet inimicitias aliorum non excitare, uel augere male loquendo: nisi etiam eas extinguere studeat bene loquendo.

Veritas odiosa. 180.

Beata uita est gaudium de ueritate, quod deus est: sed multis ueritas odiosa est, quam audire uolunt docent: et nolentes filii, uolunt mendacia sua ueritatem uideri: quibus iuste retribuitur, ut ipsi ueritatem non lateant, ipsos autem lateat ueritas.

De fortí patientia. 181.

Nemo quod tolerat amat, & si tolerare amat: quia aliud est fortis patientia, aliud secura felicitas. Non eiusdem est temporalis labor pugnae, & beatitudo uictoriae.

Ignorantia loquax. 182.

Ideo plerumq; in sermone copiosa est egestas humana intelligentiae, quia plus loquitur inquisitio, quam inventio, & longior est petitio, quam impletatio.

De æternitate. 183.

Vera æternitas dei est, qui solus habet immortalitatem, quoniam ex nulla specie motuue mutatur, nec temporalis est uoluntatis. Non enim immortalis est uoluntas, quæ alia & alia est.

Non desperandum peccatoribus. 184.

Non est desperandum de malis, sed pro ipsis ut boni faciant, studiosius supplicandum: quia numerus sanctorum semper de numero impiorum auctus est.

Pax à Deo queratur. 185.

Querens à deo paxem, sit sibi ipse pacatus, ne aliud

in professione oris, aliud sit in cordis arcano. Nihil enim prodest hoc esse in corde quod uerum est, si hoc dicitur uox quod falso est: quia ueritas, et credenda est, & loquenda.

Afflictio piorum. 186.

Non queratur homo, quando in his quæ iuste habet, patitur aliquas aduersitates: per amaritudinem enim inferiorum docetur amare meliora, ne uiator tendes ad patriam, stabulum pro domo diligat.

Poenitentia. 187.

Bene currit ad remissionem peccatorum, qui displaceat sibi. Apud enim iustum iudicem & misericordem qui se accusat, excusat.

Præmunitio aduersus proællas. 188.

In tranquillitate pacis comprehendenda est doctrina sapientiae, quæ inter tribulationum turbines difficulter agnoscatur. Nec facile inueniuntur in aduersitate præsidia, quæ non fuerint in pace quæsita.

Eucharistia. 189,

Ad altare dei inuisibile, quo non accedit iniustus, ille peruenit, qui ad hoc præsens iustificatus accedit. Inueniet enim illic uitam suam, qui hic discreuerit causam suam.

De lege. 190.

Finis legis Christus est, in quo lex iustitiae non consumitur, sed impletur. Omnis enim perfectio est in ipso,

ultra quem non est, quo se spes fidei & charitatis extendat.

De mala conscientia. 191

Nulle poenæ grauiores sunt, quam malæ conscientiae, in qua cum non habetur deus, consolatio non inuenitur: & ideo inuocandus est liberator, ut quem tribulatio exercuit ad confessionem, confessio perducat ad ueniū.

Nullum peccatum irremissibile. 192.

Quid grauius peccato ægri, quam intercessio media? Sed cum in baptismo hoc dimittitur, quid non dimittitur?

Ruminatio uerbi Dei. 193.

Auditor uerbi similis debet esse animalibus, quæ ob hoc quod ruminant, munda esse dicuntur: & non pigeat cogitare de his, quæ in alio cordis appetit: et cum audit, sit similis edenti, cum uero audita in memoriā reuocat, sit similis ruminanti.

Anima rectrix. 194.

Rationalis anima est domina corporis sui, quæ inferiori non bene imperabit, nisi superiori se deo tota charitatis subiectione seruierit.

Misericordia expectanda. 195.

Sicut terra de celo expectat pluviam & luem, sic homo à deo debet expectare misericordiam & ueritatem.

De bonis ecclesiæ filijs. 196.

Gaudendum est bonis ecclesiæ filijs, quia in discre-
tione eorum non fallitur diuina iustitia. Sed non teme-
re congregatos diuidant, quia ipsorum est uelle coll-
gere deum uel separare.

Amor terrenorum. 197.

Dominus est rerum quas habet, qui nulla cupiditate
illuditur: Nam qui amore terrenorum obstringitur,
non possidet, sed possidetur.

Hæreditas Christi. 198.

Hæreditas in qua Christi cohæredes sumus, non mi-
nuitur multitudine filiorum, nec fit angustior nume-
rositate cohæredum: sed tanta est multis, quanta est
paucis, tanta singulis, quanta omnibus.

De felicitate. 199.

Nunquam secura esse debet felicitas, quia periculoso-
ra sunt animo secura, quam corpori aduersa: prius
enim corrumpunt prospéra, ut inueniant aduersa
quem frangant.

Poenitentia. 200.

Prima salus est, declinare peccatum, secunda non de-
sperare de uenia: Nam ipse se in eternum perimit,
qui apud misericordem iudicem ad poenitentiae reme-
dia non recurrit.

Bona sanctorum occulta. 201.

Boni latent, quia bonum ipsorum in occulto est: nec
uiibile

uiibile est, nec corporale est quod diligunt, & tam
merita eorum sunt in abscondito constituta, quam
præmii.

De inimicis bonorum. 202.

Nullus bonorum inimicum habet, nisi malum, qui
ideo esse permittitur, ut aut corrigatur, aut per ip-
sum bonus excreatur. Orandum est ergo pro inimi-
cis, ut aut obtineatur eorum conuersio, aut in nobis
inueniatur diuinæ bonitatis imitatio.

De uigore fidei Christianæ. 203.

Vigor fidei Christianæ tribus temporibus iniciatur,
vespere, mane et meridie: vespere enim dominus in
cruce, mane in resurrectione, et meridie in ascensio-
ne. Vnum ad patientiam occisi, aliud ad uitam resu-
scitati, tertium pertinet ad gloriam maiestatis in pa-
tris dextra confidentis.

Electorum afflictio. 204.

Ad hoc excoquuntur homines tribulationibus, ut usque
electionis euacuentur nequitia, et impleantur gratia.

Amisso bonorum eternalium. 205.

Potest homo inuitus amittere temporalia bona, nunquam
uero nisi uolens perdit æterna.

Sopus fidelium. 206.

Finis fidelium Christus est, ad quem cum peruererit
currentis intentio, non habet quod poscit amplius
inuenire, sed habet in quo debeat permanere.

*Quod non poterit facere
bona ueritas, uero bona
autem est ueritas.*

Tristitia. 207.

Melior est tristia in qua patientis, quam laetitia in qua fidentis.

Recordatio præteriorum 208.

Reuocandus est animus ad recordandum cum quædam delectatione de præteritis, ne surrepente concupiscentia redeamus corde in Aegyptum.

Veritas. 209.

Bonum est à ueritate uinci. Ad correptionem superret ueritas nolentem, nam & inuitum ipsa superabit.

De impunitate peccatorū. 210.

Pecata siue parva, siue magna, impunita esse non possunt: quia aut homine penitente, aut in iudicio deo iudicante plectuntur. Cessat autem uindicta diuina, si cōuersio præcurrat humana: Amat enim deus confitentibus parare, et eos qui se metipso iudicant, non iudicare.

Liberatio affectorum 211.

Nullus miser de qualibet miseria liberatur, nisi qui dei misericordia præuenitur.

Supplicatio stulta. 212.

Fideliter supplicas deo pro necessitatibus huius uite misericorditer non auditur: Quid enim infirmo utile sit, magis nouit medialis, quam ægrotus. Si enim id postulat quod deus præapit & promittit, fiet

omnino quod posat: quia accipiet charitas, quod parat ueritas.

De profectu bonorum. 213.

Profectus fidelium sine tentatione non euenit, nec sibi quisquam innoscet, nisi probationis examine: Nec coronabitur, nisi qui uicerit, nec uincet, nisi qui certauerit, nec certabit, nisi inimicum habens, et tentationi resiliens.

De prophetijs implendis. 214.

Stultus est qui non credit denunciationibus prophetarum in pauis quæ restant, cum uideat tam multa completa, quæ tunc non erant, quando prædicabantur implenda.

De idolis. 215.

Sic sunt qui colunt idola, quomodo qui in somnis uident uana. Si autem euigilet anima ipsorum, intelligit à quo facta sit, & non colit, quod ipsa fecit.

De corporibus humanis. 216.

Omnia corporis nostri quæ discreta uel putrefacta, uel concremata, in quasdam dissoluuntur fauillas, deo perire non possunt. In illa enim elementa mundi sunt, unde sumpta sunt, illa manu quæ donat omnia.

Sitis bona. 217.

Qui defraudent, tota sua debent sitire substantia, id est, anima & carne: quia etiam deus dat panem suum, id est uerbum ueritatis, et carni necessaria deus præ-

bet: quia utraq; ipse p̄fāit, qui utraq; fēat.

Meditatio fidelium. 218.

Qui otiosus et quietus non cogitat deum, inter actus multos & laboriosa negotia de illo quomodo poterit cogitare? Meditetur ergo quae dei sunt fidelis cū uacat, & bene operandi substantiam, ne in actione deficiat.

Hypocrifis. 219

Simulata innocentia, nō est innocentia: simulata equitas, non est equitas: sed duplicatur peccatum in quo & iniq̄itas & simulatio est.

Lux iustitiae. 220.

Anima recēdens à luce iustitiae, quanto magis querit quod inueniat contra iustitiam, tanto plus repellitur à lumine ueritatis, & in tenebrosa demergitur.

De duabus ciuitatibus. 221.

Duas in toto mundo ciuitates, faciunt duo amores, Hie iherusalem facit amor dei. Babiloniam facit amor seculi. Interroget ergo se quisq; & inueniet unde sit cuius.

Præceptum Dei. 222.

Omne præceptum dei leue est amanti. Nec ob aliud intelligitur dictū, Onus meū leue est: nisi quia per spiritum sanctum diffunditur charitas in cordibus nostris, ut diligendo liberaliter faciamus: quia quod q̄ timēdo facit, seruiliiter facit: nec est animus rectus, q̄ mallet sifieri posset, id quod rectum est, non iuberi.

Charitas. 223

Plenitudo legis est charitas, quia per charitatem lex impletur, nō per timorem: in tantum enim sunt man data iustitiae, in quantum adiuuat spiritus gratiae.

De bonis operibus. 224.

Non sunt bona opera, nisi quae per fidem et dilectionem sunt: quia alterum sine altero nullius uirtutis fructum parit.

De lapsu hominis. 225.

Ab eo quod formauit deus mutatus est Adam, sed in peius propter iniq̄itatem suam. Ab eo quod operata est iniq̄itas, mutatur fideles, sed in melius per gratiam dei. Illa ergo mutatio fuit prævaricatoris primi, hæc mutatio est dexteræ exalti.

Delicia & tribulationes. 226.

In præsenti uita & delicia temporales dulces sunt, & temporales tribulationes amaræ sunt. Sed quis non bibat tribulationis poculum, metuens ignem gehennarum? Et quis non contemnat dulcedinem seculi, imbiens bonis uitæ æternæ?

De trinitate. 227.

In trinitate diuina tanta est substantiæ unitas, ut & qualitatem teneat, pluralitatem non recipiat.

Mala non sunt creata. 228.

Omnia per uerbum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Cum itaq; uniuersæ naturæ per uerbū dei

fæcere sunt, iniquitas per ipsum facta non est: quia iniquitas nulla substantia est, et peccatum non est natura, sed uitium naturæ, id appetens quo dicitur non est ordinis sui.

De rapina diaboli. 229.

Sublatum est diabolo iniquitate sua uictus, non quod non habuit proprium, sed quod rapuerat alienum. Ausfrerendo enim Christus de magna domo eius, que perierant, non furtum fecit, sed furtum recepit.

Profunditas iniquitatis. 230.

Tunc hominem concludit profunditatis iniquitas, quia non solum immersus peccatis iacet: sed etiam uolens ea defendere, perdit confessionem et aditum confessionis.

Auxilium Dei. 231.

Quando deus permittit aut facit ut aliqua tribulatio ne uexemur, tunc misericors est: quia excitans fidem & differens in opere, non auxilium negat, sed desiderium mouet.

Veri Christiani. 232.

Dives Christiani, si ueri Christiani sunt, prorsus pauperes sunt: & in comparatione coelestium bonorum que sperant, omne aurum suum arenam repudiant: Quia ibi quisque habet divitiias suas, ubi delectationem.

De fide Abrahæ. 233.

Fides Abrahæ, semen est Abrahæ. Proinde qui pertinet

ad credulitatis similitudinem, ipsi pertinent ad heredum promissionem.

Perseuerandū in bono. 234.

Nemo fidelium quis multum proficerit, dicat, sufficiat mihi: qui enim hoc dixerit, remansit & habet in via ante finem, qui non perseverauerit usque in finem.

Refugium. 235.

Nullus in deo locus est, nec est quo fugiatur ab ipso; nisi ad ipsum. Qui uult euadere offensum, configuratur ad placatum.

Duplex uita. 236.

Duae uite sunt, una corporis, altera animæ. Sicut uita corporis anima, ita uita animæ deus. Et quomodo si anima deserat, moritur corpus, sic anima moritur, si deserat Christus.

De homine. 237.

A quo habet homo ut sit, apud illum habet, ut ei bene sit.

Obedientia. 238.

Perfecte deus euidenterque monstrauit, quantum sit bonum obedientia, cum hominem in paradiſo positum ab ea re prohibuit, quæ non erat mala. Sola ibi obedientia potuit tenere palmam, sola inadit in poenam.

Disciplina bonorum. 239.

Interdum deus per malos erudit bonos, & per tem-

poralem potentiam damnandorum, exercet disciplinam liberandorum.

De confessione. 240.

Apud misericordiam dei plurimum ualeat confessio penitentis: quia fact peccator confitendo propria, quem negando non facit nequam.

Humilium scientia. 241.

Humilium uirtus est, de scientia non gloriari: quia communis est omnibus, sicut lucis, ita participatio ueritatis.

Corporibus dominandum. 242.

Non caret regia potestate, qui corpori suo nouerit rationabiliter imperare: Vere enim dominator est terrae, qui carnem suam regit legibus disciplinæ.

Poena & Iustitia. 243.

Quantum ad opera attinet, que fornicatus aguntur, & qui timet poenam, & qui facit iusticiam, non faciunt contra mandatum: & ideo quidem pares sunt manu, sed disparates corde: similes actione, dissimiles uoluntate.

Deus colendus. 244.

Hoc ab homine colitur, qd' diligit: Vnde quia deus omnibus rebus maior et melior inuenitur, plus omnibus diligendus est, ut colatur.

De corde recto. 245.

Rectum cor cum deo est, quando propter deum queritur deus.

Gaudium

Gaudiu propter vindictam. 246.

De benevolentia est, non de malicia, cum latetur ius in iustis in impios processisse vindictam: quia non ei existit placet, quem uoluit corrigi, sed iusti de dei, qua sat multos posse conuerti.

De simulatione. 247.

Non uincat in bono malum, qui in superficie bonus est, et in alto malus: opere parvens, corde saeuens: manu mitis, uoluntate crudelis.

Amor & timor. 248.

Ad omne opus bonum amor ducit & timor dei: ad omne peccatum amor ducit & timor mundi. Ut ergo apprehendatur bonum & declinetur malum, disserendum est, quid diligi debeat, & quid timeri.

Infelicitas. 249.

Nulla infelicitas frangit, que nulla felicitas corrumpit.

Dives pauper. 250.

Dives qui talis est, ut contemnat in se, quicq illud est, unde inflari superbia solet, pauper est dei.

Asensus ad Deum. 241.

Ascensionu ad deum gradus, sunt pietatis affectus. Iter tuum, est tua uoluntas: amando accidis, negligendo recidis. Constitutus in terra, deo iungeris, quia que deo chara sunt, diligis.

Stulta petitio. 252.

Deus cum male aliquid posatur, dando irascitur, non

b 1

dando miseretur.

De mendacio. 253.

Incredibile est, nō mentiri hominem ne capiatur, qui mentitur ut capiat.

Mendacium. 254.

Quamvis omnis qui mentitur uelit celare quod uerum est, non tamen omnis qui uult celare uerū, mentitur: plerūq; enim non fallendo uera occultamus, sed traendo. Non enim mentitus est, qui ait: Multa habeo uobis dicere, sed non potestis portare modo.

Hominis arbitrium. 255.

In primo homine patuit, quod hominis arbitrium ualeret ad mortem: in secundo autem, quod dei adiutorium ualeret ad uitam. Primus enim homo, non nisi homo, secundus uero homo, deus & homo. Peccatum ergo factum est relictio deo, iustitia non fit sine deo.

Lex & peccatum. 256.

Legis litera que docet non esse peccandum, si spiritus uiuificator desit, occidit: sicut enim peccatum potius facit, quam cauere, et ideo magis augeri quam minui: quid male concupiscentiae, & praeuaricatio legis accedit.

De mandato Dei. 257.

Mandatum dei si timore potius poena, quam amore iustitiae fit, seruiliter non liberaliter fit, & ideo non fit: Non enim eius fructus bonus est, qui non de charitate procedit.

De lege. 258.

Lex dei secundum naturam est, et cum homines quæ legis sunt faciunt, natura altera faciunt superato uitio, quod nec præsidium legis abstulerat. Cum itaq; per gratiam lex dei in cordibus scribitur, quæ legis sunt natura altera fiunt: non quia per naturam præuentia sit gratia, sed quia per gratiæ reparati est natura.

Non esse gloriandum. 259.

Nemo ex eo quod uidetur habere, gloriatur quasi nō accepit: & ideo potest se accepisse, quia litera ex trinseca, uel ut legeretur apparuit, uel ut audiretur insonuit. Nam si per legem iustitia, ergo Christus gratis mortuus est. Ascensio in altum captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus: Inde habet que auct; habet: Quisq; autē inde se habere negat, aut non habet, aut id qd' habet auferetur ab eo.

Superbia inobedientie. 260.

Homo factus erat immortalis, deus esse uoluit, non perdidit quod homo erat, sed perdidit quod immortalis erat: & de inobedientie superbia, contracta est pena naturæ.

De laude fidei. 261.

Laus fidei est, non uisa credere: præmium erit, creditorum adceptione gaudere.

Contemplatio diuinitatis. 262.

Sicut lac non transit nisi per carnem, ut parvulum

pascat, qui panem edere non potest: sic nisi sapientia dei, quæ panis est angelorum, ad homines datur uenire per carnem, nemo ad uerbi diuinitatem contemplandam posset accedere: quia ergo lux à tenebris non poterat comprehendendi, ipsa lux mortalitatem subiicit tenebrarum, & per similitudinem carnis peccati, participationem dedit luminis ueri.

Bona fama. 263.

Odor bonus fama bona est, quam quisq; bona uite operibus haurit, dū Christi uestigia sequitur, pedes quodāmodo eius preciosi unguenti odore perfundit.

Recta dilectio. 264.

Non est in carendo difficultas, nisi cum est in habendo cupiditas: & ideo id solum recte diligitur, quod nunquam bene amittitur.

Eloquentia insipientis. 265.

Quia affluit insipienti eloquentia, tanto magis cauedus est, quanto magis ab eo in his quæ audire inuite est, delectatur auditor: & eum quem ornate dicere audiuit, & uere dicere existimat.

De bono ingenio. 266.

Bonorum ingeniorum clara est indeoles in uerbis differentium uerū amare non uerba. Quid enim profest clavis aurea, si aperire quod uolumus non potest? Aut quid obest lignea, si hoc potest? quando nihil querimus, nisi patere quod clausum est.

Dilectio. 267.

Omnis peccator, in quantum peccator, non est diligendus: et omnis homo in quantum homo, diligendus est propter deum, deus uero propter seipsum: à quo omnes habent, qui eum diligunt, & quod sunt, & quod eum diligunt.

Cognitio Dei. 268.

Dominus ait, Ego sum uia, ueritas & uita: hoc est, per me uenitur, ad me uenitur, in me manet. Cum enim ad ipsum peruenitur, etiam ad patrem peruenitur: quia per æqualem ille cui æqualis est, cognoscatur, uinciente atq; glutinante nos spiritu sancto, ut in summo atq; incomutabili bono sine fine maneamus.

De fallacia. 269.

Multos autem inuenimus, qui fallere uelint, qui autem falli neminem: cum uero hoc sciens faciat alius, alius ne sciens patiatur, satis apparet in una eadēq; re, illum qui fallitur eo qui mentitur esse meliorem: quandoquidem pati melius est iniquitatem, q; facere.

De temporalibus et aeternis bonis. 270.

Inter temporalia atq; aeterna hoc interest, quod temporalia plus diligentur antequam habeantur, uilescunt autem cum aduenerint: Non enim satiat animum, nisi incorruptibilis gaudijs uera & certa aeternitas. Aeternum uero ardenter diligitur adeptum, q; desideratum: Nemo enim plus de illo estimat quam

se habet, ne fiat nullus quod paratum est amplius:
Sed tanta est ibi excellentia, ut multo plus sit adeptu-
ra charitas, q̄ fides creditit, uel et spes desiderauit.

Fames spiritualis et fastidium. 271.

Qui in scripturis sanctis non inueniunt charitatem
quam querunt, fame laborant: qui autem non que-
runt, quod in promptu habent, fastidij languore
marcescunt: et par utrorumq; periculum est, dum
sapientiae abum, et illis obsecratio, et his in media sub-
trahit.

Afflictio temporalis. 272.

Non sunt condigne passiones huius temporis ad su-
peruenturam gloriam que reuelabitur in nobis: Se-
uiat et fremat mundus, increpet linguis, coruscat
armis, quicquid fecerit, quantum erit ad illud quod
accepturi sumus? Appendo quod patior, contra id qd̄
spero: hoc quidem sentio, illud spero, et tamen in-
comparabiliter maius est, quod speratur, quam quod
austeratur. Quicquid est, quod contra Christi nomen
se uit, si potest uim, tolerabile est: si non potest, pro-
fiat præmio atius consequenda, et fidelis fine tempo-
ralis mali, transit in perceptionem eterni boni.

De charitate. 273.

Cum in duobus præceptis charitatis tota lex pœdeat
et prophetæ, quanto maius est euangeliū, quo lex no-
soluitur, sed adimpletur, et de quo dominus diat:

Mandatum nouum do uobis, ut diligatis iniucem: Cha-
ritas enim innuat homines, et sicut malignitas uete-
res, ita dilectio nouos facit.

De flagello Dei. 274.

Quando corripit deus genus humanum, et flagel-
lis pia castigationis exagitat, exercet ante iudicium
disiplinam, et plerumq; diligit quem flagellat, no-
lens inuenire quem damnet. Flagellat autem iustos si-
mul et iniustos, quia nemo, qui posset gloriari mun-
dum se habere cor, aut mundum se esse à peccato:
ita de gratia misericordie eius ueniuunt etiā coronæ
iustorum.

Passiones fidelium. 275.

Labor piorum, exeratatio est, non damnatio: Nec
enim conturbari debemus, cum aliquis sanctus gra-
via et indigna perpetitur, si oblii non sumus, que
pertulerit iustus iustorum sanctusq; sanctorum, cuius
passio omnes superat passiones: quia cū autore uni-
uersitatis nulla cuiusq; est comparatio creature.

Peccatum originale. 276.

Miseria generis humani, cuius nullum hominum ab
exortu usq; ad obitum uidemus alienum, non perti-
neret ad iustum omnipotentis iudicium, si non esset
originale peccatum.

Omnipotentia Dei 277.
Creatoris omnipotentis omnipotentia est causa subsi-

stendi omni creaturæ, quæ virtus si ab eis quæ condidit regendis aliquando cœssaret, simul omnium rerum spedes et natura conaderet. Proinde quod dominus dicit, Pater meus usq; nunc operatur: quandā continuationem operis eius, qua simul omnia continent atq; administrat, ostendit. In quo etiam opere sapientia eius perseverat, de qua dicitur: Pertinet à fine usq; ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter. Idem etiam apostolus sentit, cum Atheniensibus prædicans ait: In quo uiuimus, mouemur et sumus. Quia si opus suum rebus creatis subtraheret, nec uiuere, nec moueri, nec esse possemus. Et ideo sic deus intelligentius est requieuisse ab omnibus operibus suis, ut iam nullam nouam conderet creaturam, non ut conditas continere et gubernare cœssaret.

De uero sabbato. 278.

Observatione sabbati, quæ uacatione unius diei figurabatur ablata, perpetuum sabbatum obseruat, qui spe futuræ quietis sanctis operibus intentus, nec in ipsis actibus suis, quasi de proprijs, et de ijs quæ non accepterit, gloriatur: et illum in se operari cognosat, qui simul operatur, et operando quietus est.

De requie Dei. 279.

Requies dei recte intelligentibus ea est, quæ nullius indiget bono. Et ideo certa requies nobis in deo est, quia beatificiamur bono, quod ipse est, non ipse eo quod

quod nos sumus. Nam et nos aliquid bonum ab ipso sumus, qui fecit omnia bona ualde, in quibus fecit et nos. Porro aliæ res bona præter ipsum nulla est, quam ipse non fecit: ac per hoc nullo bono alieno eget, qui bono quod fecit, non eget.

De temporum initio. 280.

Facta creatura motibus coepiunt currere tempora: unde ante creaturam frustra tempora requiruntur, quasi possint inueniri ante ipsa tempora. Motus enim si nullus esset, uel spiritalis uel corporalis creaturæ, quo per præsens præteritis futura succederent, tempus nullum omnino esset: moueri autem creatura non utiq; posset, si non esset. Potius ergo tempus à creatura, quæ creatura coepit ex tempore, utrumq; autem ex deo: Ex ipso enim, et per ipsum, et in ipso sunt omnia.

Prouidentia Dei. 281.

Cum saluator dicat, unum passerem non cadere in terram sine uoluntate dei: et quod foenum agri, qd^d Post paululum mittendum est in clibanum, ipse tamen formet ac uestiat, sic confirmat, non solum ista partem mundi rebus deputatam, uerum etiam uilissimas abiectissimasq; particulas diuina prouidentia regit, ne fortius perturbari motibus ea, quorum causas comprehendere non possumus, aestimemus.

Anima rationalis. 282.

Anima rationalis in ea debet regi, quae spiritualium naturā maxime excellunt, & quae sursum sunt sapient, non quae super terram.

Miracula naturalia. 283.

Naturarum conditor deus nihil in miraculis contra naturam facit: nec quod nouum est consuetudini, respugnans est rationi. Nobis ergo uidetur contra naturam insolita, quibus aliter naturae cursus innovat, non autem deo, cum hoc est natura quod fecerit.

Anima incōmutabilis. 284.

Omne corpus in omne corpus posse mutari credibile est: quodlibet autem corpus in animam rationalem posse conuerti, credere absurdum est: Quoniam deus sic est omnipotens, ut nunquam sue rationis instituta conuellat.

Illuminatio. 285.

Sicut aer ex praesenti lumine, non factus est lucidus, sed fit: quia si factus esset, non autem fieret, etiam absente lumine lucidus permanerer. Sic homo praesente deo illuminatur, absente autem tenebratur: a quo non locorum interuallis, sed voluntatis auersione disceditur.

Divinae obediendū uoluntati. 286.

Magna est utilitas hominis, iubenti deo etiam in cogitate ratione iussionis servire: Iubendo enim deus ulti le facit, quicq; iubere uoluerit: de quo metuendum

non est, ne non profutura p̄cipiat. Nec fieri potest, ut uoluntas propria non grandi ruine pondere super hominem addat, si eam uoluntati superioris extollendo p̄ponat.

Excellētia naturae humanae. 287.

Quoniam excellens bonum natura humana sit, hoc maxime apparet, quod datum ip̄si sit, ut possit summi et incommutabilis boni adhaerere naturae. Quid si noluerit, bono se priuat, et hoc ei malum est: unde per iustitiam dei, etiā cruciatus consequetur. Quid enim tam iniquum, quam ut desertori boni bene sit? Aliquando amissi superioris boni non sentitur malum, dum habet quod est amatum inferius bonum. Sed divina iustitia est, ut qui uoluntate amisit quod amare debuit, amittat cum dolore quod amauit, et naturalium creator ubiq; laudetur. Adhuc enim boni est, quod dolet amissum bonum: nam nisi aliquod bonum remansisset in natura, nullius amissi boni dolor esset in poena.

Potestas nōandi. 288.

Nōandi cupiditas potest esse, à suo aīq; animo prava. Non est autem potestas, nisi à deo, et hæc abdita altâq; eius iustitia: quonia non est iniquitas apd' deū.

Summi boni desatio. 289.

Quantum et quale bonum sit deus, etiam ex hoc evidenter ostenditur, quod nulli à deo recedenti bene

diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum,
qui datus est nobis, non per voluntatis arbitrium,
quod est a nobis.

De uitio. 296.

Non potest esse ullum malum, nisi in aliquo bono,
quia non potest esse, nisi in aliqua natura: Omnis
autem natura, in quantum natura, bona est.

Gratia. 297.

Debetur merces bonis operibus si fiant, sed gratia
qua non debetur, praedit ut fiant.

Circumcisio & Baptismus. 298.

Circumcisio carnis lege praecpta est, quia non posset
melius per Christum significari regenerationis au-
rem tolli originale peccatum. Cum praeputio quippe
omnis homo nascitur, quemadmodum cum originali
peccato: Et die octavo lex arcuadi carnem praecipit:
quia Christus die dominico resurrexit, qui post sep-
tinum sabbati octauus est. Et circuncisus praeputiu-
tum gignit, trahiens in illum quo ipse iam caruit:
sicut baptizatus in filium quem generat carne, rea-
tum trahit originis, quo ipse iam liber est.

Adā primus & secundus. 299.

Primus homo Adam sic olim defunctus est, ut tamen
post illum secundus homo sit Christus, cum tot milia
hominum inter illum & hunc orta sint: & ideo ma-
nifestum est pertinere ad illū omnem qui ex illa sua

afione propagatus nascatur, sicut ad istum pertinet
omnis qui gratiae largitate in illo renascat. Vnde fit
ut totum genus humanum quodammodo sint homines,
primus & secundus.

Iudicia Dei. 300.

Nullo modo iudicia dei comparanda sunt iudiciis ho-
minum: quia non dubitandum est esse iustum, etiam
quando facit, quod hominibus uidetur iniustum.

Natiuitas iustorum. 301.

Iustus ex deo, non ex hominibus nascitur, quoniam
renascendo non nascendo fit iustus. Vnde etiam ren-
ti filii dei uocantur.

Qualitas humanae naturae. 302.

Natura humana & si mala est, quia iuitata est, non
tamen malum est, quia natura est: sine quo bono
nullum potest esse uitium, quoniam sine uito possit
esse, uel nunquam iuitata uel sanata natura.

Mors peccatorum. 303.

Iustum dei iudicium est, ut peccato suo quisq; pereat:
cum deus peccatum non faciat, sicut mortem non fecit,
& tamen quem dignum morte sensit, occidit: Vnde
legitur, Mors & uita a deo est. Quae duo inter se
contraria profecto uidet, quisquis ab operibus diui-
nis iudicia diuina disernit: quia aliud est creando
non instituisse mortalem, aliud iudicando plectere
peccatorem.

Poena peccati.

304.

Deus quidem mundum fecit, & corpora prorsus omnia. Sed ut corpus corruptibile aggrauet animam, et caro concupiscat aduersus spiritum, non est praecedens natura hominis instituti, sed consequens poena peccati.

Institutio naturae.

305.

Quantislibet uitis turbetur natura quæcumq; institutio eius semper est bona: Nam sicut institutio corporis bona est, etiam quando nascitur morbidus, & institutio animi bona est, & quando nascitur fatuus, sic institutio ipsius hominis bona est, quando nascitur originalis peccati obnoxius.

Abolitio peccati.

306.

Sicut quidam parentes aggrauant originale peccatum, ita quidam relevant: sed nullus tollit, nisi ille, de quo dictum est, Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi: cui nullum bonum hominis impossibile, nullum malum insanabile.

De gratia Dei

307.

Non ad merita hominum, sed ad dei misericordiam pertinet, cum ex illa massa primi hominis, cui mors merito debetur, quisq; liberatur: Non est enim iniurias apud deum, quia in remittente non est exigendum quod debet iniustus. Et ibi gratuita est indulgentia, ubi iusta posset esse vindicta. Naturæ humanae

est in illa integritate in qua condita est, maneret, nullo modo seipsum creatore suo non adiuuante servaret. Vnde cum sine dei gratia salutem non posset seruare quam accepit, quomodo sine dei gratia potest recuperare quod perdidit?

Omnis peccator inexcusabilis.

308.

Inexcusabilis est omnis peccator, uel originis reatu, uel additamento proprie uoluntatis, siue qui nouit, siue qui ignorat, siue qui iudicat, siue qui non iudicat: quia & ipsa ignorantia in eis qui intelligere noluerunt, sine dubitatione peccatum est: in eis autem qui non potuerunt, poena peccati. Ergo in utrisq; non est excusatio, sed iusta damnatio.

Qui spiritu Dei agantur

309.

Plus enim proculdubio est agi, quam regi: qui enim regitur, aliquid agi: & ideo regitur, ut recte agat: qui autem agitur, agere ipse aliquid uix intelligitur. Et tantum præstat uoluntatibus nostris gratia salvatoris, ut non dubitet apostolus dicere: Quotquot spiritu dei aguntur, hi filii dei sunt. Nec aliquid in nobis libera uoluntas melius agere potest, quam ut illi se commendet, qui male agere non potest.

De resurrectione.

310.

Liberari à corpore mortis huius omni sanato labore concupiscentia carnis, est non ad peccatum corpus recuperare, sed ad gloriam.

Hominem sine deo nihil posse. 311.

Multa bona facit deus in homine, quae non facit homo,
nulla uero facit homo, quae deus non facit, ut faciat homo.

Vera iustitia. 312.

Iustitia secundum quam iustus ex fide uiuit; quoniam
per spiritum gratiae homini ex deo uera iustitia est,
quae licet non immerito in aliquibus iustis pro huius
uite capacitate perfecta dicatur, parua tamen est
ad illam magnam quam caput aequalitas angelorum,
quam Paulus quia nondum habebat, propter illam
quae iam inerat, perfectum, et propter istam que
ad huc deerat, imperfectum se esse dicebat. Sed plane
minor iustitia ista facit meritum, maior illa facit pre-
mii: unde qui istam non sequitur, illa non assequetur.

Mortalitas Christi secundum carnem. 313.

De uno solo mediatore dei et hominum nomine Christo Iesu fides catholica nouit, quod pro nobis morte
idest, peccati poenam sine peccato subire dignatus est:
Sicut enim solus ideo factus est hominis filius, qui
habuit sine meritis poenam, sic nos per illum sine bo-
nis meritis gratiam. Quia sicut nobis non debebatur
aliquid boni, ita nec illi aliquid mali. Comendans ergo
dilectionem suam in eos quibus daturus erat indebita uitam, pati pro eis indebita mortem uoluit.

De natura et gratia. 314.

Sicut eis qui uolentes in lege iustificari, a gratia ex-

derunt, uerissime dicit apostolus, Si ex lege iustitia
est, ergo Christus gratis mortuus est: sic eis qui gra-
tia commandant, praecipit fides Christi, fidem autem
Christi putant esse naturam, uerissime dicitur: Si per
naturam iustitia est, ergo Christus gratis mortuus est.
Iam hoc enim lex erat, et non iustificabat, iam hoc erat
et natura, et non iustificabat. Ideo Christus non
gratis mortuus est, ut et lex per illum impleretur,
qui dixit, Non ueni soluere legem, sed adimplere:
et natura per Adam perdita, per illum repararetur,
qui dixit, uenisse se querere et saluare quod perierat.

Misericordia et iudicium. 315.

Possit habere fidem, sicut possit habere charitatem,
non est natura hominum: habere autem fidem, sicut
habere charitatem, gratia est fidelium. Sed cum
voluntas credendi alijs preparetur, alijs non prepara-
tur a domino, disserendum est, quid ueniat de misericordia eius, quid de iudicio. Vniuersae enim uiae
domini misericordia et ueritas. Inuestigabiles autem
sunt uiae ipsius: inuestigabilis igitur et misericordia
que gratis liberat, et ueritas, que iuste iudicat.

De auxiliando. 316.

Nemo exigit quicquam, ad id in quo ipse est, nisi
in aliquantulum ad id in quo est, descendat.

Amor gloriae 317.

Quas uires noendi habeat humanae gloriae amor,

non sentit, nisi qui ei bellum indixerit: quid si cuique
fidele est laudem non cupere, dum negatur, difficile est
ea non delectari, cum offertur.

De honorū tpaliū contemptu. 318.
Omnes mundi opes contemnit, qui non solum quantum
potuit, sed etiam quantum uoluit habere, con-
temnit. In quo caudum est, ne surrepat elatio. Vt
lius enim terrena opulentia humiliter retinetur, quā
superbe relinquitur.

Ira cobibenda. 319.

Nulli irascenti uidetur ira sua iniusta. Vnde ab omni
indignatione cito redeundum est ad mansuetudinis
lenitatem: Nam pertinax motus fidele in eius odium
transit, cui non celeriter ignoscitur.

De lege et gratia. 320.

Qui dedit legem, ipse dedit et gratiam. Sed legem
per seruum misit, cum gratia ipse deseruit, ut quia
lex ostendit peccata, non tollit, uolentes suis uiribus
legem exequi, nec ualentes, cogantur ad gratiam, que
et impossibilitatis morbum, et inobedientie aufer-
reatum.

De uero sabbato. 321.

Verum sabbatum Christianus obseruat, abstinenſ se
ab omni opere seruili, idest, à peccato: quoniam qui
facit peccatum, seruus est peccati.

Fons bonorum Deus. 322.

Nemo habet de suo, nisi peccatum et mendacium:
Si quid autem homo habet ueritatis atque iustitiae, ab
illo fonte est, quem debemus fitire in hac eremo, ut
ex eo quasi quibusdam guttis irrorati, non deficiamus
in uia.

Inseparabile opus patris. 323.

Quod pater cum Christo facit, Christus facit: et quod
Christus cum patre facit, pater facit: ne ceteros sum facit
nec ceteros aliquod agit inseparabilis charitas, sicut
ipse dominus dicit, Ego et pater unum sumus.

Quibus profit baptismus. 324.

Regenerationis gratiam, ita etiam hi non minuunt,
qui eius dona non seruant, sicut lucis nitorem loca
immunda non polluunt. Qui ergo gaudes baptismi
perceptione, uiue in noui hominis sanctitate, et te-
nens fidem que per dilectionem operatur, habe bonum
quod nondum habes, ut profit tibi bonum quod
habes.

De ueritate. 325.

Sic est ueritas Christus, ut totum uerum accipiatur
in Christo, uerum uerbum dei, deus aequalis patri,
uera anima, uera caro, uerus homo, uerus deus, ue-
ra natuitas, uera paſſio, uera mors, uera resurre-
ctio. Si aliquid horum dixeris falso, intrat pu-
treudo: de ueneno serpentis nascuntur uermes mon-
datorum, et nihil integrum remanebit: quia ubi

fuerit falsi alicuius corruptio, ibi ueritatis integritas non erit.

De charitate. 326.

Tanta est charitas, que si defit, frustra habentur cœteræ: si q̄ sit, habentur omnia.

Quo reliquerit Christus patrē et matrē. 327.
Reliquit Christus patrē, q̄a cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem deo, sed semetipsum exinanivit, formam serui accipiens. Hoc est enim, reliquit patrem: non quia deseruit & recessit à patre, sed quia non in ea forma apparuit hominibus, in qua æqualis est patri. Reliquit autem matrem, relinquendo synagogam Iudeorum, de qua secundum carnem natus est, inhærendo ecclesiæ, quam ex omnibus gentibus congregauit.

Adam primus & secundus 328.

Dormit Adam, ut fiat Eua: moritur Christus, ut fiat ecclesia. Dormiente Adam fit Eua de latere: mortuo Christo lancea perforatur latus, ut supereffluant sacramenta, quibus formetur ecclesia. Vnde apostolus ipsum Adam dicit formam futuri: Quia sicut in Adam omnes moriuntur, ita in Christo omnes uiuisci eabuntur.

De incarnatione uerbi. 329.

Deus homo factus est, quid facturus est homo, propter quem deus factus est homo?

Duplex hominū natuitas. 330.

Vna est natuitas de terra, alia de cœlo est: una est de carne, alia est de spiritu: una est de æternitate, alia de mortalitate: una est de masculo & foemina, alia est de deo & ecclesia: & ipsæ due singulares sunt. Quomodo ergo uterus non potest repeti, ita nec baptismus.

Fons bonorum Deus. 331.

Inuisibilia attendas, nec panis est deus, nec aqua est deus, nec lux ista est deus, nec uestis est deus, nec domus ista est deus: omnia enim hæc, uisibilia sunt, & singula sunt. Quod enim est panis non hoc est aqua, & quod est uestis, non hoc est domus, & qd sunt ista, nō hoc est deus: uisibilia enim sunt. Deus autem totum tibi est, quod recte desideras, & omnium bonorum uarietas uno fonte perfunditur, quoniam cum sua tribuit, seipsum sub diuersis munera suorum nominibus impertit.

De intellectu. 332.

Anima carnalia appetens, foeminae comparatur nō habenti rectorem virum, qui est intellectus, cuius eā oportet sapientia gubernare: nō quasi aliud sit quā anima, sed quia obtutus quidam occultus sit animæ. Sicut enim exteriores oculi quiddam sunt carnis, ita mens quiddam est animi: quod in eo secundum participationem diuinæ rationis excellit. Et tūc omnibus

motibus eius bene præsidet, cum superna luce radia tur, ut sit in ea lumen uerum, quod illuminat oēm hominem uenientem in hunc mundum.

Locus orationis. 333.

Quid supplicatus deo locum aptum & sanctum requiriſe? Interiora tua munda, & omni inde mala cupiditate repulsa præpara tibi in cordis tui pacis secretum. Volens in templo orare, in te ora, & ita age semper, ut dei templum sis: Ibi enim deus exaudit, ubi habitat.

Homo interior. 334.

Sensus corporis corporalia nundat cordi, & non omnium facultas eadem: quia non inde uidetur, unde auditur: nec unde sapor, inde & odor capitur. Nec hi ministri sine tactu ad letitia & gaudia, calida & frigida, humida & secca discernenda sufficiunt. In corde uero animus suo tantum sensu dijudicat, & omnes uarietates uno motu attingit, & quicquid distinctionis inter bona & mala, iusta & iniusta rationabiliter inuenit, unus est intentionis affectus.

Vita filij Dei. 335.

Dei filius datur uitam habere in semetipso, sicut habet pater, non participando adeptus, sed nascendo. Vitam enim genuit pater uita, nec differt in aliquo essentia genitrix et geniti, cum sic ex patre sit filius, ut consempiterna non una quidem persona, sed una sit deitas.

fit deitas. Quamuis nunquam recedat a filio pater, ad iudicandos tamen uiuos & mortuos, non ipse dicitur, sed filius affuturus: quia ibi nec pater, nec filius deitas, sed illa forma uidebitur filii, quam sibi per sacramentum incarnationis uniuit. Ipsa ergo erit index, que coram iudice stetit: ipsa iudicabit, que iudicata est, ut uideant impij eius gloriam, in cuius mansuetudinem tremuerunt. Talis ergo apparebit index, qualis uideri poscit, & ab eis quos coronarunt, & ab eis quos damnaturus est. Pater autem non apparebit, quia serui forma non est indutus: sed filio, qui etiam homo factus est, dedit iudicij potestatem.

Voluntas Dei. 336.

Suum voluntatem homines faciunt, non dei, quando agunt id, quod deo displaceat: Quando autem ita faciunt, ut uolunt, ut diuinæ serviant uoluntati, quāvis uolentes agunt, illius tamen uoluntas est, a quo & præparatur & iubetur, quod uolunt.

Doctrina patris per uerbum. 337.

Si illum docet pater, qui audit uerbum eius, quere quid sit Christus, & inuenies uerbum eius. In principio erat uerbum, non autem in principio deus factus uerbum, sicut in principio deus factus cœlum et terram. Uerbum enim dei deus est, non creatura: nec factum inter omnia, sed per quod facta sunt omnia.

Ut ergo ad talis uerbi doctrinam homo in carne constitutus posuit accedere, uerbum caro factum est, et habitauit in nobis.

Corpus Christi. 338.

Caro Christi uita fidelium est, si corpus ipsius esse non negligant: Fiant ergo corpus Christi, si uolunt uiuere de spiritu Christi, de quo non uiuit, nisi corpus Christi.

Qui edant corpus Christi. 339.

Escam uitæ accepit, et poculum uitæ bibit, qui in Christo manet, et cuius Christus habitator est. Nam qui discordat à Christo, nec panem eius manducat, nec sanguinem bibit: etiā si tantæ rei sacramentum ad iudicium suæ præsumptionis quotidie indifferenter accipiat.

Malorum felicitas. 340.

Velut mundana sapientia, ut nunquam permetteret eos deus qui mali sunt esse felices, quod utiq; non sinet: sed ideo mali, cum habent quod uolunt, felices putantur, quia quid sit felicitas, ignorant.

Mutatio cordis. 341.

Aliud est migrare corpore, aliud corde: Migrat corpore, qui motu corporis mutat locum: migrat corde, qui motu cordis mutat affectum. Si aliud amas, non es nisi ubi eras.

Unctio Christianorum 342.

Christi nomen à christmate est, idest, ab unctione: Quia ergo omnis christianus sanctificatur, ut intelligat se, non solū sacerdotalis & regiae dignitatis esse consortem, sed etiā contra diabolū fieri luctatorem.

De lumine. 343.

Sequamur Christum lumen uerum, nec ambulemus in tenebris. Tenebrae autem metuenda sunt, morū, non oculorum: et si oculorum, non exteriorum, unde discernitur non album & nigrum, sed iustum & iniustum.

Incarnatio Verbi. 344.

Catholica fides dominum Iesum Christum et uerum deum et uerū hominem, credit & prædicat. Vtrūq; enim scriptum est, et utrūq; uerum est. Qui deū tantummodo afferit esse Christum, et potentiam negat qua creatus est, et medicinam qua sanatus est. Qui hominem tantummodo afferit Christum, potentiam negat qua creatus est. Utrūq; ergo anima fidelis accepta suscipe: est deus Christus, est & homo Christus: æqualis deo Christus, æqualis patri, unum cum patre: æqualis homo Christus uirginis filius, trahens de homine mortalitatem, non autem iniquitatem.

Missio uerbi. 345.

Missus Christus dominus à patre, non reassisit à patre. Missio eius incarnatio fuit, et inuisibili deitate bœc fuit, in hunc mundum uenire, quod appareret.

Quod si ait caperetur, nō opus erat ut crederetur.
Credendo ergo capit, quod nisi credatur, nunquā intelligitur.

De patre & filio. 346.

Vt recte creditur pater et filius, et ipse filius auditendus est dicens: Ego & pater unum sumus. Duo bus enim uerbis due simul hæreses detruncantur: Nam per id quod ait, unum, Arrium perculit: per illud qd' ait, sumus, Sabellium stravit: quia nec sumus, de uno, nec unum, dicaret de diuerso.

Christus deus & homo. 347.

Vtrung; nouerimus esse in Christo, & unum quo equalis patri est, et unum quo illo maior est pater. Illud uerbum est, illud caro est: illud deus est, illud homo est, sed unus est Christus deus & homo.

Vnitas dilectionis. 348.

Multorum hominum multæ sunt sine dubio animæ, & multa sunt corda: sed ubi per dilectionem fidēj adhærent deo, una anima & unum cor fiunt. Si ergo charitas dei quæ diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis, tantā unitatem multarum animarum, & multorum cordium faciat: quanto magis artius in patre & filio & spiritu sancto æterna et incommutabilis unitas manet, ut indifferens trinitas, unus deus, et unum lumen, & unum principium.

Doctrina patris ad filiu. 349.

Non sic docuit pater filium, quasi in doctrinam genuerit, & scientiam contulerit nescienti: sed intemporalis doctrinæ est intemporalis essentia: Hoc est, à patre doari, quod est à patre generari: quia simplicitas naturæ est, esse & nosse: sed non est aliud atq; aliud, sed id ipsum.

Fides & Veritas. 350.

Fides semper præuenit uisionem: Credimus enim ut cognoscamus, non cognoscamus, ut credamus. Fides ergo est, quod non uides credere, ueritas quod credidisti uidere.

Prædictio ueritatis. 351.

Bonus odor Christi est prædictio ueritatis, quo odo re uitam caput, qui euangelio bonis operibus seruit & congruit: Mortem autem incurrit omnis, qui ab his, quæ bene loquitur, uita dissentit: quæ conditio, et auditores constringit, cum recta prædictio ab his per incredulitatē auditur in mortem, ab alijs per fidem suscipitur in salutem.

Faultas credendi. 352.

Fides Christi est, credere in eum, qui iustificat impiū, credere in mediatorem, sine quo nullus reconciliatur deo: credere in saluatorem, qui uenit querere & saluare qd' perierat: credere in eum, qui dixit, Sine me nihil potest facere. Sed hæc fidem nō appre

ut id patiatur iniquitas, quod elegit, et eo bono frua-
tur iustitia, quod amauit.

Christus uerus homo. 359.

Qui sic confitetur dominum Iesum Christum, ut eum
dem hominem neget uerum, habentem salicet unitā
sibi nostrae carnis & anime naturam, non est pro
illo mortuus Christus: quia secundum hominem mor-
tuus est Christus. Non reconciliatur per mediatorem
deo: Vnus est enim deus, & unus mediator dei &
hominum homo Christus Iesus. Nec iustificatur per
ipsum: quia sicut per inobedientiam unius hominis
peccatores constituti sunt multi, ita per obedientiam
unius hominis iusti constituentur multi. Non resurget
in resurrectione uitæ: quia per hominem mors, &
per hominem resurrectio mortuorum. Sicut enim in
Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes
uiuiscabuntur. Nullus se beati Petri defendat exem-
pto, qui se multis lachrymis accusavit & lauit, ut
principem suum ecclesia, non negationis, sed poen-
tentiae imitatione sequeretur.

De aeternitate. 360.

In quibusdā aeternis potest esse aliqua distantia: ipsa
nang; aeternitas absq; diuersitate mensuræ est. Mul-
tae quippe mansiones in una uita varias meritorum
significant dignitates: Sed ut deus omnia in omnibus
erit, fiet etiam in dispari claritate per gaudium, ut
quod

quod habent singuli, cōmune sit omnibus. Quonia
per connexionem dilectionis, à gloria capit̄, nulla
aliena erit pars corporis.

De fide. 361.

Fides eorum, qui deum usurpiunt, quod nō uidet,
redit: nam si uidet, nō est fides. Credenti pollicetur
meritum, uidenti redditur præmium.

Petitio rerum noxiarum. 362.

Male usurpus eo quod uult acipere, deo potius miſe-
rante non accipit. Proinde si hoc ab eo petitur, unde
homo exauditus ledatur, magis metuendum est, ne
quod posset deus dare ut propitius, det iratus.

De dilectione. 363.

Qui diligit me, inquit dominus, diligitur à patre
meo, & ego diligā eū, et manifestabo illi meipsum.
Quid est enim, diligam, tanquam tūc dilecturus sit,
& nunc non diligit? Absit. Quomodo enim nos pā-
ter sine filio, aut filius sine patre diligit? Quomodo
inseparabiliter operantur, separabiliter diligunt? Sed
ad hoc, diligam eum, ad hoc qđ sequitur, & mani-
festabo ei meipsum. Diligam & manifestabo, idest,
ad hoc diligam, ut manifestem. Nunc enim ad hoc di-
lexit, ut credamus, & mandatum eius teneamus:
tunc ad hoc diligit, ut uideamus, & ipsam uisio-
nem mercedem fidei capiamus. Quia & nos nunc
diligimus credendo, quod uidebimus, tunc autem

m 1

diligemus uidendo, quod credidimus.

De palmatis in uite. 364.

Ita sunt palmites in uite, ut uiti nihil conferant, sed inde accipiant, unde uiuant. Sic quippe uitis est in palmatis, ut uitale alimentum subministret eis, non sumat ab eis. Ac per hoc, et manentem in se habere Christum, et manere in Christo, discipulis utrumque prodest, non Christo. Nam praesens palmitate potest de uia radice alius pullulare: qui autem praesens est, sine radice uiuere non potest.

Modus humanæ iustitiae. 365.

Diuinitus dictum est, noli esse iustus multum: quoniam non est iustitia sapientis, sed superbia praesumentis. Qui ergo sic fit nimis iustus, ipso nimio fit iniustus. Quis est autem qui se facit iustum, nisi qui dicit se non habere peccatum?

Simplitas diuinitatis. 366.

Nullius etiam incorporeæ creature uere simplex substantia est, cui non est esse quod nosse: potest enim esse, nec nosse. At illa diuina substantia non potest, quia id ipsum est, quod habet. Ac per hoc sic non habet scientiam, ut aliud sit illi scientia qua sat, aliud essentia qua est, sed utrumque unum: quamvis non utrumque dicendum sit, quod uerissime simplex et unum est. Habet enim uitam pater in semetipso, nec aliud est ipse, quam uita que in illo est, et dedit filio habere

uitam in semetipso, hoc est, genuit filium, qui et ipse uita est. Sic itaque debemus accipere, quod de spiritu sancto dictum est: Non enim loquetur a semetipso, sed quaecumque audiet loquetur, ut intelligamus non eum esse a semetipso. Pater quippe solus de alio non est: Nam et filius de patre natus est, et spiritus sanctus de patre procedit: pater autem nec natus est de alio, nec procedit. Nec ideo sane aliqua disparilas in summa illa trinitate cogitatione occurrat humana, quia et filius ei de quo natus est, et spiritus sanctus ei de quo procedit, aequalis est.

Temporalitas deitatis. 367.

Quamvis natura immutabilis non accipiat, fuit et erit, sed tantum est, ipse enim ueraciter est, quia alter quae est, esse non potest: tamen propter mutabilitatem temporum, in quibus uersatur nostra mortalitas, non mendaciter dicamus: et fuit, et est, et erit. Fuit in praeterito, est in presentibus, erit in futuris: fuit quippe, quia nunquam desinit: erit, quia nunquam deerit: est, quia semper est. Neg; enim uelut qui iam non sit, cum praeteritis occidit, aut cum presentibus tanquam non maneat labitur, aut cum futuris tanquam non fuerit orietur. Proinde cum secundum temporum uolumina locatio humana uariatur, quia per nulla deesse potuit, aut potest, aut poterit tempora, uere dicuntur de illo cuiuslibet temporis uerba.

Semper itaq; audit spiritus sanctus, qui semper sat: & scire et audire hoc illi est, quod semper esse: semper uero illi est esse, de patre procedere. Nemo autem potest dicere, qd' non sit uita spiritus sanctus, cum uita pater, uita sit filius. Ac per hoc sicut pater cum habeat uitam in semetipso, dedit et filio uitam habere in semetipso, sic spiritui sancto dedit uitam procedere de illo, sicut et procedit de ipso.

Dilectio Dei. 368.

Prorsus donum dei est, deum diligere. Ipse ut diligitur donum dedit, qui non dilectus dilexit. Diffidentes amati sumus, ut fieret in nobis unde placere mus. Diffudit enim charitatē in cordibus nostris spiritus patris et filij, quem cū patre amamus et filio.

De pax Christi. 369.

Pax Christi finem temporis non habet, & ipsa est omnis intentionis actionisq; perfectio: propter hanc sacramētū eius imbuimus, propter hāc mirabilibus eius operibus et sermonibus erudimur, propter hāc spiritus sancti pignus accipimus, propter hāc in eum credimus & speramus, & amore ipsius quantum donat accendimur: propter hanc deniq; omnem tribulationem fortiter toleramus, ut in ea feliciter sine tribulatione regnemus. Vera enim pax unitatem facit, quoniam qui adhaeret deo, unus spiritus est.

De temporibus. 370.

Omne tempus ab illo est dispositum, qui tempori subditus non est: quoniam que futura erant per singula tempora, in dei sapientia habent efficaces causas, in qua nulla sunt tempora. Non ergo credatur hora passionis domini fato urgente uenisse, sed deo potius ordinante. Non enim causa necessitatis Christo intulit crucem, nec sydera coegerunt mori syderum conditorem, qui in temporalis cum patre, sic tempus quo carne moreretur, quemadmodū & quo de matre nasceretur elegit.

De unitate trinitatis. 371.

In eo autem quod dicitur, Hæc est autem uita eterna, ut cognoscant te solum uerum deum, & quem misisti Iesum Christum: ordo uerborum est, ut cognoscant te solum uerū deum, & quem misisti Iesum Christum cognoscant solum: dū uerum. Consequenter enim intelligitur & spiritus sanctus: quia spiritus est patris et filii, tanquam charitas substancialis & consubstantialis amborum: quoniam non duo dij, pater & filius: nec tres dij, pater filius & spiritus sanctus, sed ipsa trinitas unus solus uerus deus. Nec idem pater, qui filius: nec idem filius, qui pater: nec idem spiritus sanctus, qui pater aut filius: quoniam tres sunt, pater, & filius, & spiritus sanctus, sed ipsa trinitas in his deus unus.

Quo pater filio dederit. 372.

Quicqđ deus pater deo filio dedit, g̃nendo dedit.
I^ma enim dedit filio pater, sine quibus filius esse non
poſit, ſicut ei dedit, ut eſſet. Nam quomodo uerbo
uerba daret aliqua, in quo ineffabiliter dixit onia.

De aſtodia Dei. 373.

Cuſtodiā dei arca nos non tanquam carnaliter de-
bemus accipere, uelut uic̃um nos seruēnt pater. Et
ſilius, amborum in nobis seruandi alternante aſto-
dia, quaſi aliud alio diſcedente ſuadat: Simul enim
cuſtodiunt, pater & filius & ſpirituſſan‐tus, qui
eſt unus uerus deus. Sed ſcriptura nos non leuat, ni
ſi deſcendat ad nos: ſicut uerbū caro factum deſan-
dit, ut nos releuaret, nō cedat ut iaceret. Si deſcen-
denter cognouimus, cum leuantे ſurgamus, et intelli-
gamus cum ita loquiur, perſonas eam diſtinguere,
non ſeparare naturas.

De gratia Dei. 374.

Si naturam cogitemus in qua creati ſumus, cum om-
nes ueritas creauevit, quis non eſt ex ueritate? Sed
non omnes ſunt, quibus ut audiant ueritatem et cre-
dant, ex ipſa ueritate preſtatur. Nullus proculdu-
bio praecedentibus meritis ſaluatur, ne gratia non ſit
gratia: Si enim dixiſſet, omnis qui audit uocem meā
ex ueritate eſt, ideo dictus ex ueritate putaretur,
quia obtemperat ueritati. Non autem hoc ait, ſed
omnis inquit, qui ex ueritate, audit uocem meā: Ac-

per hoc nō ideo eſt ex ueritate, q̃a audit eius uocē
ſed ideo audit, quia ex ueritate eſt, id eſt, quia illi
hoc donum collatum eſt: quod quidem nō eſt aliud,
quām donante Christo, credit in Christum.

Amor erga Deum. 375.

Quisquis ſeipſum, non deum amat, non ſe amat:
& quisquis deū, non ſeipſum amat, ipſe ſe amat:
Qui enī nō potest uiuere de ſe, moritur utiq; aman-
do ſe. Cum ergo ille diligitur de quo uiuitur, non ſe
diligendo magis diligit, qui propterea ſe nō diligit,
ut eum de quo uiuit, diligit.

In diuiſum patris & filij opus. 376.

Quicquid illud eſt, quod oportet patrem agere ad
filium, non fit niſi per eundem filium ad ipſum, ſā
liet quod filius hominis eſt, & factus inter omnia
per ipſum: quia filius dei eſt, & per illum fūnt à
patre omnia.

De ſubiectione filij. 377.

Non eſt mirum diſcre apostolum, etiam in futuro ſe
culo patri filium ſubiectum futurū, ubi ait: Tunc
& ipſe ſubiectus erit ei, q̃ illi ſubiecit omnia. Quan-
doquidem in filio forma humana mansura eſt, quia
ſemper maior eſt pater. Quamuis non defuerunt,
qui illam tunc filij ſubiectionem ipsius humanae
formae in diuinam ſubstantiā commutandam intelli-
gendarunt, tanquam hoc auiq; rei ſubieciatur.

quod in eā uertitur & mutatur. Sed intelligi potest, ideo magis dixisse apostolum, etiā tunc patris filium fuisse filiorum subiectum, ne quis in eo putaret spiritum et corpus humanum conuersione aliqua consu mendū: ut sit deus omnia, non tantum in illius forma hominis, sed in omnibus, quando capit gloria uniuersum corpus implebit.

Ad laudē conditoris omnia referenda. 378.

Quintacunq[ue] bona quamvis magna, quamvis minima, nisi ex deo esse non possunt. Quid enim maius in creaturis, quā in uita intelligens? aut quid minus esse potest, quā in corpus? Quae quantumlibet efficiant, & in id tendant ut non sint, tamen aliquid forme illius remanet, ut quolibet modo sint. Quicquid autē forme cuiuspiā rei defident remanet, ex illa forma est, quae nesciat deficere, motusq[ue] ipsos rerum defidentium uel proficientium, excadere numerorum suorum leges non sinit. Quicquid ergo laudabile aduertitur in rerum natura, siue exigua, siue ampla, quod laude dignum iudicetur, ad excellentiam & ineffabilem laudem referendum est conditoris.

Prescientia Dei. 379.

Neminem deus ad peccandum cogit, praeuidet tamen eos, qui propria uoluntate peccabunt. Cur ergo non uindiæt iustus, q[uia] fieri non cogit praesens? Sicut enim nemo memoria sua cogit facta esse que pretereunt,

sic

sic deus prescientia sua non cogit facienda, quæ futuri sunt. Et sicut homo quædam quæ facit meminuit, nec tamen omnia quæ meminit facit, ita deus omnia quorum ipse autor est, præsat, nec tamen omnium quæ præsat, ipse autor est. Quorum autem non est autor malus, iustus est ultor.

De credendis operibus Dei 380.

Humana anima naturaliter diuinis, ex quibus pendet, connexa rationibus, cum diat melius fieri hoc quā illud, si uerum diat, & uidet quod diat, in illis supernis rationibus uidet. Credat ergo deum esse quod recto intellectu ab eo faciendum fuisse cognosat, etiam si hoc in rebus factis non uidet: qui etiā si cœlum oculis uidere non posset, & tamen ratione uera tale aliquid faciendum fuisse collegerit, credere debuit factum fuisse, quamvis id oculis non uiderit. Non enim cogitatione arneret factum fuisse, nisi his rationibus in quib[us] facta sunt omnia. Quod autē ibi non est, nec potest uera cogitatione uidere quod non est.

Misericordia Dei. 381.

Quid tam dignum misericordia quam miser est? & quid tam indignum misericordia, quam superbus miser? Ex quo factum est, ut illud dei uerbum per quod facta sunt omnia, & quo fruiatur omnis angelica beatitudo, usq[ue] ad miseriā nostrā, porrigit clementia suam. Et uerbum caro factum est, ut habitaret in

nobis: sic enim posset panem angelorum homo man-
ducare, nondum angelis adæquatus, si panis iste an-
gelorum hominibus dignaretur æquari. Nec sic de-
sændit ad nos, ut illos desereret, sed simul integer il-
lis, integer nobis, illos intrinsecus pascens per id quod
deus est, nos forinsecus admonens, per id quod nos
sumus, et idoneos fecit per fidem, quos per speciem
pascat æqualiter.

De uitio. 382.

Dubium non est, contra naturam esse omne uitium,
et eius rei cuius est uitium. Quapropter quoniam
in quacumque re non uituperatur nisi uitium, ideo uitium
est, quia contra naturam est. Nullius rei recte
uituperatur uitium, nisi cuius natura laudatur. Non
enim in uitio difficit, nisi quod corrupte, quod in
natura placet.

Pecna peccati. 383.

Omne peccatum animæ est. Duo sunt penalis, ig-
norantia et difficultas. Ex ignorantia depravat er-
ror, ex difficultate crudatus affigit. Sed approbare
falsa pro ueris ut erret inuitus, et resistendo repul-
gnationi carnalis uinculi non posse ab illatis operi-
bus temperare, non est natura instituti hominis, sed
pena damnati.

Vixietus remediorum 384.

Ut ars medicina cum eadem maneat, neq; ullo modo

ipsa mutetur, mutat tamen præcepta languentibus;
quia mutabilis est nostra ualitudo. Ita diuina pro-
videntia, cum sit ipsa omnino incommutabilis, muta-
bili tamen creature uarie subuenit, et pro diversi-
tate morborum alijs alia iubet aut uetat, ut à uitio
unde mors incepit, et ab ipsa morte ad naturam suā
et essentiam ea quæ deficiunt, id est, ad nihilum ten-
dunt, reducat et firmet.

Prima hominis prævaricatio. 385.

Primum animæ rationalis uitium est, uoluntas ea fa-
cienda quæ uerat summa et intima ueritas. Ita homo
de paradiſo in hoc seculum depulsus est, id est, ab
eternis, ad temporalia, à copiosis ad egena, à firmi-
tate ad infirma. Non ergo à bono substanciali ad ma-
lum substanciali, quia nulla substancialia malū est: sed
à bono eterno ad bonum temporale, à bono spiri-
tuali ad bonum carnale, à bono intelligibili ad bonū
sensibile, à bono summo ad bonum infinitum. Est
igitur quoddam bonum, quod si diligit anima, pec-
cat: quia infra illam ordinatum est, quare ipsum
peccatum malum est, non ea substancialia quæ peccan-
do diliguntur.

De incomutabili ueritate. 386.

Lex omnium artium est, cum sit omnino incomutabilis,
mens uero humana cui talem legem uidere cōcessum
est, mutabilitatem pati posse erroris, satis apparet

supra mentem nostrā esse legem, quæ veritas dicitur.
Nec iam illud ambigendum est, incommutabilem na-
turā, quæ supra animam rationalem sit, deum esse:
Et ibi esse primam uitam & primam essentiam, ubi
est prima sapientia. Nam hæc est illa incommutabilis
veritas, quæ lex omnium artium recte dicitur, & ars
omnipotentis artificis. Itaq; cum se anima sentiat, nec
corporum sp̄adem motumq; iudicare secundum seip-
sam, simul oportet cognoscere, præstare suam naturā
ei naturæ, de qua iudicat: præstare autem sibi eam
naturam, secundum quam iudicat, & de qua nullo
modo iudicare potest.

Quo initietur cor ad discendū. 387.
Ad discendū necessariò dupliquer duāmur, autoris-
tate atq; ratione. Tempore autoritas, re autem rati-
o prior est. Aliud est enim quod in agendo ante-
ponitur, aliud quod pluris in appetendo estimatur.
Quia ergo et primā pium sapientie timor domini,
& per humilitatem ad sublimia gradus est, incedat
humana ignorantia per fidem, ut mereatur fides
uidere quod credit.

De divitijs. 388.

Divitijs, floribus et maiorum nobilitate te iactas, Et
exultas de patria & pulchritudine corporis, & ho-
noribus qui tibi ab hominibus deferuntur, respice te
ipsum quia mortalis es, & quia terra es, & in ter-

ram ibis. Circumspice eos qui ante te similibus splen-
doribus fulsere. Vbi sunt quos amiebant aiuum
potentatus? Vbi insuperabiles imperatores? Vbi qui
conuentus disponebant & festas Vbi equorum splen-
didi innectores? Vbi exeratum duæs? Vbi satr. ipæ
tyrannia? Nunc omnia puluis, nunc omnia fauille,
nunc in pauis uersibus eorum uitæ memoria est.
Respice sepulchra, et vide quis seruus, quis domi-
nus, quis pauper, quis diues: discerni si fortis, si inctū
à rege, forte à debili, pulchrum à defirmi.

Memor sis itaq; ne extollaris aliquan-
do: memor autē eris, si teip-
sum respexeris.

F I N I S.

IMPRESSVM IN INCLYTA
TRANSYLVANIAE
CORONA.

ПИНІ

ІМЕНІ ІВАНОВИЧА ІНІЦІУА
МАНІСЛУДАНИЯ
КОЛОДІ

REVERENDISSIMO DOMINO
DO. IOANNI ESSEKIO QVIN
que ecclesiensi Episcopo optime merito, ac
Regiae Majestatis Confiliario etcæt.

Io. Honterus Co. sui
comendationem.

In ter pestes Christianæ religionis haud postrema
est, bellua multorum capitum prudentia carnis,
qua ex ambitione & avaritia vires adeptæ, quæ plus
rimos secū precepites in exitu traxit: dum neglecto
uerbo dei, iuxta similitudines uisionis oculorum indi-
es nouas sentētias ex proprio cerebro cōmīscuntur,
in quibus excecti instanti sibi blandiūntur ac placent,
ut etiā sacrarum scripturarum autoritatem præ suis
opinionibus superbiſſime cōtemnāt: et qd' peculiare
est hereticorū, si qui fraudes ipsorū intelligant, eos
acerbiſſimo odio non desinunt insidiose persequi: &
ne ipsi uideantur esse quod sunt, alios calumnijs &
obtreccationibus hostiliter criminando præueniunt,
ut hac arte remotis de se pefimis ſuſpitionibus sub-
ſpede innoētiae libidinosius tyrānidem ſuam exerce-
ant inter imperitos, quibus hac in parte facile impo-
nunt. Nam qui recte ſunt instituti, ſtatiu defrehen-
dunt in exuio leonis terribilem ignoratiibus aſinum
Cumariam. Sed gratia & uirtus deo altissimo, qui
nobis eā felicitatem contulit, ut preiudicia hominum

nihil cuiquā obesse possint, sed uniuersae cause ad no
uissimū domini iudicium sine illo nostri dissipatio de
terminandæ reseruabitur. Interim reliquit nobis uer
bū suum, cuius præsidio satis muniti sunt à confira
tione impiorū, qui aung; fideliter hinc adhæserint: et si
magnus honorū labor sit, mores tolerare cōtrarios,
ne cōesse tamen est eos in medio hypocritarū crescere,
usq; in diem, quo dominus fādet separationē hædorū
et oīiū, quæ durabit in ēternū. Nam quod ad pro
positam materiam pertinet, Reuerendissime Presul,
admonere nos posunt exempla hæreticorū, ut de in
certis modestius sentientes, amplexemur ea, quæ ad
salutem sufficiūt, et cōpertissimæ veritatis testimonio
iā oīm sunt cōprobata. Quoniam quæ preter ordi
nationem dei pafim adiuuenta intelliguntur, ad pie
tatem sunt inutilia, ad fidem prorsus superuacua.
Quādoquidē dum iſi corticē ludentes nucleus negli
gunt, et in rebus non necc̄arijs scrupulosa torquen
tur curiositate, leuijissimis rationibus impulsi, à uerit
te defērunt: nec contenti proprijs erroribus, niſi ue
nēū impietatis sue latissime spargendo, cōscientias
multorū inquinassent. Veruntamen sicut ex deo non
erat ipsorum fraudulenta doctrina, ita dum quilibet
corū aliquid noui contra alterum excoxit, mutuis
alterationibus soluta interiit. Videmus et iā nunc
eiusdem farinæ aliquos, qui specioso nomine fidei

non panicos seducent ab obseruatione preceptorum
dei, aut pro ratione arantianarū eadem facienda
uel omittenda docentes, diuersas exceptiones confin
gunt, quibus à recto proposito suspensas tenet an
imas piorum: et cum scripturas canonicas repudiare
nō posint, in suos tamen sensus (ut auctor de Prisal
lianistis commemorat) allegorizando uertunt, quic
quid in sanctis libris est, quod eorum euertat erro
rem. Nec tamen fides est, quam adeò gloriose ostē
tant, sed ex proprijs uiribus absq; uerbo dei concep
ta imaginatio, et coacta fiducia in eū, cuius iussa su
peraliose despicunt. Fides enim uera, est certarum
promissionū uerbi dei, certa scientia, et executio eō
rum, per quæ ad illas peruenitur: Dolus autem, nō
fides est, cum quis nō uult facere id, quod nouit esse
præceptum. Nam si fides ex auditu est, auditus au
tem per uerbum dei, qualē obsecro fidem habere
possunt, qui posthabito uerbo dei ex mendacia qua
dam persuasionē, si non fecerint, ea se conseruatos
putat, que promisit deus ijs qui fecissent? Quid enim
proderit uacuum fidem proponere, ubi factō simul
opus est? Nunguid credemus nos fecisse id, quod nō
fecimus? aut nunquid credemus in præceptis diuinis
tantundem ualere quod factū non est, si tantum cre
datur esse factum, ac si factum fuisset? Nam et demo
nes credit et cōcremunt: sed quoniam non faciunt,

quod præcipit fieri scriptura, ideo fides eorum in-
utilis & nulla est. Quod si fides absq; factis mortua
est, nec uitam (cum sit mortua) conferre potest homi-
nibus, quomodo per illa nihil faciendo salutem conse-
guentur, quam dominus largitur ijs, qui diligunt eū,
& custodiunt mandata ipsius? Nihil enim deo gra-
tum esse potest, nisi per fidem & dilectionem fiat:
quia alterum sine altero nullius virtutis fructum pa-
rit: & Christus sterilem fidem non vult agnoscerē,
nec respiciat eos, qui ait suis occasionis prætextu ore-
tantum credunt, corde autem confiduntur: & tamen
hypocrisim suam apud oculatissimum iudicem fidem
uolunt uideri: Nam qui sermonem Christi seruauit,
id est, factis fidem expresserit ac declarauerit,
(quoniam sermo eius nuda fide seruari non potest)
mortem non uidebit in eternum. Qui uero dissidia
& offendit alia contra doctrinam uerbi dei faciunt,
domino nostro Iesu Christo (ut ait Apostolus) non
seruit, sed suo uentri: Qui enim deo seruit, uerba
eius diligenter custodit. Ex quibus apparet, quod in
ene uocabulū fidei tractantes, uim eius et potestate
qua scriptura requirit, prossus ignorant. Umbras
ostentant pro corpore, fidem salicet odiosam, et re-
mota cruce seare stertentem. Arborem bonam et fru-
ti feram deus querit, non sterilem truncū aut aridū
stipitem: sicut isti credunt qd' aliquid fieri debeat, et
saunt quod sit faciendū, quia præceptum est, nec ta-

men illud facere uolunt, aut alios ad faciendū admis-
tere. Et cum dicant se credere in deū, simulq; doceant
nō esse faciendā uoluntatem eius, quā saunt et cre-
dūt, et tamen diuersis exceptionibus illam prohibent
et oppugnant, quō credunt euangelio, nisi seruanda
cōdūt, que in illo præcipiūt: sicut Christus apo-
stolis dixit: Doce gentes seruare omnia, que aung
præcipi uobis: in quibus nihil superfluum credimus
eum præcepisse. Vnde rectissime Augustinus inquit,
Cum hō secundū se uiuit, non secundum deū, similis
est diabolo. Prolixius quā conueniebat ista recensui,
attamen propter obstinationem inimicorū testimoniū
Christi, qui rei omnū sanctissimā cōtra uerbū dei
cōuinciat aduersantur, gaudeo mihi occasione in
diſe dicendi apd' R. D. T. cuius sincerum hisce de re-
bus iudicium multis est perspectum. Quāquā demiror
autrem dogmata quædā propriis Arianorum &
louini anistiarū, inter hereticas opiniones nominasse,
eu nihil uideatur aduersari scripturis sacris, & Au-
gustinus ipse in plerisq; locis operum suorū similia
sensiſe uideatur: Verū ista potius iudicio piorū sunt
relinquenda. Narrationē de obscenissima Maniche
orū eucharistia, ne offenderentur mentes simplicium,
loco per asteriscū signato prætermisimus. Quicquid
id est, quod sub nomine R. D. T. ad utilitatem studi
osorum publicauimus, eadem boni consulere ac tuere
dignetur.

DIVI AVRELII AVGUSTINI IN
LIBRVM DE HAERESIBVS AD
Quod uult deum Præfatio.

Quod petis sæpiissime atq; instantissime sancte fili Quod uult deus, ut de hæresibus aliquid scribam dignum lectione apientium dogmata deuittare contraria fidei christiane, & christiani nominis obumbratione fallentia, scio me olim longe antequam peteres, facere cogitasse, atq; fuisse facturum, nisi diligenter considerans, quale quantumq; id esset, ultra uires meas esse sentirem. Sed quoniam fateor nullum mihi ut te instuisse posendo, in ipsa tamen molesta instantia tua etiam tuum nomen attendi, & dixi: ag grediar & faciam Quod uult deus: Hoc enim deum uelle confido, si me ad huius operis terminum misericordia favore perduxerit, ut per ministerium lingue meæ tanti huius rei difficultas, aut ostendatur tantum modo, aut etiæ plenius adiuuante tollatur: Quorum duorum, quod priore loco posui, iam diu est quod animo uoluo ac reuoluo, & quadam meditatione contueror. Quod autem postea dixi, non me accepisse confitor, & utrum dum hoc ago, ut efficiam, dum peeto, dum querero, dum pulso, sim fortasse accepturus ignoror: scio me tamen nec petiurum nec quaesiturum, nec pulsaturum quantum sat est, nisi & hunc affectum munere.

munere diuinæ inspirationis accpero. In hoc igitur opere, quod te uehementer urgente in dei uoluntate suscepisti, cernis me ut id peragam nō tam crebrescentibus tuis ad me petitionibus esse cogendum, quā pijs ad deum, non solum tuis, uerum & aliorum fratrum, quos tibi in hac re fideles socios potueris inuenire, orationibus adiuuandum. Quod ut fiat, has ipsas primas huius laboris mei partes, ubi est & ista præ locutio, cur auia charitati in auxilio domini accelerare mittendas: ut propter illa quæ restant, noueritis quantum pro me orare debeatis, quicunq; nosse potueritis, à me iam fuisse suscepsum hoc tam gran de negotium, quod à me desideratis impleri. Petis ergo, quod tuæ indicant literæ quas ad me dedisti, cū primum à me petere ista cecepisti, ut exponam breviter, perstrictè atq; summatim, ex quo christiana religio promissæ hereditatis nomen accepit: quæ hæres fuerint, sint, quos errores intulerint, inferant, quid aduersus catholicam ecclesiæ senserint, sentiat, de fide, de trinitate, de baptismo, de poenitentia, de homine Christo, de deo Christo, de resurrectione, de nouo & ueteri testamento. Ista autem inquisitiones tuas in immensum procedere cum uideres, putasti tu iusdam generalitatis adhibendum esse compendium, atq; dixisti: Et omnia omnino, quibus à ueritate discentiunt. Deinde addidisti: quæ etiam baptismum

habeat, queue non habeat, et post quas baptiset,
nec tamen rebaptiset ecclesiā: qualiter suscipiat ue-
nientes, et quid singulis lege, autoritate, atq; ratiōe
respondeat. Hęc omnia cum queris ut exponantur
a me, miror luculentū ingenium tuū, tot tantarumq;
rerum et sitare ueritatem, et fastidium tam timendo
posare breuitatem. Sed uidisti etiā ipse, quid possem
hoc loco tuae huius epistolę cogitare, et quasi uig-
lante occurrit cogitationi mee, dicas: Nec me tan-
te beatitudi tua credat ineptie, ut non inspiciam,
quantis et quām ingentibus uoluminibus opus fit, ut
poscent ista dissoluti. Verū hoc ego fieri non expeto,
id enim multipliciter factum esse non dubito. Et tan-
quam consilium subiaciens, quomodo posset et serua
ri breuitas, et ueritas pandi, adiungis ea uerba, que
paulo ante iam posui, et dicas: Sed breuiter, perscri-
be, atq; summatim, et opiniones rogo cuiuslibet
heresis ponere: et quid contrā teneat ecclesia catholi-
ca, quantū instructioni satis est, subdi. Ecce iterū mihi
est in longum, non quia diā ista breuiter siue non ua-
leant, siue non debēat, sed quia tam multa sunt, ut
quālibet breuiter dicenda, multis literas flagrēt, uel
auem, ut uelut quodā, inquis, ex omnibus cōmemorā-
tōe cōmemorātōe, si quis aliquā obiectiōne aut cōnictiō-
onē uberiorius, plenius ac planius nosse uoluerit ad
opulenta ac magnifica uolumina transmittatur, qbus

aduersis, et praecepit iniquis, à ueneratiōe tua in
hoc ipso constat elaboratū: Quae cum diā, unū qua-
si cōmemorātōe de his omnibus te desiderare signifi-
cas. Audi ergo unde cōmemorāris, quid petas: Opini-
ones omnium philosophorū, qui sectas uarias condī-
derunt, usq; ad tempora sua, neq; enim plus poterat
sex non paruis uoluminibus, quidā Celsus absoluit:
Nec redarguit aliquem, sed tantū quid sentiret ape-
ruit, ea breuitate sermonis, ut tantum adhiberet elo-
qui, quantū rei, nec laudande, nec uituperāde, nec
affirmandae aut defendendae, sed aperiendae indican-
dā sufficeret: am sermē centum philosophos nemū
nasset, quoruū non omnes instituerunt hereses propri-
as: quoniā nec illos tacendos putauit, qui suos magis-
istros sine ulla dissentione seculi sunt. Noster uero Ep̄i-
phanius Cyprius episcopus, ab hinc nō longe huma-
nis rebus exemptus, de octo genti heresib⁹ loquens,
sex libros etiā ipse conscripsit, historica narratione
cōmemorans omnia, nulla disputatione aduersus fal-
sitatē pro ueritate deuertans. Breues sanè sunt libelli.
Et si in unū librū redigātur, nec ipse erit nostris uel
aliorum quibusdā librī longitudine comparandus.
Huius breuitatē si fuerit in cōmemorātōe heresib⁹
imitatus, quid à me breuius postulare uel expectare
debas, non habebis. Sed non ibi huius mei laboris
summa consistit, qd' et tibi, uel me demonstrāt, uel

etiam te precurrente poterit apparere, cum hoc facio:
uidebis enim in eo, quod supradictus episcopus fecit,
quantum desit operi, quod ipse uis fieri, quam magis
quod ego? Tu nang; quamuis breviter, perstricto,
atque summatis, tamen uis etiam respondendi commemora-
tis heresibus, quod ille non fecit. Ego uero hoc magis
uolo facere, si et deus uelit, unde posset omnis here-
sis, et que nota est, et que ignota uitari, et unde
recte posset, quemque innotuerit iudicari. Non enim
omnis error heresis est, quamvis omnis heresis, que
in uito ponitur, nisi errore aliquo heresis esse non
possit. Quid ergo sicut hereticum, regulari quadam
definitione comprehendendi, sicut ego existimo, aut omni-
no non potest, aut difficultime potest, quod in processu
huius operis declarabitur, si deus rexerit, ad quod id quod
intendo perduxerit disputacionem meam. Quid autem
prosit ipsa inquisitio, etiam si non potuerimus compre-
hendere, quomodo sit disiniendus hereticus, suo loco
uidendum atque dicendum est: nam si hoc comprehen-
di potuerit, quis non uideat utilitas quanta sit? Erunt
ergo prime partes operis huius de heresibus, que
post Christi adventum atque ascensum aduersus doctrinam
ipsius extiterunt, et utrum nobis innotescere
potuerunt. In posterioribus autem partibus quid se-
dat hereticum, disputabitur. Cum ergo dominus ascen-
disset in celum, hi heretici exorti sunt.

- ANNOTATIO HAERESVM.
- 1 Simoniani.
 - 2 Menandriani.
 - 3 Saturniniani.
 - 4 Basilidae, alias Basilidiani.
 - 5 Nicolaitae.
 - 6 Gnostiae.
 - 7 Carpocratiani.
 - 8 Cerinthiani uel Merinthiani.
 - 9 Nazarei.
 - 10 Hebionitae.
 - 11 Valentiniani.
 - 12 Secundiani, alias Seuandriani.
 - 13 Ptolomaei.
 - 14 Maraitae.
 - 15 Colarbasij.
 - 16 Heracleonite.
 - 17 Ophite.
 - 18 Caiani alias Caini.
 - 19 Sethiani.
 - 20 Archontiae.
 - 21 Cerdoniani.
 - 22 Maracionite.
 - 23 Apellitae.
 - 24 Seueriani.
 - 25 Tatiani.

- 26 Cetaphryges.
27 Pepuziani, alias Quintiliani.
28 Artotyrite.
29 Tessarescædecatite.
30 Alogani, alias Alogi.
31 Adite, alias Adamiani.
32 Elæseitate & Samseitate.
33 Theodotij, alias Theodotiani.
34 Melchisedechite alias Melchisedechiani.
35 Bardefanite, alias Bardefanista.
36 Noetani.
37 Valefij.
38 Cartharœ, qui & Nouatiani.
39 Angelia.
40 Apostolid.
41 Sabelliani.
42 Origeniastæ, alias Origeniani.
43 Alij Origeniastæ uel Origeniani.
44 Paulonitæ, alias Pauliani.
45 Photiniæ, alias Photiniani.
46 Manichei.
47 Hierarchite uel Hieraclite.
48 Melitianî.
49 Arrianî.
50 Vadiani siue Anthropomorphite.
51 Semiarrianî.

- 52 Maedonianî.
53 Aeriani.
54 Aëtiani, qui & Eunomiani.
55 Apollinaristæ.
56 Antidicomarianite uel Antidicomarite.
57 Psalliani alias Massalliani siue Euchite.
58 Metangismonite.
59 Seleniani uel Hermiani.
60 Proclianite.
61 Patridani.
62 Asite.
63 Patalorinchite.
64 Aquarij.
65 Coluthiani, alias Colathiani.
66 Florimiani.
67 De mundi statu dissentientes.
68 Nudis pedibus ambulantes.
69 Donatiste siue Donatiani.
70 Prisalliani, alias Prisallianistæ.
71 Cum hominibus non manduantes.
72 Rhetoriani.
73 Christi divinitatem passibilem dicentes.
74 Triformem deum putantes.
75 Aquam deo coæternam dicentes.
76 Imaginem dei no esse anima dicentes. Melitonij.
77 Innumerabiles mundos opinantes. Ophei.

- 78 Animas conuerti in daemones & in quaecunq;
 animalia existimantes. Tertullij.
 79 Liberationem omniū apud inferos factam Chri-
 sti descendēe credentes.
 80 Christi de patre nativitatē initium à tempore
 dantes.
 81 Luciferiani.
 82 Iouinianistæ.
 83 Arabici.
 84 Heluidiani.
 85 Paterniani, uel Venuſtiani.
 86 Tertullianitæ, uel Tertullianistæ.
 87 Abelitæ, uel Abeloini.
 88 Pelagiani, qui & Celeſtiani.

CATALOGVS HAERESION EX
 EPIPHANII EVSEBII QVE
 commentarijs collectus, additis
 alijs nonnullis.

1 Simoniani, à Simōne mago, qui baptizatus à
 Philippo diacono, sicut in actibus apostolorum legi-
 tur, pecunia uoluit emere à sanctis apóstolis, ut etiā
 per impositionem manuum eius daretur spiritus =
 sanctus. Hic magis fallacijs dea perat multos. Do-
 cet autem detestandam turpitudinem in differenter
 utendi fœminis. Nec deum mundum fecisse dicēbat.
 Negabat enim carnis resurrectionem, & asserebat
 se esse Christum: itemq; Iouem se credi uolebat: Mi-
 nerium uero meretricem quandā Selenen, quam sibi
 sociam scelerum fecerat, imaginesq; & suam & eius
 dem meretricis disāpulis suis præbebat adorandas,
 quas & Romæ tanquam deorum simulacra autorita-
 tate publica confiuerat. In qua urbe beatus aposto-
 lus Petrus eum uera omnipotentis dei uirtute extin-
 xit. Dixerat enim se in monte Sina legem moysi in
 patris persona dedisse iudeis. Tempore Tiberij in
 filii persona putative apparuisse: postea se in linguis
 igneis spiritum sanctum super apostolos uenisse.
 Christum autem nec uenisse, nec à iudeis quicquā
 pertulisse.

2 Menandri in Menandro etiam ipso mago discipulo eius, qui mundum afferbat non a deo, sed ab angelis factum.

3 Saturniniani, à quodam Saturnino, qui turpitudinem Simonianam in Syria confirmasse perhibetur: qui etiam mundum solos angelos septem preter conscientiam dei patris fecisse dicebat.

4 Basilidiani, à Basilide, qui hoc distabat à Simoninis, quod trecentos sexagintaquinq; caelos esse dicebat, quo numero dierum annus includitur. Unde etiam quasi sanctum nomen commendabat, quod est Ἀβραάων: cuius non nisi litera secundū grecam supputationem eundem numerum cōplent. Sunt enim septem. & β, & γ, & α, & ξ, & α, & ρ. id est, unum, & duo, & centum, & unū, & sexaginta & unum, & ducenta, quæ fiunt in summa trecenta sexagintaquinq;. Mundum istum uel hominē non credunt à deo factum, sed à trecentesimo sexagesimo quinto celo. A natoria carmina studiose disunt. A Iudeis non credunt Christum crucifixum, sed Simonem Cyrenensem, qui angariatus sustulit crucē eius.

5 Nicolaitae, à Nicolo nominati sunt, uno (ut probabitur) ex illis septem, quos apostoli diaconos ordinaverant. Iste cum de zelo pulcherrime coniugis aulparetur, uelut purgandi se causa permisso fuit, ut ea qui uellet, uiteretur: quod eius factum in seclam

turpissimam uersum est, qua plact usus indifferens faninarum. Hi nec ab his quæ idolis imolantur, à basi suos separant, & alios ritus gentilium superstitionum non auersantur. Narrant etiam quædam fabulosa de mundo, nescio que barbara principia nomina miscentes disputationibus suis, quibus terreant auditores: quæ prudentibus risum potius faciunt quam timorem. Intelliguntur etiā isti non deo tribuere creaturam, sed quibusdam potestibus, quas mirabiliter uel fingunt uanitate, uel credunt.

6 Gnostia propter excellentiam scientie sic se appellatos esse, uel appellari debuisse gloriantur, cum sint superioribus omnibus uaniores atq; turpiores. Deniq; cum ab alijs atq; alijs per diuersas terrarum partes aliter atq; aliter nūcipentur, nonnulli eos etiā Borboritas uocant, quasi coenosos, propter nimiam turpitudinem, quam in suis mysterijs exercere dicuntur. Aliqui eos à Nicolaitis exortos putant: alijs à Cicerone, de quo post loquemur. Tradunt autem dogmata fabulosissimis plena figmentis: etiam ipsi principum, uel angelorum nominibus terribilibus insimas animas capiunt, & de deo rerumq; natura fabulosa, & à sanitate ueritatis aliena multa conteneant, Animarum substantiam, dei dicunt esse natram, earumq; aduentum in hac corpora cum alijs cœreis animabus dicunt fieri, per quas peccata in cor-

poribus committuntur: nam illas animas, quæ ex del-
procedunt substantia, reuertit ad deum immaculatas.
Dicuntur quoq; bonum deum, & malum deum, in
suis habere dogmatibus.

7 Carpocratiani sunt à Carpocrate, qui docebat
omnem turpem operationem, omnemq; admuentio-
nem peccati, nec aliter euadi atq; transire principa-
tus & potestates, quibus hæc placent, ut possint ad
cœlum superius peruenire. Hic etiam Iesum homi-
nem tantum nolo, & de utroq; sexu natum putasse
perhibetur, sed accepisse talem animam, quæ saret
ea qua superni essent, atq; nundaret. Resurrecti-
onem corporis simul cum lege abijaebat. Negabat
mundū i. deo factum, sed nescio à quibus virtutibus.
Sed & ipsius fuisse traditur soia quedā Marcellina,
que colebat imagines Iesu et Pauli, & Homeri &
Pythagore adorando incensumq; ponendo.

8 Cerinthiani à Cerinthe, idemq; Merinthiani à
Merintho, mundum ab angelis factum esse dicentes,
& carnem diuinandi oportere. atq; alia huiusmodi
legis precepta seruari. Iesum hominem tantummo-
do fuisse, nec resurrexisse, sed resurrectum esseue-
rantes. Mille quoq; annos post resurrectionem in
terreno regno Christi, secundum carnales uenbris et
libidinis uoluptates, futuros fabulantur, unde etiam
Chiliastæ sunt appellati.

9 Nazarei

9 Nazarei cum dei filium confiteantur esse Chri-
stum, omnia tamen ueteris legis obseruant, quæ Chri-
stiani per apostolicā traditionem non obseruare car-
naliter, sed spiritualiter intelligere didicunt.

10 Hebionei Christum etiā tantummodo hominem
dicunt, mandata carnalia legis obseruant, cranafo-
rem salicet carnis, & cetera, à quorum oneribus
per nouum testamentum liberati sumus. Huic hæ-
resi Epiphanius, Samsæos & Elæsæos ita copulat,
ut sub eodem numero tanquam una sit heresis, po-
nat, aliquid tamen interesse significans. Quamuis &
in consequentibus loquatur de illis, ponens eos sub
numero suo. Eusebius uero Elæsitarum sectam
cōmemorans, fidem in persecutione dicit negandam
docuisse, et in corde seruandam.

11 Valentiniani à Valentino, qui de natura rerum
multa fabulosa confinxit. Triginta &c. uolo, id est,
secula afferens extitisse, quorum primitum esse pro-
fundum, & silentium, quod profundum etiā patrem
appellat. Ex quibus duobus, uelut ex coniugio pro-
cessisse perhibet intellectum & ueritatem, & protu-
lisse in honorem patris eonas octo. De intellectu au-
tem & ueritate processisse uerbum & uitam, & pro-
tulisse eonas decem. Porro de uerbo et uita processis-
se hominem & ecclesiā, & protulisse eonas duode-
cim. Itaq; octo & decem & duodecim fieri triginta

æonas habentes (ut diximus) primum principium de profundo et silentio. Christum autem à patre nūssum; id est à profundo, spiritale uel cœlestē corpus secum attulisse: nihilq; assumptissē de uirgine Maria, sed per illam tanquam per rimam, aut per fistulam sine ulla de illa assumpta carne transisse. De triasimō seculo dicit diabolus genitum, & à diabolo alios natos qui fecerint hunc mundum: & ideo maliciā non arbitrio tribuit, sed naturae mundi, id est, generi diabolico. Carnis resurrectionem negat, animā tantum & spiritum affirmat per Christum saluari.

12 Scandiani hoc à Valentiniānis distare dicuntur, quod addunt opera turpitudinis.

13 Ptolomaeus quoq; discipulus Valentini hæresim nouam condere cupiens, quatuor æonas & alios quantuor afferere maluit.

14 Marcus etiā nescio quis, hæresim condidit, negans resurrectionem carnis: & Christum non uere, sed putative passum asseuerans. Duo quoq; opinatus est ex aduerso sibi esse principia, quiddam tale etiam ipse de æonibus sicut Valentinus affirmans.

15 Colarbasus seatus est istos non multum alter sentiens: uitam omnium hominum & generationem in septem syderibus consistere affirmans.

16 Heracleonitæ ab Heracleone discipulo superiorum, duo afferunt principia, unum ex altero, &

ex his duobus alia plurima. Feruntur autem suos mōrientes nouo modo quasi redimere, id est, per oleum, balsamum & aquam, & inuocationes quas Hebraj à uerbis dicunt super capita eorum.

17 Ophite à colubro nominati sunt: coluber enim Greci οφις dicitur: hunc autem Christum arbitrantur. Sed habent etiam uerum colubrum, quem nutriunt et uenerantur, qui et incantante sacerdote egreditur de spelunca, & ascendit super altare innixum speluncæ, & oblationes eorum lambit, & inuolvens se circa eas, regreditur ad speluncam: et ita cōfringunt oblationes in eucharistiam, quasi à serpente Christo ut illi putant, sanctificatas. Tradunt huius serpentis cultum à Nicolaitis ad istos deductum.

18 Caini propterea sic appellati, quoniam Cain honorant: dicentes eum fortissime esse uirtutis, simul & Iudam traditorem diuinum aliquid putant esse, & scelus eius beneficium depitant: afferentes cum presasse quātum esset generi humano Christi passio profutura, & occidendum iudeis propterea tradidisse. Illos etiā qui schisma facientes in primo populo dei, terra debilitate perierunt, Chore, Dathan, & Abiron, & Sodomitas colere perhibentur. Blasphemant legem, & deum legis autorem: carnisq; resurrectionem negant.

19 Sethiani nomen acceperunt à filio Adæ, qui uo

atus est Seth: eum quippe honorant, sed fabulosa
et heretica unitate. Dicunt enim eum de superna
matre natum, quam perhibent conuenisse cum super
no patre: unde diuinum semen aliud nasceretur, tan
quam filiorum dei. Hi quoque multa de principatibus
et potestatibus unitissima fabulantur: quidam eos di
cant Sem filium Noe Christum putare.

20 Archontia à principibus appellati, uniuersita
tem quā deus condidit, opera esse principum dicunt:
operantur etiam quandam turpititudinem. Resurre
ctionem carnis negant.

21 Cerdoniani à Cerdone nominati, qui duo prin
cipia sibi aduersantia dogmatisant, deumque legis ac
prophetarum non esse patrem Christi, nec bonum
deum esse, sed iustum, patrem vero Christi bonum:
Christumque ipsum negant natum ex foemina, negant ha
buisse carnem: nec vere mortuum, uel quicquam
passum, sed simulasse passionem. Quidam vero in
duobus principiis suis duos deos ita eum dixisse per
hibent, ut unus eorum esset bonus, alter autem ma
lus: resurrectionem mortuorum negant. Spernunt
etiam testamentum uestus.

22 Marcion quoque à quo Marcionistae sunt, qui
Cerdonis securus est dogmata de duobus principiis:
quamvis Epiphanius eum tria dicat assertuisse prin
cipia, bonum, iustum, prauum: sed Eusebius Synerum

quendam, non Marcionem, trium principiorum atque
naturarum scribit autorem.

23 Apellitæ sunt, quorum Apelles est princeps,
qui duos quidem introducat deos, unum bonum, al
terum malum: non tamen in duobus diversis, atque
inter se aduersis esse principijs, sed unum esse princ
ipium, deum salict bonū, et ab illo factum alterum:
qui cum malignus esset inventus in sua mundum na
tuitate fecisse. Hunc Apellem dicunt quidam etiā de
Christo tam falsa sensisse, ut diceret eum, nō quidem
carnem depositisse de celo, sed ex elementis mundi
acepisse, quæ mundo reddidit, cum sine carne resur
gens, in coelum ascendit.

24 Seueriani à Seuero exorti, uinum non bibunt,
eo quod fabulosa unitate de satana et terra germe
nasse afferunt uitem. Etiā ipsi non sanam doctrinam
suam, quibus uolunt, in flant nominibus principum.
Carnis resurrectionem cum veteri testamento respu
entes. Hic præterea Philomenen quandam puellam
dicebat inspiratam diuinitus ad prænuntiada futura,
ad quam somnia atque astus sui animi refrens, divi
nationibus seu præagijs eius secretum erat solitus
præmoneri, eodem phantasmate eidem Philomenæ
pueri habitu se demonstrante, qui puer apparens,
Christū se aliquando aliquando esse assertet Paulū,
à quo phantasmate satans, ea soleret responderet,

que se audientibus dicet. Nonnulla quoq; illam mi-
raula operari solitam, inter que illud præcipuum,
quod in angustissimi oris ampullam uitream, panem
grandem immitteret, eumq; extremis digitulis leuare
soleret illesum, eoq; solo quasi diuinus sibi abo-
to fuisse contenta.

25 Tatiani à Tatio quodam, qui & Encratitæ ap-
pellati sunt: nuptias damnant, atq; omnino pares
eas fornicationibus alijsq; corruptionibus faciunt: nec
reapient in suorum numerū coniugio utentem, siue
marem, siue foeninam: non uescantur carnibus, easq;
omnes abominantur. Prolationes quasdā fabulosas
seculorum etiā ipsi sapient: saluti primi hominis cō-
tradicunt. Epiphanius Tatianos & Encratitas ita
discernit, ut Encratitas Tatiani schismatics dicant.

26 Cataphryges sunt, quorum autores fuerunt,
Montanus tanquam paracletus, et due prophetissæ
ipsius, Prisca & Maximilla. His nomen prouintia
Phrygia dedit: quia ibi extiterunt, ibi q; uixerunt, &
etiā nunc in eiusdem partibus populos habent. Ad-
uentum spiritus sancti à domino promissum, in se po-
tius quam in apostolis eius fuisse afferunt redditum.
Seundas nuptias pro fornicationibus habet: & ideo
dicunt eas permisisse apostolum Paulum, quia ex par-
te siebat, & ex parte prophetabat: Nondum enim
uenerat quod perfectum est. Hoc autem perfectum

in Montanum & in eius prophetissas uenisse deli-
rant. Sacraenta perhibentur funesta habere: nam
de infantis amniali sanguine, quem de toto eius corpo-
re minutis punctionum uulneribus extorquent, quasi
Eucharistiæ suam confidere perhibentur, miscentes eū
farinæ, panemq; inde facientes. Qui puer si mortuus
fuerit, habetur apud eos pro martyre, si autem ui-
xerit, pro magno sacerdoti.

27 Pepuziani à loco quodam nominati sunt, quā
auitatem desertam dicit Epiphanius. Hanc autem isti
diuinum aliquid esse arbitrati, Hierusalem uocant.
Tantum dantes mulieribus principatum, ut sacerdo-
tio quoq; apud eos honorentur. Dicunt enim Quintilie & Prisalla in eadē auitate Pepuzæ, Christum
speie foemina reuelatum: unde ab hac Quintiliæ
etiam nuncupantur. Faciunt & ipsi de sanguine in-
stantis, quod Cataphryges facere suprà diximus: nam
& ab eis perhibentur exorti. Deniq; alii hanc Pe-
puzam non esse auitatem, sed nullam dicunt fuisse,
Montani & prophetissarum eius Priscae & Maxi-
mille: & quia ibi uixerunt, ideo locum meruisse ap-
pellari Hierusalem.

28 Artotyritæ sunt, quibus oblatio eorum hoc no-
men dedit: offerunt enim panem et caseum, dicentes
& primis hominibus oblationes de fructibus terre &
omium fuisse celebratas. Hos Pepuzianis iungit Epi-
phanius.

29 Tessares cedatitæ hinc appellati sunt, quod non nisi quartadeama luna, mense Março, paſcha celebrant, quilibet septem dierum ocurrat dies, & si dies dominicus ocurrerit, ipso die ieiunant & uigilant.

30 Alogiani propterea sic uocantur, tanquam sine uerbo, λόγος enim græc uerbum diatur, quia domini uerbum reaperé noluerunt, Ioannis Euangelium respuentes, cuius nec Apocalypsin accipiunt: has uirtutem scripturas negant esse ipsius.

31 Adamiani ex Adam dicti, cuius imitantur in partu radice nuditatem, quæ fuit ante peccatum: unde & nuptias auersantur: quia nec priusquam peccasset Adam, nec priusquam dimisus esset de paradiſo cognouit uxorem. Credunt ergo quod nuptie future non fuissent, si nemo peccasset. Nudi itaq; mares formidant; conueniunt, nudi lectiones audiunt, nudi orant, nudi celebrant sacramenta, & ex hoc pars disiun suam arbitrantur ecclesiam.

32 Elæſeos & Samæeos hic tanquam ordine suo commemorat Epiphanius, quos dicit à quodam pseudo propheta esse deceptos, qui uocabatur Elæa, ex cuius genere duas mulieres tanquam deas ab eis perhibent adoratas: cætera Hebioneis tenere similia.

33 Theodotiani à Theodotione quodam instituti, hominem tantummodo Christum assertuerant. Quod dicitur

dicitur quidem Theodotion propterea docuisse, quia in perjeatione lapsus, isto modo se casus sui deuictare putabat opprobrium, si non deum negasse, sed hominem uideretur.

34 Melchisedechiani, Melchisedech sacerdotem dei excelsti, non hominem fuisse, sed uirtutem dei esse arbitrantur.

35 Bardeſimile, à quodam Bardeſane, qui in doctrina Christi prius extitisse perhibetur in signis, quamuis postea per omnia in Valentini heresim lapsus est, addens de suo, ut faro adscriberet conuersationes hominum:

36 Noëtiani, à quodam Noëo, qui dicebat Christum eudem ipsum esse patrem & spiritum sanctum.

37 Valeſij, & scipios extrahunt, & hostites suos, hoc modo existimantes deo se debere seruire. Alia quoq; heretica docere dicuntur, & turpia: sed quæ illa sint, nec ifse commemorauit Epiphanius; nec uspiam potui reperire.

38 Cathari, qui se iſos isto nomine, quasi propter mundiam superbiſime atq; odiosiſime nominant: secundas nuptias non admittunt: penitentiam dengant, Nouatum sectantes hereticum: unde etiā Novatiiani appellantur.

39 Angelia, in angelorum cultu inclinati, quos Epiphanius iam omnino defecasse testatur.

40. Apostoliā, qui se isto nomine arrogantissime uocerunt, eo quod in suam cōmunionem non recipi uidentes coniugibus, et res proprias possidentes, quales habet catholica ecclesia & monachos, & clericos plurimos. Sed ideo isti hæretici sunt, quoniam se ab ecclesia separantes, nullā spēm putant eos habere, qui utuntur his rebus, quibus ipsiarent. Encratiti isti similes sunt, nam & Apocalitice appellantur. Sed alia, nesao que propria hæretica doctrina perhibentur.

41. Sabellianū, ab illo Noēto quem supra memorauimus, defluxisse dicuntur. Nam & discipulum eius quidam perhibent fuisse Sabellium. Sed qua causa duas hæreses eas Epiphanius computet, nescio: cum fieri potuisse uidemus, ut fieret Sabellius iste famosior, & ideo ex illo celebrius hæc hæresis nomen accepit. Noētiani enim difficilime ab aliquo sauntur: Sabelliani autem sunt in ore multorum. Nam & Praxeianos à Praxea quidam uocant, & Hermogeniani uocari ab Hermogene potuerū: qui Praxeas & Hermogenes eadem sentientes, in Africa fuisse diuntur. Nec tamen iste plures sectæ sunt, sed unius sectæ plura nomina, ex his hominibus, qui in ea maxime innouerunt, sicut Donatistæ, idem Parminianisti: sicut Pelagiani idem Cœlestiani. Unde ergo sit factū, ut Noētianos & Sabellianos, non uniu-

heresis duo nomina, sed tanquā duas hæreses supra dictas Episcopos poneret, liquidò inuenire non potui: quia si quid inter se differunt, tam obscurè dicit studio forsitan breuitatis, ut non intelligam. Loquor quippe isto, quo & non tam longe à Noētianis Sabellianos cōmemorans, Sabelliani inquit, similia Noēto dogmatizantes, præter hoc quod diant, patrem non esse p̄ssum: quomodo de Sabellianis intellegi potest, cū sic innouerint dicere patrem p̄ssum, ut Patrīp̄ssiani quam Sabelliani crebrius nuncupetur? Aut si forte in eo quod ait, præter hoc quod dicunt patrem non esse p̄ssum, Noētianos hoc dicere intellige uoluit, quis eos in hac ambiguitate discernat? Vel quomodo possunt intelligi quilibet eorum patrem p̄ssum fuisse non dicere, cum dicant eundem ipsum esse & patrem & filium & spiritum sanctū? Philaster autem Brixianus Episcopus in prolixissimo libro quem de hæresibus condidit, & 128. hæreses arbitratus est computandas, Sabellianos continuo post Noētianos ponens: Sabellius inquit, discipulus eius, qui similitudinem sui doctoris itidem seceutus est, unde & Sabelliani postea sunt appellati, qui et Patrīp̄ssiani, & Praxeiani à Praxea, & Hermogeniani ab Hermogene, qui fuerūt in Africa, qui & ista sentientes, abiecti sunt ab ecclesia catholica. Certe iste eisdem postea Sabellianos dixit appellatos, que-

ea que Noctis, sentiebant: Et alia nomina eiusdem
secte commemoravit, & tamen Noctianos & Sabelli
anos sub duobus numeris, tanquam duas hereses po-
suit: qua causa, ipse uiderit.

42. Origeniani, à quodam Origene dicti sunt, non
ab illo qui fere omnibus notus est, sed ab alio, nescio
quo: de quo, uel sectatoribus eius Epiphanius lo-
quens, Origeniani inquit, cuiusdam Origenis: turpis
autem operationis isti sunt, nefanda facientes, sua cor-
pora corruptioni tradentes.

43. Alios autem Origenianos continuo subiiciens;
Origeniani inquit, alij qui ex Adamantij, tractato-
ris illius, qui & mortuorum resurrectionem negant,
Christum autem & spiritum sanctum creaturam di-
cant: paradisum autem & caelos et alia non credunt
esse secundum literam, sed in allegoria. Hac quidem
de Origene Epiphanius refert. Sed defensores eius
diuant, Origenem patrem & filium & spiritum san-
ctum unius eiusdemque substantiae docuisse, neq; resur-
rectionem repulisse mortuorum: sed qui eius plura
legerunt, contradicunt. Sunt & alia huius Orige-
ni dogmata, que catholica ecclesia omnino non rea-
pit: in quibus nec ipsum falso arguit, nec potest ab
eius defensoribus exasari, maxime de purgatione &
liberatione, ac rursus post longum tempus ad ea=
de mala revolutione rationalis uniuersae creature.

Quis enim catholicus Christianus, uel doctus uel in-
doctus non uehementer exhorreat eā, quam dicit, pur-
gationem malorum, id est, etiā eos, qui hanc uitam
in flagitijs & fauoribus & sacrilegijs atq; in pietà
tibus quamlibet maximis finierunt: ipsum etiam po-
stremo diabolum atq; angelos eius, quāuis post lon-
gissima tempora purgatos atq; liberatos, regno dei
luaq; restituī, ex rursus post longissima tempora om-
nes qui libertati sunt, ad hæc mala denuo relabi &
reuerteri: & has uices alternantes beatitudinem & mi-
sericordiam rationalis creature semper fuisse, semper
fore? De qua vanissima impietate aduersus philoso-
phos à quibus ista didicat Origenes, in libris de auita
te dei diligentissime disputauit. Dicit præterea ipse
Origenes, qd filius dei sanctis hominibus comparaz-
tus, ueritas sit, patri collatus, mendacium: & quan-
tum distant apostoli Christo, tantum filius patri. Un-
de nec orandus est filius cum patre, quia non est au-
tor indulgendarum petitionum, sed supplicator

44. Pauliani, à Paulo Samosateno, Christum non
semper sūisse dicunt, sed eius initium, ex quo de Ma-
ria natus est, affuerint: nec eum aliquid amplius
quam hominem putant. Ita heresis aliquando cuius-
dam Artemonij fuit, sed cum defecisset, instaurata est
à Paulo, & postea sic à Photino confirmata, ut Pho-
tiniani quam Pauliniani celebrius nunupentur. Isto

Sanè Paulianos baptizandos esse in ecclesia catholica
et Niceno consilio constitutum est. Vnde credendum
est eos regulam baptismatis non tenere, quam secum
multi haeretici cum de Catholica discederent, abstule-
runt, eamq; astudiorunt.

45 Photinus ab Epiphanius non continuo post Paulum
sive pro Paulo, sed alijs interpositis ponitur: non ta-
ctetur sanè similia credidisse, secundum aliquid tamen
aduersatus ei dicitur: sed quid sit ipsum aliquid, omni-
nino non dicitur. Philaster autem continuatim ponit
ambos sub singulis et propriis numeris, quasi here-
ses duas, cum dicat Photinum in omnibus Pauli secun-
dum fuisse doctrinam.

46 Manichæi, à quodam Persa extiterunt, qui uo-
tabatur Marin, quamvis ex ipsum cum eius insana
doctrina coepisset nomen prædicari, nā antehac Ur-
bicus uocabatur. Sed in græcia discipuli eius uitantes
nomen insanie, quasi doctiores et eo ipso mendacio-
res: geminata enim litera, Manicheum, quasi man-
na fundentem, pro Manichæo, id est, insano appel-
lauerunt. Iste duo principia inter se diuersa atq; ad-
uersa, eademq; eterna et coeterna, hoc est semper
fuisse, compositum: Diversisq; naturas atq; substantias, bo-
ni salient et mali, sequens alios antiquos hereticos,
opinatus est, quarum inter se pugnam et cōmixcio-
rem, ex boni à malo purgationem, et boni qd' pur-

gari non poterit, cum malo in eternā damnationem
secundum sua dogmata asseuerans multa fabulatur,
quæ aucta intexere huic opere nimis longum est. Ex
his autem suis fabulis uanis atq; impensis coguntur dice-
re, animas bonas, quas absent ab animarum mala-
rum naturæ, salient contrariae commixtione liberan-
das, eius cuius deus est, esse naturæ. Proinde mun-
dū à natura boni, hoc est, à natura dei factum, confi-
tentur quidem, sed de commixtione boni et mali, quæ
facta est, quādo inter se utraq; natura pugnauit. Ip-
sum uero boni à malo purgationem ac liberationē,
non solum per totum mundum, et de omnibus eius
elementis uirtutem dei facere dicunt, uerum etiam electos
suos per alimenta quæ sumunt: et eis quippe alimē-
tiis statim uniuerso mundo dei substancialiter perhibent esse
cōmixtam: quam purgari putant in electis suis eo ge-
nere uitæ, quo uiuunt electi Manichæorum, uelut
sanctius et excellentius auditoribus suis: nam his du-
abus professionibus, hoc est, electorum et auditorum,
ecclesiæ suam constare uoluerunt. In cæteris autem
hominibus, etiam in ipsis auditoribus suis, hanc par-
tem bonæ diuinæq; substancialę, quæ mixta et colligata
in ipsis et potibus detinetur, maximeq; in eis qui ge-
nerant filios, arctius et inquinatius colligari putat.
Quicquid uero undique purgatur luminis, per quas dä-
naues, quas esse lunam et solem uolunt, regno dei,

tanquam proprijs sedibus reddi. Quas itidem naues
de substantijs dei pura perhibent fabricatas. Luemis
istā corporei animantium mortalium oculis adiacen-
tem, non solum in his nauibus, ubi eam purissimam
credūt, uerum etiā in alijs quibusq; ludis rebus, ubi
se uandū ipsos tenetur admixta, crediturq; purganda,
dei dicunt esse naturam. Quinq; enim elementa que
generunt principes proprios, genti tribuunt tene-
brarum, etq; elementa his nominibus nuncupant, fu-
mum, tenebras, ignem, aquam, uentum. In fumo na-
ta animalia bipedia, unde homines duere originem
censem. In tenebris serpenta. In igne quadrupedia.
In aquis natatilia. In uento uolatilia. His quinque ele-
mentis malis debellandis, alia quinq; elementa de re-
gno et substantia dei missa esse, et in illa pugna fu-
isse permixta, fumo acra, tenebris lucem, igni malo
ignem bonum, aquae male aquam bonam, uento ma-
lo uentu bonum. Naves autem illas, id est, duo cœli
luminaria ita distinguunt, ut lunam dicant factam ex
bona aqua, solem uero ex igne bono. Esse autem in
eis nauibus sanctas virtutes, que se in masculos trans-
figurant, ut illidian fœminas gentis aduersæ, et per
hanc illecebram cōmota eorum concupiscentia, fugiat
de illis lumen, qd' membris suis permixtum tenebant,
et purgandum suscipiatur ab angelis lucis, purgatiq;
illis nauibus imponatur ad regna propria reportan-
dum.

dum.* Animas auditorum suorum in electos rea-
uolui arbitrantur, aut feliciore compendio in esas
electorum suorum, ut iā inde purgate in nulla cor-
pora reueluantur. Ceteras autem animas et in pe-
cora redire arbitrantur, et in omnia que radiibus
fixa sunt, atq; aluent in terra. Herbas enim atq;
arbores, sic putant uiuere, ut uitam que in illis est,
sentire credant, et dolere cum laeduntur, nec aliquid
inde sine crudatu eorum quenquā posse uellere, aut
carpere. Propter quod agrum etiā spinis purgare ne-
fas habent. Vnde agriculturam, que omnium artium
est innocentissima, tanquam plurium hominiorum
ream dementes accusant, suisq; auditoribus ideo hæc
arbitrantur ignosci, quia præbent inde alimenta ele-
ctis suis, ut diuina illa substantia in eoru uentre pur-
gata, impetrat eis ueniā, quorum traditur oblatione
purganda. Itaq; ipsi electi, nec in agris operantes,
nec poma carpentes, nec saltem folia illa uellentes,
expectat hæc afferriri usibus suis ab auditoribus suis,
uiuentes de tot ac tantis secundum suam uanitatem ho-
madijs alienis. Monent etiā eosdem auditores suos,
ut si uescantur carnis, animalia non occidant, ne
offendant principes tenebrarum in celestibus colliga-
tos, a quibus omnem carnem diant originem duere.
Et si utū coniugibus, conceptum tamen generatio-
nemq; deuident, ne diuina substantia que in eos per

alimenta ingreditur, uim culis carneis ligetur in prole; sic quippe in omnem carnem, id est, per escas et potus uenire animas credunt. Vnde nuptias sine dubitatione condemnant, & quantum in ipsis est, prohibent, quando generare prohibent, propter quod coniugia copulanda sunt. Adam & Euam, ex parentibus principibus sumi afferunt natos, cum patr eorum nomine Saclas sociorum suorum foetus omnium deuorasset, & quicquid inde contextu diuina substantiae cooperat, cum uxore concubens in carne prolis, tanquam tenacissimo uimulo colligasset. Christum autem fuisse affirmant, quem dicit nostra scriptura serpente, a quo illuminatos eos afferunt, ut cognitiōis oculos aperirent, & bonum malūq; dinoscerent. Eumq; Christum nouissimis temporibus uenisse ad animas, non ad corpora liberanda: Nec fuisse in carne uera, sed simulatā spēdem carnis ludificandis humanis sensibus præbuisse, ubi nō solum mortem, uerum etiā resurrectionem similiter mentiretur. Deum qui legem per Mosen dedit, & in Hebreis prophetis locutus est, non esse uerū deum, sed unū ex principibus tenebrarum. Ipsiusq; noui testamenti scripturas tanquam falsatas ita legunt, ut quod uoluerint, inde accipiant, quod nolunt, reijciant: eisq; tanquam non totum uerū habentibus nonnullas apocryphas anteponant: promissionem domini Iesu Christi de paraclete spiri-

tus sancto in suo Archimanichao dicūt esse cōpletam. Vnde se in suis literis Iesu Christi apostolum dicit, eo quod Iesus Christus se missurum esse promiserit, atq; in illo miseric spiritum sanctum: propter quod etiā ipse Manicheus duodeam discipulos habuit, instar apostoliā numeri, quem numerū Manichaei hodieq; uolunt. Nā ex electis suis habent duodeam, quos appellant magistros, & terdumdecimum principem ipsorum. Episcopos autem septuaginta duos, qui ordinantur a magistris, & presbyteros, qui ordinantur ab episcopis. Habent etiā episcopi diaconos. Iam ceteri tantummodo electi uocantur. Sed mittuntur etiam ipsi qui uidentur idonei ad hunc errorem, uel ubi est sustentandum & augendum, uel ubi non est, etiam seminandum. Baptismum in aqua nihil cuiquam perhibent salutis afferre, nec quenquam eorum quos decipiunt, baptisandum putant. Orationes faciunt ad solem per diem quaquaversum diramit: ad lunā per noctem si apparet, si autem non apparet, ad aquiloniā partem, qua sol cum occiderit ad orientem reuertitur, stant orantes. Pecatorum originem non libero arbitrio uoluntatis, sed substantiae tribuunt gentis aduersæ: quam dogmatizantes esse hominibus mixtam, omnem carnem non dei, sed male mentis perhibent esse opificium, quā a contrario principio deo coeternam esse aiunt. Carnalem concupiscentiā,

qua caro concupiscat aduersus spiritū, non ex uitia
in primo hominē natura nobis inesse infirmitatē, sed
substantiam uolunt esse contrariam, sic nobis adhæ-
rentem, ut quando liberamur atq; purgantur, sepa-
retur à nobis, & in sua natura etiā ipsa immortalitā
uiuat. Easq; duas animas, uel duas mentes, unam bo-
nam, alterā malam, in uno hominē inter se habere
conflictum, quando caro concupiscat aduersus spiritū,
& spiritus aduersus carnem. Nec in nobis sanatum
hoc uitium, sicut nos dicimus, nūquā futurū: sed
à nobis seiuinctam atq; seclusam substantiā istam ma-
li, & finito isto seculo post conflagrationem mundi
in globo quodā, tanquam in carcere sempiterno, esse
uicturam: Cui globo affirmant accessū semper &
ad hæsurum, quasi a mortuorum atq; tectorum, ex
animabus, natura quidem bonis, sed tamen quæ non
potuerant à natura male contagione purgari.

4.7 Hierarchiæ, quorum autor Hierarcha nunca
patur, resurrectionem carnis negat, monachos tantū
& monachas & coniugia non habentes, in commu-
nionem recipiunt: ad regnum cœlorū non pertinere
parvulos dicunt, quia non sunt eis merita illa certa
minus, quo uitia superentur.

4.8 Melitian, à Melitio nuncupati, nolentes orare
cū cōuersis, ideſt eis qui in persecutiōe reuiderūt schi-
smastarū: nūc autē dicitur Arrianis esse cōiuncti.

4.9 Arriani ab Arrio, in eo sunt notissimi erroris,
quo patrem et filium et spiritum sanctū nolunt esse
unius eiusdēq; naturæ atq; substantiæ, aut ut expres-
sus dicitur, essentiæ, que ovoꝝ græcæ appellatur:
sed esse filium creaturam, spiritum uero sanctū crea-
turā creaturæ, hoc est ab ipso filio creatum uolūt.
In eo autem quod Christum sine anima solā carnem
suscepisse arbitrātur, minus noti sunt, nec aduersus
eos ab aliquo inueni de hac re aliquando fuisse certa-
tum. Sed hoc uerum esse & Epiphanius non tacuit.
& ego ex eorum quibusdam scriptis & colloctioni
bus artissime comperi. Rebaptisi quoq; ab his ca-
tholicos nouimus, utrum & non catholicos, nescio.
50 Vadianos quos appellat & Epiphanius schis-
maticos, non hæreticos uult uideri. Alij uocant An-
thropomorphitas, quoniā deū sibi fingunt cogitatio-
ne carnali in similitudinem imaginis corruptibilis ho-
minis, quod rusticati eorū tribuit Epiphanius, par-
cens eis ne dicantur hæretici. Eos autem separasse se
diat à cōmunione nostra, culpādo episcopos diuites,
& pascha cū iudeis celebrādo. Quāuis sint qui eos
in Aegypto ecclesiæ catholicæ cōmunicare assuerē
De Photiniis autem, quos isto loco Epiphanius cō-
memorat, iam superius satis locatus sum.

51 Semiariianos Epiphanius diat, qui similis essen-
tiae dicunt filium, tanquam non plenos Arrianos, quasi

Arriani, nec similem uelint, cum haec Eunomiani dicere celebrentur.

52 Macedoniani, sunt à Macedonio Constantinopolitanæ ecclesiæ episcopo, quos et πνομαλμάχος græci dicunt, eo quod de spiritu sancto litigent. Nam de patre & filio recte sentiunt, quod unius sint eius dæc substantiae, uel essentiæ: sed de spiritu sancto hoc nolunt credere, creaturæ eum esse dicentes. Hos potius quidam semiarrianos uocant, quod in hac questione ex parte cum illis sint, ex parte nobis sum. Quāuis à nonnullis perhibetur, non deum, sed deitatem patris & filii dicere spiritum sanctum, & nullam propriam habere substantiam.

53 Aériani, ab Aërio quodam sunt, qui cū esset presbyter, doluisse fertur, qd episcopus non potuit ordinari, et in Arrianorū hæresim lapsus, propria quoq; dogmata addidisse nonnulla dicens, orare uel offerre pro mortuis oblationem non oportere, nec statuta solenniter celebranda esse ieiunia, sed cum quisq; uulnerit ieiunandum, ne uideatur esse sub lege. Diabat etiā presbyterū ab episcopo nulla differentia debere discerni. Quidā perhibent istos, sicut Encratitas, uel Apotacitas non admittere ad communionem suā, nisi continentes, & eos qui seculo ita renundauerint, ut propria nulla posseident: ab eis tamen carnū non eos abstinere diat Epiphanius. Philaster uero &

hanc eis tribuit abstinentiam.

54 Aëtiani ab Aëtio sunt uocati, idemq; Eunomiant ab Eunomio Aëtij disapulo, quo nomine magis innotuerunt. Eunomius quippe in dialectica præualens autius & celebrius defendit hanc hæresim, dissimilem per omnia patri afferens filium, & filio spiritum sanctum. Fertur etiā usq; adeo fuisse bonis moribus iniurias, ut affereret, quod nihil aitq; obesset quorūlibet perpetratio ac perseverantia peccatorū, si huius que ab illo docebatur fidei participes esset.

55 Apollinaristas Apollinaris instituit, qui de anima Christi à catholica dissenserū, dicentes sicut Arriani, deum Christum carnem sine anima suscepisse. In qua questione testimonis euangelicas uicti, mente, qua rationalis est anima hominis, nō fuisse in anima Christi, sed pro hac ipsum uerbum in ea fuisse dixerunt, De ipsa uero eius carne sic à recta fide dissensisse peribentur, ut dicarent carnem illam & uerbum unius eiusdemq; substantie, cōtentiosissime affererates uerbum carnem factum, hoc est, uerbi aliquid in carnem fuisse conuersum atq; mutatum, non autem carnem de Mariae carne susceptam.

56 Antidicomarianitæ appellati sunt heretici, qui Mariæ virginitati usq; adeo contradicunt, ut affirmant eā post Christum natū uiro suo fuisse cōmixta.

57 Psallianorū postremam ponit Epiphanius hæ-

resim, quod nomen ex lingua Syrd est, græce autem
dicitur εὐχέτου, ab orādo sic appellati: tantū enim
orant, ut eis qui hoc de illis audiunt, incredibile ui-
deatur: Nam cum dominus dixerit, oportet semper
orare, et non deficere. Et Apostolus, sine intermissione
one orate: quod sanissime sic accipitur, ut nullo die
intermittantur certa tempora orandi, isti ita nimis
hoc faciunt, ut hinc iudicentur inter haereticos nomi-
nandi. Quamuis nonnulli eos dicant de purgatione
animatorum nescio quam phantasticam et ridiculam fa-
bulam narrare, porcam saliat cum porcellis suis uia-
deri exire de ore hominis quando purgatur, et in eū
uisibili similiter specie ignem, qui nō cōburat, intra-
re. His adiungit Epiphanius Euphemitas, Martyris
anos et Satamanos, et hos omnes cum illis tanquam
unam haeresim ponit. Diauntur Euchites opinari, mo-
nachis non licere sustentandæ uitæ suæ causa aliquid
operari, atque ita seipso monachos profiteri, ut om-
nino ab operibus uarent. Vsq; ad istos ergo de haere-
sibus opus suū supradictus episcopus Cyprius, apud
græcos inter magnos habitus, et à multis in catholi-
ca fidei sanitatem laudatus. Cuius ego in cōmemoran-
dis haereticis, non modum, sed ordinem sum securus:
Nam et aliqua ex alijs posui, quæ ipse non posuit:
et aliqua nō posui, que ipse posuit: itaque alia latius
quām ipse, alia etiam brevius explicauit: parens in
nonnullis

nonnullis exhibui breuitatem, omnia moderans siue
intentionis meæ ratio postulabat. Proinde ille de oc-
tuaginta haeresibus separatis uiginti, quas ante domi-
ni aduentum extitisse, sicut ei uisum est, computauit:
reliquas post domini aſcenſum natas, sexaginta bre-
uissimis libris quinq; cōprehendit, atq; omnes in sex
libros totius eiusdem sui operis seat concludi. Ego
autem quia secundū petitionem tuam eas haereses me
morare institui, quæ post glorificationem Christi se
aduersus doctrinam Christi, etiā sub uelamine Chri-
stiani nominis extulerunt, quinquaginta septem ex
Epiphaniis ipsius opere in meum transfulti, duas in
unam referens, ubi nullā differentiā potui reperire:
Et rursus ubi ille ex duabus unam facere uoluit, sub
numeris suis singulas posui. Sed adhuc cōmemorare
debeo, siue quas apud alios repperi, siue quas ip-
se reminiscor: Nunc ergo addo quas Philaster po-
suit, nec posuit Epiphanius.

58 Metangismon et diā possunt, qui Metangismon
afferunt, dicens sic esse in patre filium, quomodo
uas in vase, quasi duo corpora carnaliter opinantes,
ita ut filius intret in patrem, tanquam uas minus in
vas maius. Vnde et tale nomen hic error accepit, ut
μεταγιγνόσκως græce dicetur: ἀγγελον quippe illa
lingua uas dicitur, sed introitus unius uasis in alte-
rum latine uno nomine non potest diā, sicut græce

potuit metayyloquor.

59 Seleudani uel Hermiani, ab autoribus Seleucio uel Hermia, qui elementorum materiā de qua factus est mundus, non à deo factum dicunt, sed deo cōeter nam. Nec animam deo tribunt creatori, sed crea tores esse animarum angelos uolunt, de igne & spi ritu. Malum autem afferunt esse aliquando à deo, aliquando à materia. Negant salvatorem in carne se dere ad dextrā patris, sed ea se exuisse perhibent, eāq; in sole posuisse, accipientes ocarionem ē psal mo, ubi legetur: In sole posuit tabernaculum suum. Negant etiā uisibilem paradisum. Baptismū in aqua non accipiunt. Resurrectionem non putant futurā, sed quotidie fieri in generatione filiorum.

60 Proclitanitæ, scuti sunt istos, et addiderunt Christien non in carne uenisse.

61 Patritiani, à Patritio nuncupati, substantiā car nis humanae non à deo, sed à diabolo conditā dicunt, eāq; sic fugiendam & detestandā putant, ut quidam eorum perhibeantur, etiā mortis fibi illata carere car ne volsisse.

62 Asiræ, ab utre sic appellati sunt, Ἀσηροι enim græce, latine uter dicitur: quem perhibentur inflatum & opertum, carnare bacchantes, tanquam ipsi sint euangelia utres novi, uino nouo repleti.

63 Patalorinchitæ, intantum silentio student, ut

naribus et labijs suis digitū opponant, ne uel ipsam taciturnitatēm uoce præripiant, quando tāendū sibi esse arbitrantur, unde etiam illis est nomen inditum: πατελορινχίται enim græce dicitur palus, επίγυνος. Cur autem per palum digitum significare ma luerint, à quibus hoc nomen compositi est, nescio: cum græce dicitur digitus δάκτυλος, et possint utiq; dactylorinchitæ multo euidentius nuncupari.

64 Aquarij, ex hoc appellati sunt, quod aquam offerunt in poculo sacramenti, non illud quod om nis ecclesia.

65 Coluthiani, à quodā Colutho, qui dicebat, de um non facere mala, contra illud quod scriptum est: Ego deus creans mala.

66 Floriniani, à Florino, qui è contrario dicebat, deum creasse mala, contra id quod scriptum est: Fe at deus omnia, & eae bona ualde. Ac per hoc quā uis contraria inter se dicentes, tamen ambo diuinis eloquijs resistabant: Creat enim deus mala, penas iustissimas irrogando, qd' Coluthus non uidebat: non autem malas creando naturas atq; substantias, inquā tu sunt naturæ atq; substantiæ, ubi Florinus errabat.

67 Hæresim quandam sine autore & sine nomine Philaster cōmemorat, quæ dicit, hunc mundum etiā post resurrectionem mortuorum in eodem statu, in quo nūc est, esse mansurum, neg. ita esse mutandū,

ut sit eccl^m nouum & terra noua, sicut sancta scri-
ptura promittit.

68 Est alia hæresis nudis pedibus semper ambulan-
tium, in eo quod dominus dixerit ad Moysen uel ad
Iosue: solue calamentū de pedibus tuis. Et qd^m pro-
pheta Esaias nudis pedibus iussus fuerit ambulare.

69 Donatiani uel Donatistæ sunt, qui primū pro-
pter Donatum contra suam uoluntatem Cælianum
ecclesiæ Carthaginensis episcopum factum, schisma
fecerunt, obijcentes ei crimina non probata, &
maxime quod à traditoribus diuinarum scripturarum
fuerit ordinatus. Sed post causam cum eo dictam at
q^m finita, falsitatis rei deprehensi, pertinac^m dissentioe
firmata, in hæresim schisma uenterunt: tanquam eccl^m
sia Christi propter crimina Cæliani, seu uera, seu
quod magis apparuit iudiabus, fissa, de toto terrarū
orbe perierit, ubi futura promissa est, atq; in Africa
Donati parte remanserit, in alijs terrarum partibus
quasi contagione cōmuniōis extincta. Audent etiā re-
baptisare catholicos, ubi se amplius hæreticos esse fir-
marunt, cum ecclesiæ catholice uniuersæ placuerit,
nec in ipsis hæreticis baptisma commune resandere.
Huius hæresis principem accipimus fuisse Donatū,
qui de Numidia ueniens, & contra Cælianum chri-
stianam diuidens plebem, adiunctis sibi eiusdem facti-
onis episcopis, Majorinum apud Carthaginem or-

dinavit episcopum: cui Majorino Donatus aliis
eadem diuisione succedit, qui eloquentia sua sic cōfir-
mant hanc hæresim, ut multi existimant propter ip-
sum potius eos Donatistas vocari. Extant scripta
eius, ubi apparet cum etiam non catholicam de trinitate
habuisse sententiā: sed quamvis eiusdem substanciali,
minorem tamen patre filium, & minorem filio
putasse spiritum sanctum. Verum in hunc quem de
trinitate habuit eius errorem Donatistarū multitudo
intenta non fuit, nec facile in eis quisquam qui hoc il-
lum sensisse nouerit, inueniatur. Ipsi hæretici in urbe
Roma Montenses vocantur, quibus hinc ex Africa so-
lent episcopum mittere: aut hinc illuc Afri episcopi
eorum pergere, si forte ibi cum ordinare placuerit.
Ad hanc hæresim in Afri & illi pertinent, qui ap-
pellatur Circumcelliones, genus hominum agreste &
famosiſimæ audaciae, non solum in alios immania
fanora perpetrande, sed nec sibi eadem insana feri-
tate parando. Nam per mortes uarias, maxime præ-
cipitorum, & aquarum, & ignium, seipsoſ necare
consueverunt, & in istum furorem alios quos potue-
rint sexus utriusq; seduere, aliquando ut occidan-
tur ab alijs, mortem nisi fecerint, cōminantes. Verum
tamen plerisq; Donatistarum dissident tales, nec eo
rum cōmunione contaminari se putant, qui Christia-
no orbi terrarum dementes obijcent ignotorum cri-

men Afrorum. Multa et inter ipsos facta sunt schis= mata, et ab eis se diuersi coetibus alij atq; alij separarunt, quorum separationem cetera grandis multi tudo non sensit. Sed apud Carthaginem Maximianus contra Primianum ab eiusdem erroris centrum ferme episcopis ordinatus, et a reliquis trecentis decem, cum eis duodecim, qui ordinationi eius etiam presentia corporali interfuerunt, atrocissima criminatione da mnatus, compulit eos nosse, etiam extra ecclesiam dari posse baptismum Christi: Nam quosdam ex eis, cum eis quos extra eorum ecclesiam baptisauerant, in suis honoribus sine ulla in quoqua repetitione baptismati reepperunt: nec eos ut corrigerent, per publicas potestates agere desliterunt, nec eorum criminibus per sui consilij sententiā uehementer exaggeratis, con munionem suam contaminare timuerunt.

70 Prisidianisti, quos in Hispania Prisidianus instituit, maxime Gnosticorum et Manicheorum dog mata permixta sectantur: quamvis et ex alijs heresi bus in eos fordes, tanquam in sentinam quandam horribili confusione confluxerint. Propter occultandas autem contaminationes et turpitudines suas, habent in suis dogmatibus et haec verba: Iura, periura, secretū prodere voli. Hi animas dicunt eisdē naturae atq; substantiae, cuius est deus. Ad agonem quendam spontaneum in terris exercendum, per septem calos

et per quosdā gradatim descendere principatus, et in malignum principem incurvare, à quo ipsum mundum factū uolunt, atq; ab hoc principe per diuersa carnis corpora semiari. Abruunt etiam fatalibus stellis homines colligatos, ipsumq; corpus nostrum secundum duodecim signa cœli esse compositum, sicut hi qui Mathematica uulgo appellantur: constituentes in capite arietem, taurum in cœruleo, geminos in himeris, cancrum in pectore, et cetera nominatim signa percurrentes, ad plantas usq; peruenient, quas pisibus tribuunt, quod ultimum signum ab astrologis nuncupatur. Hæc et alia fabulosa, uana, sacrilega, que persequi longum est, heresis ista contextit. Carnes tanquam immundas escas etiam ipsa deuitat. Coniuges quibus hoc malum powerit persuadere, disiungens, et viros a nolentibus foeminas, et foeminas a nolentibus uiris. Opificiū quippe omnis carnis non deo bono et uero, sed malignis angelis tribuunt hoc uersiores etiam Manicheis, quod nihil scriptus rarū canoniarum repudiāt, simul cum Apocryphis legentes omnia, et in autoritatem sumentes: sed in suos sensus allegorizando uerentes, quicquid in sanctis libris est, qd' eorum euertat errorem. De Christo Sabellianam sectam tenent, eundem ipsum esse dicentes, non solum filium, sed etiam parem et spiritum sanctum.

71 Dicit Philaster, esse alios hæreticos qui cum hominibus non sumunt escas, sed utrum cum alijs, qui eiusdem sectæ non sunt, an etiam inter seipso id faciant, non exprimit. Dicit etiā eos de patre & filio recte, de spiritu autem sancto non catholicæ sapere, quod eum opinentur esse creatum.

72 A Rhetorio quodam exortam hæresim dicit nominum mirabilis vanitatis, que omnes hæreticos recte ambulare, & uera dicere affirmat: quod ita est absurdum, ut nūbi incredibile videatur.

73 Alia est hæresis, que dicit in Christo diuinitatem doluisse, cum figeretur caro eius in cruce.

74 Est alia, que triforum mem sic asserit deū, ut quedam pars eius sit pater, quedam filius, quedam spiritus sanctus: hoc est, quod dei unius partes sunt, que istam faciunt trinitatem, uelut ex his tribus partibus compleatur deus, nec sit perfectus in seipso, uel pater, uel filius, uel spiritus sanctus.

75 Alia est, que dicit aquam non à deo creatam, sed ei semper fuisse coeternam.

76 Alia dicit, corpus hominis, non anima esse imaginem dei.

77 Alia dicit innumerabiles mundos, sicut opinati sunt quidam philosophi gentium.

78 Alia sceleratorum animas converti in demones dicit, & in quæc; animalia suis meritis congrua.

79 Alia

79 Alia, descendente ad infros Christo credidisse in credulos, & omnes inde existimat liberatos.

80 Alia, sempiterne natū non intelligens filium, putat illam natuitatem sumpsiisse à tempore initium, & tamen uolens coeternum patri filium confiteri, apud illum fuisse ante quā de illo nascetur existimat, hoc est, semper eum fuisse: ueruntamen semper eum filium non fuisse, sed ex quo de illo natus est, filium esse coepisse. Has hæreses que absq; autorum nominibus sunt, putauit in hoc opus meum de Philastri ope re transferendas: & alias quidem ipse cōmemorat, sed nūbi appellande hæreses non uidentur. Quascūq; autem sine nominibus posui, nec ipse earum nomina commemorauit.

81 Luciferianos, à Lucifero Caralitano episcopo exortos, & celebriter nominatos, nec Epiphanius, nec Philaster inter hæreticos posuit: credo tantummodo schisma, non hæresim condidisse, credentes: apud quendam tamen, cuius nomen in eodem eius opus scalo non inueni, in heretias Luciferianos positos legi per hec uerba. Luciferiani, inquit, cum teneant in omnibus catholicam ueritatem, in hoc errore stultissime prolabuntur, ut animam dicant ex transuertione generari: eandemq; dicunt & de carne, & carnis esse substantiam. Utrum ergo iste propter hoc, quod de anima ista sentiunt, si tamen uere ita sentiunt, eos

inter hereticos ponendos esse crediderit, recteque cre-
diderit: an etiam si id non sentirent, siue non sentiunt,
ideo tamen sunt heretici, quia dissensione suam per-
tinac animositate firmarunt, alia quæstio est, neque
hoc loco mihi uidetur esse tractanda.

82 Iouinianistas quoque apud istum reperi, quos iam
noueram: A Iouiniano quodam monacho ista heres
orta est aetate nostra, cum adhuc iuuenes essemus.
Hic omnia peccata sicut Stoici philosophi, paria esse
diuebat: nec posse peccare hominem lauacro regene-
rationis accepto: nec aliquid prodesse ieiunia, uel à
abis aliquibus abstinentia. Virginitatem Marie de-
struebat, dicens eam pariendo fuisse corruptam. Virgo-
nitatem etiam sanctimonialium, & continentiam sexus
uirilis in sanctis eligentibus celibem uitam, coniugio
rum castorum, atque fidelium meritis adæquabat: ita
ut quodam virgines sacrae prouecte iam aetatis in urbe
Roma, ubi haec docebat, eo auditio nupsisse dicantur.
Non sanè ipse uel habebat, uel habere uolebat uxo-
rem, quod non propter aliquod apud deum maius
meritum in regno uitæ perpetuae profuturum, sed
propter presentem prodesse necessitatem, ne homo con-
iugalis patiatur molestias, disputabat. Cito tamen ista
heres oppresa & extincta est, nec usque ad decepit
onem aliquorū sacerdotum potuit peruenire.

83 Cum Eusebij historiā perscrutatus essem, cui Ru-

finus, à se in latinam linguam translatæ, subsequen-
tium etiam temporum duos libros addidit, non inueni
aliquam heresim, quam non legerim apud istos, nisi
quam in sexto libro ponit Eusebius, narrans eam exti-
tisse in Arabia. Itaque hos hereticos, quoniam nullum
eorum ponit autorem, Arabicos possumus nunc uppare:
qui dixerunt animas cum corporibus mori atque
dissolui, in fine seculi utrungque resurgere: Sed hos ab
sputatione Origenis presentis, & eos alloquentis, &
terrime dicit fuisse correctos. Iam nunc illæ cōmemo-
randæ sunt hereses quæ apud nos, non apud istos
repertæ sunt, sed in recordationem nostrā quomo-
do uenerunt.

84 Heluidiani exorti ab Heluidio, ita uirginitatem
Marie contradicunt, ut eam post Christum alios etiam
filios de utero suo Joseph peperisse contendant: sed
mirum ni istos prætermisso Heluidij nomine, Antidi-
con maritus Epiphanius appellauit.

85 Paterniani inferiores partes humani corporis non
à deo, sed à diabolo factas opinantur: et omnium ex illis
partibus flagitorum licentia tribuentes, impurissime
uiuunt. Hos etiam Venustianos quidam vocant.

86 Tertullianistæ, à Tertulliano, cuius multa legun-
tur opuscula eloquentissime scripta, usque ad nostrum
tempus paulatim defidentes in extremis reliquis du-
rare potuerunt in urbe Cartaginensi: me autem ibi

posito ante aliquot annos, quod etiam te meminisse
arbitror, omni ex parte consuēti sunt: paucissimi
etiam qui remanserant, in catholicam transferunt,
suamq; basilicam quae nunc etiā notissima est, catho= =
lice tradiderūt. Tertullianus ergo sicut scripta eius
indicant, animam diat immortalem quidem, sed eā
effigiatum corpus esse contendit: neq; hanc tantum,
sed ipsum etiā deum corporeum esse diat, licet non
effigiatum. Nec tamē hinc hereticus creditur factus:
posset enim quoquo modo putari ipsam naturā sub= =
stantiāq; diuinam corpus uocare, non tale corpus au= =
ius partes aliae maiores, aliae minores ualeat uel de= =
beant cogitari, qualia sunt omnia quae proprie diā= =
mus corpora: quamuis de anima tale aliquid sentiat.
Sed potuit, ut dixi, propterea putari corpus deum
dicere, quia non est nihil, non est inanitas, non est
corporis uel anime qualitas, sed ubiq; totus, et per
locorum spaciā nulla partitus: in sua tamen natura
atq; substantia immutabiliter permanet. Non ergo
ideo est Tertullianus factus hereticus, sed quia tran= =
siens ad Cataphryges quos antē destruxerat, coepit
etiā secundas rupias contra apostolicam doctrinam
tanquam supra damnare, et postmodum etiam ab
ipsis diuisus, sua conuentuali propagauit. Dicit
sane ipse animas hominum pessimas post mortem in
demones uerti: statum autem anime credit per trā

duam propagari.

87 Est quædam hæresis rusticana in campo nostro,
id est, Hipponeñi, uel potius fuit: paulatim enim di= =
minuta, in una exigua villa remanserat, in qua qui
dem paucissimi, sed omnes hoc fuerunt. Qui omnes
modò correcti, et catholice facti sunt, nec aliquis il= =
lius supersedit erroris: Abelonij uocabantur, punica
declinatio nominis. Hos nonnulli dicunt ex filio Adæ
nominatos, qui est uocatus Abel: unde Abelianos uel
Abeloitas eos nos possumus dicere. Non misabantur
uxoribus, et eis tamen sine uxoribus uiuere secta=
ipsius dogmate non licet. Mares ergo et foeminae
sub cōtinente professione simul habitantes, puerum
et puellā sibi adoptabant in eiusdem coniunctionis
pacto, successores suos futuros: morte preventi quā
busq; singulis alijs surrogabātur: dum tamen duo du= =
obus disparis sexus in illius domus societate suæ de= =
rent. Vtrolibet quippe parente defuncto, uno rema= =
nenti, usq; ad eius quoq; obitum filij seruiebāt. Post
eius mortem etiam ipsi puerum et puellam similiter
adoptabāt: nec unquā eis defuit unde adoptarent,
generantibus circumquaq; uianis, et filios suos in o= =
pes ad spem hereditatis alienæ libenter dantibus.

88 Pelagianorum est hæresis hoc tempore omnium
recentissima, à Pelago monacho exorta. Quem ma= =
gistrū Coelestius sic securus est, ut sectatores corūm

Cœlestiani etiā nunaupentur. Hi dei gracie, qua pre
destinati sumus in adoptionem filiorum per Iesum
Christum in ipsum, & qua eruimur de potestate te-
nebrarum, ut in eum credamus, atque in regnum ip-
sius transferanur, propter quod ait. Nemo venit ad
me, nisi fuerit ei datum a patre meo. Et quia diffun-
ditur charitas in cordibus nostris, ut fides per dilec-
tionem operetur, instanti*ū* inimici sunt, ut sine hac
posse hominem credat facere omnia diuina mandata:
cum si hoc uerum esset, frustra dominus dixisse uide-
retur: Sine me nihil potestis facere. Denique Pelegius
a fratribus increpatus, quod nihil tribueret adiuto-
rio gratiae dei, ad eius mandata facienda, correptioni
eorum hactenus cœdit, ut non ea libero arbitrio pre-
poneret, sed infideli calliditate supponeret dicens: ad
hoc eam dari hominibus, ut que facere per liberum
iubentur arbitrium, facilius possint implere per gra-
tiam. Dicendo utique, ut facilius possint, uoluit credi,
etiam si difficultius, tamen posse homines sine gratia fa-
cere iuxta diuina. Illam uero gratiam dei, sine qua ni-
hil boni possumus facere, non esse dicunt, nisi in libe-
ro arbitrio, quod nullis suis precedentibus meritis
ab illo accipit nostra natura, ad hoc tamen ipso ad-
iuante per suam legem atque doctrinam, ut discamus
que facere & que sperare debeamus. Non autem ad
hoc per donum spiritus sancti, ut que didicerimus esse

facienda faciamus. Ac per hoc diuinitus nobis dari
scientiam confitentur, qua ignorantia pellitur. Char-
itatem autem dari negant, qua pie uiuitur, ut saluat
cum sit dei donum scientia, que sine charitate inflat,
non sit dei donum ipsa charitas, qua ut scientia non
inflet, edificat. Destruunt etiam orationes quas fa-
cit ecclesia, siue pro infidelibus & doctrinæ dei re-
fistentibus, ut conuertantur ad deum, siue pro fideli-
bus, ut augeatur eis fides, & perseverent in eo. Hæc
quippe non ab ipso accipere, sed a seipsis homines
habere contendunt, gratia dei qua liberamur ab im-
pietate dicentes secundum merita nostra dari, quod
quidem Pelagius in episcopali iudicio Palestino dam-
nari metuens, damnare compulsus est: sed in poste-
rioribus suis scriptis hoc inueniuntur docere. In id etiā
progrediuntur, ut dicant uitam instorum in hoc seculo
nullum omnino habere peccatum, & ex his ecclesiæ
Christi hac mortalitate perfida, ut sit omnino si-
ne macula & ruga, quasi nō sit Christi ecclæsia, que
in toto terrarum orbe clamat ad deum: Dimitte no-
bis debita nostra. Parvulorum etiam negantes secun-
dum Adam carnaliter natos contagium mortis anti-
que prima nativitate contrahere. Sic enim eos sine
ullo peccati originalis uinculo afferunt nasæ, ut pros-
sus non sit, quod eis oporteat secunda nativitate di-
mitti, sed eos propterea baptisari, ut regeneratione

adoptati, admittantur ad regnum dei: de bono in me-
lius translati, non ista renovatione ab aliquo malo
obligationis veteris absoluti. Nam etiam si non bapti-
sentur, promittunt eis extra regnum quidem dei,
sed tamen æternam & beatam quandam uitam suam.
Ipsum quoq; Adam dicunt etiam si non peccasset, fu-
isse corpore moritum, neq; ita mortuum merito
culpæ, sed conditione nature. Objiciuntur eis &
alii nonnulla, sed ista sunt maxime ex quibus intel-
liguntur etiam illa uel cuncta, uel penè cuncta pen-
dere. Ecce quā multas cōmemorauimus hæreses,
nec tamen modum tuæ postulationis impleuimus. Ex
quo enim Christiana religio, ut uerbis tuis utar, hæ-
reditatis promisse nomen accepit, que hæreses ortæ
sunt, quomodo cōmemorare omnes potui, qui om-
nes nosse non potui? Quod ideo existimo, quia nullus
corū quorum de hæresi scripta legi, omnes posuit:
Quandoquidem inueni apud alium, quas apud aliū
non inueni, & rursus apud istū quas ille non po-
suit. Ego autem propterea plures quā ipsi posui,
quia collegi ex omnibus, quas omnes apud singulos
non inueni: additis etiā his, quas ipse recolens apud
illū corū inuenire non potuit: Vnde meritò credo
nec me posuisse omnes, quia nec omnes qui de hac
re scripserant legere potui, neq; hoc quenquam eo-
rum video fecisse quos legi. Postremo etiam si omnes
forstian

forstian posui, quod nō puto, utrum omnes sint utili-
nes sao. Et ideo quod uis me loquente finiri, non sal-
tem potest me cognoscere comprehendere. Audiui scri-
psi de hæresibus sanctū Hieronymum, sed ipsum
cuius opusculum nec in nostra bibliotheca inuenire
potuimus, nec unde possit accipi, scimus. Quod si tu
sceris, perueniat illud, et forstian habebis melius ali-
quid quām hoc nostrum: quamuis nec ipsum, liat
bonūm doctissimum, omnes hæreses arbitror inda-
gare potuisse. Et certe Abelitas nostra regionis hæ-
reticos, quantū existimo, ille nesciuit. Sic forte et alibi
alios in obscurissimis locis reconditos, eiusq; notitiam
ipsa locorum obscuritate fugientes. Iam uero illud,
quod habent tuæ literæ, ut omnia omnino dicamus,
quibus heretici à ueritate dissentient, etiam si omnia
sare, facere non possum, quanto minus possum qui
omnia sare non possum. Sunt etiam heretici, quod
fatendum est, qui singulis uel non multo amplius do-
gmatibus oppugnant regulam ueritatis, sicut Mac-
doniani uel Photini, atq; alij quicunq; ita se ha-
bent. Illi autem, ut ita dixerim fabulones, id est qui
fabulas uanas, easdemq; longas perplexasq; conte-
xerunt, tam multis falsis dogmatibus pleni sunt, ut
ipsi quoq; illa numerare non possint, aut difficilime
possint. Nec illi alieno illa hæresis fide sic innona-
sat, ut suis: unde nec earū quas cōmemorauit omnia

dogmata me dixisse uel didicisse profiteor. Quis enim non videat, quantum res ista operam, & quam multas literas flagitet? Nec ideo tamen parum prodest errores istos quos huic operi interxi, lectos cogitatosq; uitare. Quid enim contra ista sententia catholica ecclesia, quod à me dicendum putasti, superfluo queritur, cum propter hoc sacerdote sufficiat eam contra ista sentire, nec aliquid eorum in fidem quenquam debere reappere. Quomodo autem que contra hec ueritas habet, afferenda ac defendenda sint, modulū operis huius excedit. Sed multum adiuuat cor fidei nosse, quid credendum non sit, etiam si disputandi facultate id refutare non possit. Omnis itaq; christianus catholicus ista non debet credere, sed non omnis qui ista non credit, consequenter debet se christianū catholicum iam putare uel dicere. Possunt enim hereses aliæ, que in hoc opere nostro commemoratae non sunt, uel esse uel fieri, quarum aliquā quisquis tenuerit, christianus catholicus non erit. Quid ergo faciat haeticum deinceps requirendum est, ut cum hoc domino adiuuante uitamus, non solum ea que sāmus, uerum etiam que nesciamus, siue que iam orra sunt, siue que adhuc oriri potuerunt haetica uenena uitemus. Huius autem sit iam uoluminis finis, quē propterea nobis antequam totum hoc opus perficirem, credidi esse mittendum, ut eum qui aung;

tegeritis, ad id quod restat implendum, quod tam magnum esse æternis, me orationibus adiunctis.

CATALOGVS HAERESON
AD QVOD VVL TDEV M
EXPLICIT.

Quanquam quod hic pollicetur Augustinus,
non prestat.

EX EODEM AVGUSTINO SIBYLA
E DE CHRISTO CARMINA,
quorum capitales literæ in græco sunt, In Cœs χρ
σος, ἥρως θεός, Κατηγορία, Quod & in latinum
translati eisdem ueribus apparet,
præterquam quod græcarum litera
rum proprietas non adeo
potuit obseruari.

Iudicii signum, tellus sudore madesat.
Ex celo rex adueniet per secula futurus.
Saliat in carne præsens, ut iudicet orbem.
Vnde deum ærrent incredulus atq; fidelis,
Celsum cum sanctis, æqui iam termino in isto.
Sic animæ cum carne aderunt quas iudicat ipse.
Cum iacet incultus densis in ueribus orbis.
Reiident simulacra uiri, cunctam quoq; gazam.
Exuret terras ignis pontumq; polumq;
Inquirens, terti portas effringet auerni.
Sanctorum sed enim auctæ lux libera carni
Tradetur, fontes æternaq; flamma cremabit.
Occultus actus detegens, tunc quisq; loquetur
Secreta, atq; deus reserabit pectora ludi.
Tunc erit & luctus, stridebunt dentibus omnes.
Eripitur solis iubar, & chorus iterit astris.
Voluetur cœlum, lunaris splendor obibit.

Deijact colles, ualles extollet ab imo.
Non erit in rebus hominum sublime uel altum.
Iam æquantur campis montes & cerula ponti.
Omnia cœssabunt, tellus confusa peribit.
Sic pariter fontes torrentur fluminaq; igni.
Sed tuba tunc sonitum tristem demittet ab alto
Orbe, gemens facinus miserum uariosq; labores.
Tartareumq; chaos monstrabit terra debisans.
Et coram hic domino reges sistentur ad unum.
Recedet ex celo, ignisq; & sulphuris annis.

IMPRESSVM IN INCLYTA
TRANSYLVANIAE
CORONA.

ANNO. M. D. XXXIX.

EVANGELIUM BEATI
MATTHAEI APO
STOLI.

- A** Patribus genitum, texit te Christe Matheus,
Clam Ioseph fugeret, angelus hunc retinet.
B imos rex perimit, dant reges munera, Ioseph
Iussus in Aegyptum fertq; refert puerum.
C celorum regnum, baptismum, uipereasq;
Vox docet, atq; Iesum patre tonante lauat.
D emone tentatus Iesus ad tria, per tria uincit.
Hinc docet et sanat, discipulosq; uocat.
E t montem Gradiens Totiens beat, et saliat sal.
Præceptis iungit plurima consilia.
F ormans orandi normam, ieunia subdit,
Vestis, thesauri, sit neq; cura abi.
G randia do petit: iudex ne sis, via stricta est.
Arbor pseudo probat, sit petra firma domus.
H inc leprosum, Centurij puerum quoq; sanat.
Et socrum Petri, stat mare, grexq; perit.
I stic contractus Graditur, Tilit aeg Matheum,
Principis et natam post fluidam reparat.
J ussit mira, suis dans nomina discipulis, ut
M ites sint, humiles, et patienter agant.
L audatur baptista, dei regnum patitur uim,
Vt tibi Corrozam: confiteorq; pater.

Multgentes spicas exauferat, dæmone pulsò
Belzebub ascribunt, signa Ione dat eis.
Nave sedens docuit, rizani: semine tacto
Orta, dei regnum, fitq; sagena maris.
Obsouro moritur Gladio Tunc noxq; abantur
Millia quinq; mare calcat, abitq; Petrus.
Propter non lotas non inquinat esca manus, cor.
Post Cananæa rogit, mille quaterq; abat.
Querunt signa mali, caueas pastam pharisei,
Dat claves Petro, tolle crucemq; sequens.
Resplendet domini facies, lunaticus æger
Curatur, statorem pisas ab ore uomit.
Scandala sint abs te, maior minor est, ouis errat,
Corripe, dimissa, debita serue dabis.
Tractat coniugium, doct Eunuchos, pueros at,
Petrus: non diues linquere cuncta ualeat.
Viri cultores Gaudent Titulo precij: mors
Panditur: hinc natis mater ad alta petet.
Aséndens asinum, gressu templum subit, atq;
Subuertit mensas: natus heres moritur.
Bina rex uice coniuua vocat: ejiciatur qui
Veste caret, cesar que sua sunt capiat.
Consulitur, Cathedre Moysi ne facta sequamur,
Ve cumulatur eis, qui lapidantq; necant.
De mundi fine dat plurima signa Matheus,
Sint uigiles omnes, nam quasi surueniet.

Aequat uirgineo Generi Tunc regna, talents
Quinq; dat: hinc iudex præmia digna dabit.
Fit conuentus, pascha suis dat, traditur unctus.
Raptat turba Iesum, quem Petre ter renegas.
Guttura se ludas stringit, Iesus ante Pilatum
Stat delusus, & hunc mors rapit & sepelit.
Hunc querunt sanctæ sub uespero forte Marie,
Angelus his loquitur, hinc abiit dominus.
E V A N G E L I U M
M A R C I.
ANazareth Iesus ad lauacrum uenit inde Maro,
Hinc Sathan expulsus, clamat ubiq; Iesum.
Bis duo contractum portant, cui tolle grabatum
Dixit: ieiunos sponsus habere nequit.
Curatur tensa manus arida, languida sanat,
Nil facit ex Sathan: mater adebetq; foris.
De terræ fructu triplia, granoq; synapis
Narrat: nulq; latet, tollit & hoc quod habes.
Exit & hic Turba legionis sanguinis & stat
Fluxus, & hinc surgit nata layre tua.
Filius hic fabri, bis sex misit sine pera,
Præcursor moritur, millia quinq; abat.
Gentilis natam sanat, doct inquinamenta,
Effeta cui dicit audit, & hinc loquitur.
Hinc quoq; mille quater abat, ornat lumine etiam,
Petre retro uade: se neget ergo sequens.

I nter fratres Hic Transformat se, rediensq;
Curat spumantem, scandal: auncta uerat.
I usit ut uxorem serues, pueros benedicit,
Centupla retribuet, Barthimeusq; uidet.
L egati soluunt afnum, fico maledicat,
Cedet mons fidei, credite sic petite.
M ortua non nubit, mandatum scriba requirit,
Est dominus Davidis, approbat era duo.
N on lapis ad lapidem remanebit, & hic uigilate,
Iudicij signa bella, famemq; nota.
O rat & Hic Traditur: capitur, fugiunt, sequiturq;
Quem syndo uestit, ducatur ad Cayphan.
P ræses mane lesum tradit cæsum, cruxfigunt,
Illusus moritur, uelaq; sassa cadunt.
Quærunt mane lesum mulieres: Magdala primum
Hunc uidet, in mundum mittit ubiq; suos.

E V A N G E L I U M

L V C A E.

A ngelus in Luce doct Elizabetq; Marie
Partum, gaudenter cantica dantur ibi.
B ethlem uirgo parit, descriptio fit, uigiles sunt.
Offertur saffus, hinc duodennis abest.
C asare Tyberio baptista doct, reprobendit,
post capitur, genus hic texitur omne Iesu.
D emon tentat eum, doct inde scholas, patriaq;
Pulsus per medium, febris abiitq; Sathan.

E t doct in Turbam de natu, reteq; ruptum est,
Per rectum missum sanat, aditq; Leui.
F ranguntur spicæ: bis sex uocat, omnia sanat,
Descendens montem multa beata doct.
G rato Centurio seruum, puerum uidae dat,
Vox petit an ueniat, flet mulierq; rigat.
H ec reliquis iuncta seruit, qui seminat exit,
Mater stat, cessant turbo, cruor, legio,
I te, suis Inquit, Turbam abat, hic aliqui stant,
Q uis dico, bona crux, splendet, ab igne uerat.
I am signans alios binos & septuaginta,
Et quis proximus est, est pia Martha frequens.
L ex datur orandi: pete, pulsa, dirimit arma,
Ventre beat mulier, uæ pharisæ tibi.
M ulta ueuantur: ut est fermentum, aerq; carnis,
Diuitiae, lumbus, querite regna prius.
N on saluat nisi poenitentia, fico ueniam dat,
Erigit hinc curuam, sed via stricta manet.
O bstat & Hydropisi, Tunc conuictus doct: önes
Excusant pariter, omnia linque sequens.
P erdens querit ouem, dragmam quoq; filius inde
Qui perire rediit, propterea patre.
Queris amicos uillice, seruit nemo duobus,
Regnum uim patitur, Lazarus ante fores.
R eiæ scandala, corripe fratrem, paræ, leprosoz.
M undat: & aduentus sic quasi fulgur erit.

S is orans semper, exaltat se phariseus,
Diues tristis abit, respice eorum diem.
Tunc dominū recipit Zacheus, dat famulis mnas,
Ascedens pullum flet, proijatq; foras.
Virtutem querunt ibi Tunc mactatur et haeres,
De censu, nuptu, patre Iesuq; doctet.
Approbat era duo, templum ruet, et mala multa
Signa dat aduentus, oret et hic uigilans.
Bini pascha parant, minor est maior, tua Petre
Statq; fides, orat, sudat, et hic capitur.
Clamant commouit Galileam, missus Herodi est,
Se natosq; fleant, latro fietur, obit.
Disipuli dominū in Emmaus noscant, datur et pac
Clausis, mirantur singula, scandit ouans.

E V A N G E L I U M I O
A N N I S.

A Ita docens Aquila, uerbum caro fit, uenientq;
Vox testis, alij tres quoq; Nathanael.
Bis tria uasa replent noua uina, fugat quoq; fune
Vendentes, templum soluite, signat eis.
Celica dogmata dat Nicodemo, tingit uerq;
Prefert baptista, predicit atq; Iesum.
Dum lassus fonte residet, se Samaritanæ
Pandit, auratur filius hic reguli.
Extra pisaniam iuicit Tibi languide surge,
Nil sine patre fiat, credite uel Moysi.

Fons

Fcena iacent ubi millia quinq; dabat, fieri uide
Rex, mare calcat, amen est caro, uita, abus.
Grādis murmur erat & enopegīe, bonus est, non
Doctrinans clamat, schisma fit, exit ab hijs.
Hic moecham saluat, lux testis, principiumq;
Demonio nati, quem lapidare uolunt.
Illuit sputo Iesus Tangens: maledicant
Coco Iudei, se manifestat ei.
Judeis loquitur, ego sum pastor bonus, unum
Cum patre, blasphemum aū lapidare uolunt.
Lazarus hic surgit, meritissq; fidei, sororum,
Consilio Cayphas uatinando preeft.
Martha ministrat, cenat Lazarus, et soror uinge.
Hinc asinus, granum, luxq; sequuntur ibi.
Nudius ante diem festum lauat ipse pedes, dans
Exemplum, Iudas exit, amare iubet.
Ostendit patrem Iesus: Tua uita Philippe,
Credite, diligite, turbida corda fugat.
Palmes purgantur, praecēpto dilige, seruos
Exosos mundus cum domino retinet.
Quo uadim nullus querit, tamen expedit tre,
Post modicum tristes, gaudia multa replent.
Respiciens ccelum, pater inquit, clarifica me,
Et mihi commissos sanctificare stude.
Secessit cum disipulis trans Cedron ad hortum,
Retro caditq; cohors, Malcho Petrus gladiat.

b

T radens plus peccat, dimittere vultq; Pilatus,
Clamat ut tollat, mater adest, moritur.
V t uideant Iesu tumulum currunt duo, sicut Magi
Pax clausis datur, & pneuma, fides Dydimus.
A d mare iā Tyberi prendunt, praudent, manifestae
Se Iesus, & ter amas Petre, quod ille, monet.

A C T A A P O S T O
L O R V M .

A clus gesta docent, Iesus ad coelos quoq; scandit,
Orant regressi, fors adiicit Mathiam.
B is senos implent hic spiritus, alta loquuntur,
Credunt uoce Petri nullia terna Deo.
C laudū dextera Petri leuat, aurū non habet, omnes
Inde stupent, moret hos ut aīo pœnitane.
D ecentos laxant, loquitur Petrus, ast prohibentur,
Orant, sunt unum, nilq; tenent proprium.
E n uir Et Vxor fraudantes pereuntq; reclusos
Angelus eduat, Gamaliel fauet hijs.
F it murmur Græcis, Stephanum cū sex alijs dant,
Per falsos rapitur is quia signa facit.
G lorificat Moysen, legem, templum, patriarchas,
Orantem lapidant, sed uidet ante Iesum.
H ic disperguntur, Saulus uastat, Symon errat,
Eunuchi doctor ecce Philippus adestr,
I n cœdes Effrenis Ut it Saulus, uocat hunc lux,
Pradicat, euadit, surge Thabita Petri.

I oppen ad Petrum mittit Cornelius, at uas
Ille uidet, gentes spiritus imp̄let ibi.
L andant discipuli dominum, cum singula narrat
Petrus, plebsq; caput Antiochena fidem.
M ortem nunc Iacobi, comitantur uimala Petri,
Angelus hunc soluit, uer meq; rex perijt.
N eumaq; Barnabā et Saulū legit, est magus orbis,
Paulus proconsul credit, & inde doce.
O b fidei Et Verbum discandit Iconi plebs,
Erigitur claudus, dij reputantur ibi.
P er Petrum gentes drauadii reprobantur,
Post Iacobus suadet scribere gentibus hoc.
Q uod Paulus socium linquat, sumens Timotheum,
Discē, fugit Phyton, uerbera, carcer ibi.
R uisu more suo synagogas, hinc & Athenas
Lustrat, & ignotum prædicat hijsq; deum.
S cenofactoris Aquile socij, domus artis
Hunc caput, hic doctus fatur Apollo fidem.
T incitis neuma datur, tentant nati quoq; scēne
Demetrius turbat, magna Diana uiget.
V t ualeat Euadit Vbi nouerat insidias Paul:
Alloquiturq; senes Hierusalem rediens.
A celerat licet inuitis socijs, Agaboq;
Sancta uidere loca, tunc ligat huncq; cohors.
B aptizatus conuersus quoq;, qualiter esset
Stans gradibus narrat, Rhoma flagella ueta.

C onilio loquitur, dissensio liberat ipsum,
Felicia nocte est missus ob infidias.

D escendit princeps, Paulum Tertullus adurget,
Sed loquitur pro se, captus adhuc remanet.

Ex hinc Festus Ei Vis Hierusalem ait, ire,
Appellat Paulus, hunc & Agrippa uidet.

Fert Paulus pro se rationem, Festus eundem
Insanire putat, spernit Agrippa fidem.

G randis in Italiam via fit maris, aspera Paulo,
Donat ei dominus ne percant socij.

H umanae praefat gens Barbara, uipera cedit,
Sanat, & hinc Rhomae predicit ipse Iesum.

EPISTOLA PAVLI AD RHOMANOS.

Ad Rho, debitor est Euangeliū dare Paulus,
Arguit idolatras, crimina foeda uerat,

Blaſphemat nomen, faciens que iudicat ipſe,
Factores legis iuſtificantur ibi.

Creditaſit lex ipsa licet, peccant tamen omnes,
Lex non iuſtificat, ſed tua Christe fides.

Dives ſemen habet Abraham, non lege, fide ſed,
Lex iram generat, gratia firma manet.

En fidei Lex Tunc patientes ſpēq; probatos
Dat, mors conaliat, gratia iuſtificat.

Fac ut peccato moriaris, iuſtificatus
Christo, membra dabis armag; iuſtitie.

Gratis nos Christi de mortis lege redemit,

Lex est sancta, tamen lex mala, membra rapit.

Hic iam ſpiritui, non carni debitor eſto,

Heres ſic factus, omnia uincit amor.

Irael ecce Lege Te non ex carne datum, ſed
Gratis diligit hunc, hunc odit, hunc miserans.

Iusto Christus erit finis legis, cui corde
Creditur ac ore, cuius in orbe ſonus.

Lumen cum ramis cedit pro parte, ſalutem
Alta dei reddent, magnaq; iudicia.

Munda ſit hoffia, sancta, placēs, Christi quoq; mēbre
Dona delſeruent, alterutrumq; iuuent.

Nosq; ſubſe monet gladio, auctōs & amare,
Eſt prope noſtra ſalus, reijæ noctis opus.

Omnis manducans laudat, Tibi non moreris, nec
Viuis, non ſpernas, ante tribunal eris,

Paulus & ad noſtrā doctrinā ſcripta reſumit,
Post gentes doctas, Rhoma patebit ei.

Quos hic commendat Rhomanis, quærito libro,
Quosq; ſalutat ibi, pſeudo cauere monet.

EPISTOLA AD CORIN THIOS PRIMA.

Ad Cor: prima monet pacē, mala ſchismata dānat,
Perditur & sapiens, ſtultitia crucis hic.

Basso ſermone Christum doct, & crucifixum
Præparat, atq; dabit, ſpiritus omnia ſat.

Carnales potat, plantat, ponit quoq; fundum,
Et probat ignis opus quod super ædificis.
Dispensator eritq; minister apostolus, eæ
Esurit, et patitur multa, peripsima fit.
Expurgate uetus Mixtum: Te patris habentem
Nuptam dat satanæ: qui foris est, fugite.
Fratrem cum fratre prohibet contendere, regnum
Hijs claudit, templum qui malulant domini.
Gratia sit uxor reddere debita, nemo relinquat
Uxorem, mane at quisq; uocatus ut est.
Hoc inflat sære, quod non dilectio format,
Idola suntq; nihil, sed deus unus adest,
In domino Miles Tam liber abit sine sumptu,
Omnibus omnia fit, aare corona datur.
Lam sub nube locat patres, tentat, pereuntq;
Distinguit mensas demonis atq; Iesu.
Laus imitantibus est, caput est, uelat mulierem,
Mysterium sacri corporis explicat hic.
Minera diuisa dat spiritus unus, et ut uult,
Vnum corpus enim mystica membra sumus.
Nil prosunt dona que non dilectio format,
Omnia que suffert, nec vacuabitur hec.
Ore loquës, Mibi Tuc loquor, oras atq; prophetas
Plus ualeat ecclesiæ, sed mulier taceat.
Pro nobis Christus est mortuus, inde resurgens
Primitæ, subijat omnia morte sua.

Querere collectas pro sanctis, ac Timotheum
Laudat, confortat, atq; saluat ibi.
ADCORINTHIOS
SECUNDA.
A Itera Cor. Pauli, patrem benediat, abundat,
Passio, non uenit abs leuitate tamen.
Blanditur, ne tristes inueniat, mala parat
Illi, est uite mortis odoriq; bonus.
Cordis commendat tabulis se, litera mors est,
Vitaq; spiritus est, uela manent Moyssi.
Deficiens non est Paulus, splendet tenebris lux.
Circumfert mortem, si nouus intus homo.
Edificando domum Non Terrenam, peregrinans,
Omnia per Christum conciliata manent.
Fortiter hortatur, ne gratia tempus, et hora
In usum sint, lus dissipet à tenebris.
Gaudez quod nullum lexit, refouet tribulatum
Aduentus Titi, qui bona nuncia fert.
Hortatur Macedum, per eam reuelatur egestas,
Laus Euangeli, sollicitatq; Titus.
Ipsos laudat Nuc Tam pröptos, et metet hoc, qui
Seminat et parœ, glorificatq; deum.
Iactant se quidam, sed præsens audet ut absens,
Paulus non carne militat, estq; potens.
Longa dat insipiens doameta, ferit quoq; pseudo,
Innumeræ poenas narrat, et insipiens.

M ulta uidens rapitur, caro ne tumeat stimulatur,
Fortior infirmus, non minus est faciens.
N on parcat ueniens, loquitur per eum crucifixus
Viuens, perfectis gaudia, paxq; manent.

A D G A L A T A S .

A rguit hic Galatas subuersos, datis anathemis,
Aemulus est legis, segregat hunc dominus.
B is septem lapsis annis, ne currat in apis
Hierusalem scandit, restitut atq; Petro.
C hristus nos redimens maledictum legis ademit,
Legem transgressor, sed capte iuste fidem.
D iffert nil haeres, est missus tempore pleno,
Abba spiritus hic, libera mater erit,
E n uacat Oblata Tibi aramatio uana,
Lex amor est, pugnant spiritus atq; caro.
F ratris onus porta, si peccat argue lenis,
Ad cunctos opera sint bona, gloria, crux.

A D E P H E S I O S .

A patre sorte Iesu signati, pignus habent Eph;
Ecclesiae caput est omnia Christus habens.
B ilis natura natos, saluat miser avor,
C iues sanctorum, nutric superaedificat.
C uius ego Paulus uinctus secreta reuelo,
Orans ad patrem cordibus esse fidem.
D igne uiuamus, spes una, fides, deus unus,
Christus dona dedit, mens renouataq; sit.

Et imi-

E t imitando Patrem Te format Paulus honestum,
Non tenebræ, sed lux, ixor ametq; uirum.
F ili tu patri, domino tu seruus obedi,
Orans fert arma, pacæ catheena uiget.

A D P H I L I P P E N S E S .

A tq; Philipporum memor orat, amorq; abundet
Paulus, cui Christus uiuere, morsq; lucrum est.
B landis uisceribus rogat uanimes fore, formam
Christus seruilem accipit, alta tenens.
C onfusi carne non fidice, sint lucra Christo,
Comprehensus sequitur, flens trunca cruas.
D ilectos solidat, semper gaudete modesti,
Nouit abundare, pauper & esse sibi.

A D C O L O S S E N S E S .

A mpla Colos, signat fors Christi, gratia lustrat,
Christus imago creat omnia, seruit ei.
B aptismus sepelit, thesauros in deitate
Christus habet, plenus, chirographumq; leuat.
C on surrexitq; quis sursum querite, membræ
Mortificate, uetus & renouetur homo.
D eprecor eretis, conditus fit sale sermo,
Mittit eis Tychiaum connumerans socios.

A D T H E S S A L O N I . I .

A d Thessal, grates fundit fidei q; labori,
Quod tribulati sunt, forma dati reliquis.
B laphematus adit non uanus, non onerosus,

6

Nec querulus docuit, compatuntur et.

- C onfirmans illos Timotheum mittit, amorem
Exquiritq; fidem, gaudet, abundet amor.
D einde rogat, placet domino, vult sanctificentur,
Non ignoratis morte resurgere nos.
E t ueniet Subito Tempus quasi fur, quasi pax sit,
Armati uigilant, et bene aucta probent.

A D T H E S S A L . I I .

- A litera Thes. gaudet quod adhuc crescant tribulati
Poenam sed tribulans accepit, huius requiem.
B landa dies domini quasi sit prope, dicta refutent,
Discessum sequitur perditionis homo.
C urrat, ut ore sit, sermo: qui non operatur,
Non manducet, et hunc corripianiq; notent.

A D T I M O T H E V M I .

- A rguat ut uana, Timotheo scribit, amorq;
Finis precepti est, es pie Christi salus.
B is binas species orandi dat, mediator
E t Jesus: addiscat, non doceat mulier.
C uius episcopi, siue diacone, conditionis
Es, docet, ecclesia firma columna manet.
D ifae futuros errores fore cauteriant,
Vtulis est pietas, sed labor ad modicum.
E ce senes Vidua, Teneras, et presbyteros, nunc
Instruit ad regimen, dat quoq; uina Timo.
F irmam dat seruis doctrinam, diuitibusq;
Virtutes sequere, depositumq; tene.

A D T I M O T H E V M I I .

- A ltera Tim. memor est fidei, pudeat neq; uerbi,
Credidit et cui sat, depositum datur hic.
B ellator milesq; Iesu sis, implidatus non,
Non pugna uerbis, uas et honoris eris,
C rimina multa nouissima tempora dantq; pericla,
Et patitur uiuens nunc pie, scripta ualent.
D is apostolo testatur, ut arguat, obsecrat, inslet,
Cursum certani, Titus libros atque fer.

A D T I T V M .

- A dmonet ut Titus que desunt, corrigat, atq;
Presbyteros statuat, omnia munda bonus.
B accubus, anusq; senes fugiat, doctrinet in omnes,
Gratia saluatoris, erudiensq; datur.
C unctos et subiace moneat, saluatq; benignus,
Pugnas sed legis, ac haereses fugito,

A D H E B R A E O S .

- A nte loquens dominus, multisq; modis ad Hebreos
In nato nobis hinc loquitur proprio,
B laphematus, passus, tentatus, cui subsunt
Cuncta, iuuare potens, fratribus est simulis.
C ontemplemur eum, Moysen superat, hodieq;
Non obduremur, si capimus requiem.
D ebita polliata sunt sabbata cuiq; fideli,
Viuus sermo dei, aucta q; nuda fibi.
E t se Dans Vitae, non præsulis ambit honorem,

De quo sermo grauis, lacte sed hic opus est.
Fundamenta finit Paulus, perfectaque dicit,
Promittens Abrabae, iurat et ipse deus.
Glosat Melchisedech sine principio, sine fine,
Aeternum Christum pontificemque datum.
Hic sedet in dextra, meliori sorte minister,
Datque nouas leges, ut uetus intereat.
Introruit presul Dum Votis sanguinis astat,
Morte sua testamenta duo medians.
Lustitia dare lex nequit, umbras sed hostia Christus
Nostra fides, ac spes, iudicium facit.
Lex fidei est sacerdutarum substantia rerum,
Vicerunt sancti fortia regna fidei.
Macta peccatum, patiens sis, aspice Christum,
Qui castigat eos quos amat, et redipit.
Nunc manet, hospitio placent, seruos subiicit
Prepositis, fugient qui peregrina docent.

EPISTOLA IACOBI.

Aloquitur Iacobus tentatos, gaudia suadens,
Divites marescat, omne datum patris est.
Bursa grauis non te fallat, transgressor in uno
Est reus in cunctis, mortua uana fides.
Captant iudicium cupientes esse magistri,
Ignis, lingua datur, quid sapientia sit.
Digne non petitis, lites et bella mouetis,
Detractor non sis, uita uapor modicus.

Et tunc Fle Vane diues, patiens prope index,
Est, non, sit sermo, confitearis mala.
E P I S T O L A P E T R I I .
Applaudit fideique spei fratum Petrus, agni
Exempios preao sanguinis, inquit eos.
Blanditurque dolum deponere, gliscere lac, nam
Est genus electum, te dominis subiace.
Comptaque; non mulier sit subdita, quam uir honoret,
Omni poscanti reddite speque; fide.
Da passo Christo reliquum sibi uiuere tempus,
Hinc prudens uigila, auctoritate; uincat amor.
Exorat, senior Gregis Ut curam gerat, altis
Obsistit dominus, arcuit ore uorans.

EPISTOLA PETRI II.

Alera Pe. uult ut consortes dona ministrant,
Firmus, non hominis sermo propheticus est.
Blaphemant pseudo, damnundos cum sceleratis,
Multos cerne, reddit hic canis ad uomitum.
Contra pseudo monet domini promissa tenere,
Mundum dissolui, Paulus ut ipse refert,

IOANNIS I.

Audituit, uidit, uerbum uitale Ioannes,
Lux deus est; pecans est tamen omnis homo.
Baptismo natis, pro culpis denique mundi,
Aduocat hic Christus, est odium tenebre.
Cumque; dei nati simus, maneamus in ipso,

Et non peccamus, fratris amor maneat.
Dat signum cur et omni spiritui neg; credas,
Dilexitq; prior, et de timoris amor.
Et credens illum vindat mundum, sed obedi
Preceptis, et tres testificantur ibi.

L I B E R A P O C A L I P S I S
I O A N N I S.

Ad septem nunc ecclesias Apocal. referatur,
Mira uidet dominu facta, Ioannes ibi.
Bis binis Eph. Smr. Perga. Thya. scribere mandat
Profectus, culpas uincere suadet eis.
Consimilis forme, Sardis, Phila. Laodiceaq;
Dulcis uincenti dona parantur ibi.
Dchinc patet et porta coelo, residens, seniores
Cernuntur, sanctus dant animalia tunc.
Et quia Nemo Valet nunc librum soluere, laudat
Agnum qui salvit: nam leo Iuda preit.
Flauus equus, rufus, niger et pallens reserantur.
Post clamant animae, sol niger esse datur.
Grex signatorum numeratur, laudat, adorat.
Alba hic est agni sanguine stola tibi.
Hic datur incensum, sunt quatuor inde tubantes,
Grando est, stella cadit, sol, mare, luna, pauent.
In quinta Nunc Voce tub et cruciantq; locuste,
Post carit et sexta, perdit equis homines.
Iurat et angelus hic, no plus fore tempus, amarus

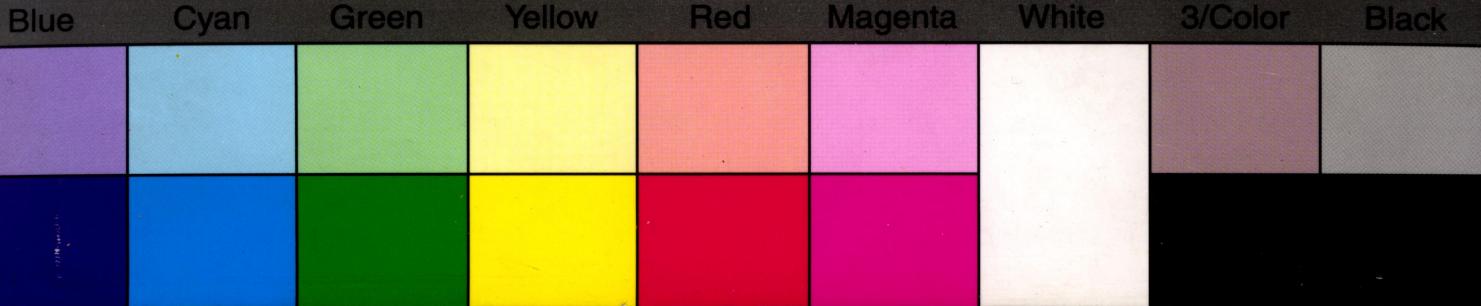
Fit liber, et dulcis, ergo propheta dicit.
Lex datur ad templi mensuram, datq; prophetas,
Ultimus inde tuba, regnat et inde Iesus.
Magnum dat signum celi, mulieris amictus,
Quam draco persegitur, sternitur inde draco.
Nomen blasphemum dat bestia, cui draco uim dat,
Post hanc est alia bestia, signa mouens.
Omnes inscripti Nunc Voabus agne sequuntur,
Quisq; decum timeat, nunc cedit Babylon.
Plage consumant iram septem, mare stantes,
Magnaq; mira canunt, omnipotens domine.
Qui phialas fundunt, uulnus, sanguis, crux, astus
Hos sequitur, tenebrae, ranaq;, fulgur ibi,
Respiciatur mulier meretrix, Babylon reseratur,
Quid septem capita, quid quoq; cornua sint.
Suclamat cedit Babylon, hic angelus, unde
Reges et merces delicijs percunt.
Tunc alleluia, laudes iubilantur, et agni
Coena datur, sed eques hic resedit dominus.
Victus abit Nequam Victor satan, hunc et abyssus
Annis mille ligat, morsq; secunda patet.
At noua sunt anusta, dolor abstersus, decor urbis
Sponsus Hierusalem stat uario lapide.
Pissenos fructus lignum reddens, fluiunturq;
Angelus ostendit, se nec adorat, ait.

F I N I S.

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Et non peccamus, fratris amor maneat.
 Dat signum cur et omni spiritui neq; credas,
 Dilexitq; prior, et de timoris amor.
 Et credens illum Vincat mundum, sed obedi
 Preceptis, et tres testificantur ibi.

LIBER APOCALIPSIS IOANNIS.

Ad septem nunc ecclesias Apocal. referatur,
 Mira uidet domini facta, Iohannes ibi.
 Bis binis Eph. Smir. Perga. Thya. scribere mandat
 Profectus, culpas uiuere suadet eis.
 Consimilis forme, Sardis, Phila. Laodicea q;
 Dulcia uiuenti dona parantur ibi.
 Chinc patet et porta celo, residens, seniores
 Cernuntur, sanctus dant animalia tunc.
 Et quia Nemo Valet nunc librum soluere, laudat
 Agnum qui soluit: nam leo Iuda prexit.
 Iauis equus, rufus, niger et pallens referantur.
 Post clamant animae, sol niger esse datur.
 Rex signorum numeratur, laudat, adorat.
 Albus hic est agni sanguine stola tibi.
 Hic datur incensum, sunt quatuor inde tubantes.
 Grando est, stella cadit, sol, mare, luna, paueo.
 In quinta Nunc Voce tubae cruciantq; locusta,
 Post caruit et sexta, perdit equis homines.
 Iurat et angelus hic, non plus fore tempus, amarus

Fit liber, et dulcis, ergo propheta dicit.
 Ex datur ad templi mensuram, datq; prophetas,
 Ultorius inde tuba, regnat et inde Iesus.
 Magnum dat signum celi, mulieris amictus,
 Quam draco persequitur, sternitur inde draco.
 Non omen blasphemum dat bestia, cui draco uim dat,
 Post hanc est alia bestia, signa mouens.
 Omnes inscripti Nunc Voibus agne sequuntur,
 Quisq; deum timeat, nunc exadit Babylon.
 Pro lugae consumant iram septem, mare stantes,
 Magnaq; mira canunt, omnipotens domine.
 Qui phialas fundunt, uulnus, sanguis, crux, astus
 Hos sequitur, tenebre, ranaq; fulgur ibi,
 Respicitur mulier mererix, Babylon referatur,
 Quid septem capita, quid quoq; cornua sint.
 Succelamat exadit Babylon, hic angelus, unde
 Reges et merces deliciis pereunt.
 Tunc alleluia, laudes iubilantur, et agni
 Cecna datur, sed eques hic residet dominus.
 Vinctus abit Nequam Victor satan, hunc et abyssus
 Annis mille ligat, morsq; secunda patet.
 At noua sunt cuncta, dolor abstersus, decor urbis
 Sponsa Hierusalem stat uario lapide.
 Pissenos fructus lignum reddens, fluviumq;
 Angelus ostendit, se nec adorat, ait.

FINIS.

De malorum Malorum
procedit et dicitur nec malorum est illud
Hoc ostendamus quod sicut viae mali possunt per nos et
Cognitum hanc patrem, ita etiam leges mali
obligamus latas hanc ut per omnia regnanda
Dicitur hoc est quod hoc est de morte et in morte suam
Iustus propter dominum et eum fuisse velut pectorum suorum mortuorum
quod si in vita sua fuisse deo propter eum
Hoc est tu longe go diu fuisse deo
me deo propter gloriam vestri gloriam
vires meae responspata fuisse in vita dolorum
fons mortis sit.

Lors ueni
mentis tuis propter eum
rebus deo per
ditatis
rea salutis
sal doceat et dicens sicut fuit
Cen propter nobis ab eo parat sicut pectora nolle
potest propter eum
IMPRESSVM
Mentis et corporis
deinde se memori per
dicitur hunc coronam
Coronae.
Cen fuit et uulnus de morte granum qui re
fisti dicens precium sanguinis tibi secundum
longa uana dimicat sicut mali et mala
sunt deinceps et uerant
Iudeus dicitur tunc patrem dicens uolui
Dicitur ergo ueniret aperte in gressu thure
sudore multiorum et fugientib[us] multo tempore sedens
Cen 39 Ioseph dicitur iuste p[ro]fil fore habens
urbem frat[er] suum. In uero uelut uera et in
veste tunc aliis luce uerbi dicitur ne debet
Mai 25 Noe sat. fiducie p[ro]p[ter] uab quibus
etiam p[ro]p[ter] 36 d[omi]n[u]s godissimam loca his si
infringit multo multo p[ro]p[ter] uia d[omi]n[u]s
fuerit longe uero brachii sciri p[ro]p[ter] d[omi]n[u]s
placere genitio uero. Balang qui h[ab]et p[ro]p[ter]
gloriam eam in causa in filiis uocat inuenit
Mai 25 Iudeus et ueritate in filiis uocat inuenit
P[ro]p[ter] p[ro]p[ter] fuisse in uera d[omi]n[u]s.

lumus regnante & pleno. R. iste vero deum
lumus regnante & pleno. sic illi puniti fallerat
Iusti. De domino qui dicitur alio tempore quod dicit
egregius hoc. Et post hoc non regni dicitur nisi
deum in mente. Tunc solus meus dicitur. Domini
domini sentit de superiora nunc est illi. Iste ita
multo nobis infestus dicitur. Opus est ut regna
nisi per id regnaret puniti. nec lapidat. M. et
regnum domini in deo. mons orbis in aplo capi
post leui & recte. Causa solis coram ego pala
re nunc domi regis. Hoc tamen quod ego Maxi
mum lupi fundati patet. Lumen vero plen
nigri eorum huc est. Non ut non est. sed eis glo
dus vibrat negotiorum quod amans. Dicunt
tamen. Lumen regis hoc est in eis. Quod vnde
go domini vobis. Nec puniti sancti. Ver
derunt gaudi reges omnes. quod vobis clamant
providit.

Sicuto prima forma solidata dicitur responsum.
Monstrando in molitus corporis plena vobis
Zoranda in publica causa summa tributa
Oppresso sicut quis responsum. Et pro vita
Monstrua iusta sagra forma plena neq;
prole puniti regi fallere non potest. q*p*
Quos plures dicens multo armenia blanda
Corpus turpiter hoc molles prope infunderat
Confusa multe ipsa tamen puniti tota
Naturam tua punita sum quasi nupta mea
Quibus aliis deligit colligat se h. illis vobis
det. h. caro. que prospera est. et illi
Gloriosa polos fundit. sicut dispensat aut
lumen meum sum vel non regi. f. simus u
formia et festa ubi puniti et maledicta
fodentur fallere in dulcis magis. li puniti
formia lumen plenus supermodum vobis dabo

fodentur redendo gladio puniti. vobis
femina regis opib. omnis. vobis. lumen modum
fallere. ambulat. vocat. resp. vobis. ambulat
femina tamen puniti regi. f. simus. dicitur vobis
temp. prima ei. q*p*
femina fallere fallere dicit quod vobis
Gloriosa puniti et mares plenus an vobis
Si nobis sola. si vobis puniti regi omnes
et tamen vobis puniti. puniti et omnes. q*p*
Non tibi libet aliam. nec magis in te h. regis
feminae faciens sibi sufficiunt. q*p*

ffranc. nō dicitur. vobis
j. le. nō dicitur. vobis
603 p.

